

III. Přílohy

1. Piagetovy výzkumné příběhy

1.1 Příběhy o krádeži

I.

A: Alfred potká svého kamaráda, který je velmi chudý. Kamarád mu řekne, že ten den nevečeřel, protože doma neměli nic k jídlu. Alfred jde proto do pekárny a vzhledem k tomu, že nemá peníze, počká až je prodavač zády a ukradne rohlík. Pak vyběhne ven a dá rohlík svému kamarádovi. (s. 119)

B: Jindřiška jde do obchodu, kde vidí krásnou pentli na pultě. Myslí si, že by jí pentle moc slušela. Proto když je prodavačka otočená zády (když se nedívá), ukradne pentli a vyběhne ven z obchodu. (s. 119)

II.

A: Berta má kamarádku, která drží ptáčka v kleci. Berta si myslela, že ptáček je velmi nešťastný a prosila stále svou kamarádku, aby ho pustila. Ale ona nechtěla. A tak jednou, když kamarádka byla pryč, Berta ptáčka ukradla. Pustila ho na svobodu a klec schovala do chaty, aby ptáček už nemohl být znovu zavřený. (s.119)

B: Jednou, když Juliina matka byla pryč, ukradla Julie doma pár sladkostí. Schovala je u sebe a všechny je snědla. (s.119)

1.2 Příběhy o lži

I.

A: Malý chlapec se prochází ulicí a potká velkého psa, který ho velmi vyděsí. Pak přijde domů a řekne mamince, že viděl psa velkého jako kráva. (s. 144-145)

B: Dítě přijde domů ze školy a řekne mamince, že dostal dobrou známku. To ale nebyla pravda, učitel mu nedal známku žádnou (ani dobrou ani špatnou). Maminka měla velkou radost a odměnila ho. (s. 145)

II.

A: Chlapec si hrál ve svém pokoji. Přišla jeho maminka a požádala ho, aby šel poslat dopis na poštu. Jemu se nechtělo jít ven, řekl tedy mamince, že ho bolí nohy. To ale nebyla pravda, nohy ho vůbec nebolely. (s. 145)

B: Chlapec velmi toužil po projížděce autem, nikdo ho ale na ní nevzal. Jednou viděl na ulici krásné auto a rád by si zkusil sedět uvnitř. Doma potom řekl, že mu zastavil pán v autě a vzal ho na krátkou projížďku. Nebyla to ale pravda, celé si to vymyslel. (s. 145)

III.

A: Chlapec neuměl dobře kreslit, ale moc by si přál to umět. Jednou si prohlížel krásný obrázek, který udělal jiný kluk, a řekl: „To jsem namaloval já.“ (s.145)

B: Jednou, když byla maminka pryč, hrál si chlapec s nůžkami a ztratil je. Když se maminka vrátila, řekl, že nůžky neviděl ani se jich nedotkl. (s. 145)

IV.

A: Dítě neznalo moc jména ulic, nebylo si jisté, kde je ulice jménem XY. Jednou ho zastavil po cestě pán a ptal se ho, kde je ulice XY. Chlapec řekl: „Myslím, že je to tamhle.“ Ale nebylo to tam. Pán se poté úplně ztratil nemohl najít budovu, kterou hledal. (s. 145)

B: Jiný chlapec znal jména ulic docela dobře. Jednou se ho zeptal kolemjdoucí, kde je ulice XY. Chlapec ho chtěl napálit a řekl, že je to tamhle a ukázal špatnou ulici. Pán se ale neztratil a našel cestu, kterou hledal. (s. 145-146)

1.3 Spravedlnost

I. imanentní spravedlnost

Dva chlapeci kradli jablka v zahradě. Nachytil je policajt a kluci se dali před ním na útěk. Jednoho z nich chytil a druhý utekl. Ten, co utekl šel domů přes řeku po staré lávce. Ta se probořila a chlapec spadl do vody. Kdyby chlapec nekradl jablka a šel by domů přes řeku stejnou cestou, spadl by do vody? (s. 250-251)

II. spravedlnost rovnosti

A: Je správné nechat děti v obchodě čekat a obsloužit přednostně starší osoby? (s. 284-285)

B: Jeden velký kluk zmlátil jednou ve škole mladšího kluka. Ten se nemohl bránit, protože nebyl dost silný. Tak jednou, když byla přestávka, schoval malý kluk tomu velkému jablko a rohlík do staré skříně. Co si o tom myslíš? (s. 297)

C: Děti si hrají s míčem na zahradě, občas spadne míč za plot a kutálí se po ulici. Jeden z kluků pro míč několikrát z vlastní vůle jde. Poté už mu ostatní říkají, ať jde pro míč, kdykoli spadne za plot. Co si o tom myslíš? (s. 308)

D: Děti mají svačinu v trávě. Každý si přinesl rohlík a položil ho vedle sebe, zatímco jí chleba. Mezitím se ale připlížil pes za jedním z nich a snědl mu rohlík. Co s tím? (s. 308)

III. spravedlnost rovnosti vs. spravedlnost zásluhovosti

A: Matka má dvě dcery, jedna je poslušná a druhá je neposlušná. Matka má raději tu poslušnější a dává jí větší kus koláče. Co si o tom myslíš? (s. 263)

B: Kdesi byla rodina, která měla hodně dětí. Všichni měli děravé boty. Otec jednou řekl, ať každý vezme své boty k opraváři. Jenom k jednomu synovi, který byl v posledních dnech neposlušný, řekl: "Ty nechod' k opraváři. Ty budeš mít děravé boty tak dlouho, dokud nebudeš poslouchat." (s. 272)

IV. spravedlnost rovnosti vs. spravedlnost podléhající principu slušnosti (equity)

A: Dva kluci, jeden mladší a jeden starší, šli na dlouhý výlet do hor. V době oběda dostali hlad a vytáhli svačinu z batohu. Zjistili ovšem, že svačina nestačí pro oba. Co s tím? Má ji dostat ten starší, nebo ten mladší, nebo oba stejně? (s. 309-310)

B: Dva kluci závodí, jeden je starší a druhý mladší. Mají oba startovat ze stejného místa, nebo má ten mladší mít náskok? (s. 310)

V. porovnání tří typů spravedlnost

Jedno prázdninové odpoledne vezme matka své děti na výlet podél řeky. Ve čtyři hodiny odpoledne dá každému rohlík. Všichni začnou jíst až na nejmladšího, který z neopatrnosti upustil svůj rohlík do vody. Co matka udělá? Dá mu ještě jeden? A co řekne ti starší? (Byly tři varianty odpovědí: a) Nechat ho za trest bez rohlíku. b) Dát mu nový, aby měli všichni stejně. c) Dát mu nový, protože je malý.) (s. 267)

1.4 Konflikt mezi autoritou a spravedlností

I.

Na skautském táboře měli děti rozdělené pracovní úkoly. Jeden chodil nakupovat, druhý umýval nádobí, jiný chodil pro dřevo nebo uklízel podlahu. Jednou nebyl chleba a ten, co měl na starosti nákup už byl pryč. Tak vedoucí rozkázal tomu, co už byl s prací hotov, aby šel pro chleba. Co udělal? (s. 276)

II.

Jedno čtvrtěční odpoledne poprosila matka své dvě děti, aby jí pomohly s domácí prací, protože byla unavená. Dcerka měla utřít nádobí, syn měl dojít pro dřevo. Ten druhý však zůstal venku a hrál si na ulici. Matka tedy poprosila první dítě, aby udělalo práci za oba. Co na to řeklo? (s. 276)

III.

Byli tři bratři, nestarší a pak dvojčata. Každé ráno si myli boty. Jednou ráno ten nejstarší onemocněl. Matka proto poprosila jednoho z dvojčat, aby umyl boty i svému bratrovi. (s. 276)

IV.

Otec měl dva syny. jeden z nich se vždy ohrazoval, když po něm otec něco chtěl (donést poštu). Druhý to taky neměl rád, ale neříkal nic. A tak otec častěji žádal toho druhého, když něco potřeboval. (s. 276)

1.5 Výchovný účinek - trest pokáním vs. trest reciproční

I.

A: Chlapec si hrál sám v pokoji zatímco jeho otec pracoval ve městě. Po chvíli ho napadlo, že by si chtěl kreslit, ale neměl žádné papíry. Vzpomněl si, že otec má ve stole čisté papíry. Potichu je šel hledat. Našel je a vzal si je. Když se otec vrátil, našel stůl v nepořádku a zjistil, že mu někdo ukrad papíry. Šel rovnou do chlapcova pokoje, kde našel plnou zem pomalovaných papírů. Velmi se rozzlobil a dal chlapci výprask. (s. 217-218)

B: ...Otec chlapce nepotrestal, jen mu vysvětlil, že se to nemá dělat. Řekl mu: "Také bys nebyl rád, kdybych šel do tvého pokoje a vzal ti hračky zatímco jsi ve škole a nejsi doma. Proto také nesmíš chodit brát moje papíry, když jsem pryč. To není správné." (s. 218)

Pár dní na to si obě děti hrály venku každý ve své zahradě. Každý z nich našel otcovo pero Oba si vzpomněli, že otec každého z nich říkal, že ztratil na ulici pero a že to je škoda, že už ho nikdy nenajde. Pomysleli si tedy, že kdyby pero ukradli, nikdo by na to nepřišel a nebyli by potrestáni. Jeden z nich si ho ponechal a druhý ho vrátil otcí. Který myslíš, že to byl? Ten, co byl potrestán za krádež papírů, nebo ten, kterému to bylo vysvětleno? (s. 218)

2. Přepis rozhovorů s dětmi

Obsah

MŠ	98
1F, věk: 4,4	98
2M, věk: 4,7	99
3F, věk: 4,8	101
4M, věk: 5,0	103
5M, věk: 5,1	105
6F, věk: 5,1	106
7F, věk: 5,5	107
8M, věk: 5,6	109
1.třída.....	111
1M, věk: 6,9	111
2F, věk: 6,9	112
3F, věk: 6,11	114
4M, věk: 7,1	116
5M, věk: 7,1	118
6F, věk: 7,1	120
7F, věk: 7,3	121
8M, věk: 7,3	123
3.třída.....	125
1F, věk: 8,2	125
2F, věk: 8,3	126
3F, věk: 8,5	128
4M, věk: 8,9	129
5M, věk: 8,11	131
6F, věk: 9,1	133
7M, věk: 9,3	134
8M, věk: 9,6	136
5.třída.....	139
1M, věk: 10,8	139
2M, věk: 10,9	140
3F, věk: 10,10	142
4F, věk: 10,10	144
5F, věk: 11,2	145
6M, věk: 11,2	146
7F, věk: 11,3	148
8M, věk: 11,4	149
7.třída.....	152
1F, věk: 12;4	152
2F, věk: 12;4	154
3M, věk: 12;9	155
4F, věk: 12;10	156
5M, věk: 12;11	158
6F, věk 13;3	159
7M, věk: 13;3	161
8M, věk: 13;5	163

MŠ

1F, věk: 4,4

Příběhy 1A

Co se tady stalo v tom příběhu, co udělal ten Adam? *Ukradl v tom obchodě rohlík. Hm, ukradl ten velkej rohlík, vid'. Jo. A dal to tomu kamarádovi, co měl hlad jo. Hm. (Vyprávím 1Ab) Rozumíš, co se stalo tady? Hm. Jakej byl mezi nima rozdíl, mezi těma klukama? Ošklivý. Bylo to ošklivé, že oba dva ukradli ten rohlík. A jakej byl rozdíl? Nevím. (Vysvětluji znovu.) Už tomu rozumíš? Jo. Kdybys byla rodičem tady těch dvou kluků, co ukradli ten velkej rohlík, tak potrestala bys je za to? (Mlčí, kouká se dosud nervózně.) To udělali asi špatnou věc, vid'? A oni se ani maminky nezeptali? Nezeptali no, oni prostě šli do toho obchodu a vzali to tam. (Mlčí.) Hm, to udělali špatně, vid'? Hm. Co myslíš, potrestala bys víc toho, koho ten prodavač neviděl, takže odešel, anebo víc toho, koho ten prodavač chytil? (Mlčí.) Koho bys víc potrestala, kdybys byla rodičem? Toho, koho chytil. Toho, koho chytil bys potrestala víc? Jo. A proč? Já nevím.*

Příběhy 1B

Rozumíš tomu, co se tady stalo? *Hm. Co se stalo, co udělali? On ten jeden prodavač toho jednoho zahlídl a tak ho chytil. Hm a toho druhýho? Toho si nevšiml. Hm a ty kluci co udělali? Ukradli to. To lízátko, vid'? Hm. A kdybys byla rodičem tady těch dvou kluků, koho bys víc potrestala – toho, koho si ten prodavač všiml nebo – Oba dva. Oba dva bys potrestala. A někoho bys potrestala víc nebo míň nebo oba stejně? Toho staršího víc. A to je kterej? To je ten, koho si všimnul ten prodavač, nebo ten, koho si nevšimnul? To je ten, koho si nevšiml. Nevšiml, hm to je ten, co odešel s tím lízátkem ven a prodavač si ho nevšimnul. Tak toho bys potrestala víc? Jo. A toho druhýho, ten taky si strčil to lízátko do kapsy, ale ten prodavač ho chytil, tak toho bys potrestala taky hodně nebo míň? Toho, koho nechtyl. Koho nechtyl bys potrestala víc nebo míň? Toho, koho nechtyl.*

Srovnání 1A x 1B

Kdo myslíš, že se zachoval hůř? *Ten Jindra. Myslíš, že to bylo horší, co udělal? Hm. A proč myslíš? Protože ta bageta je větší. Ta bageta je větší. Takže ten, co ukradnul tu bagetu, ten se zachoval hůř? Hm. Že toho vzal víc teda jo? Hm.*

Pokračování 1B

Rozumíš, co se stalo tady? *Hm. Co se stalo? (Mlčí.) Ty rodiče je potrestali, vid', oba? Hm. (Vyprávím dál.) Kterej myslíš, že to byl – ten, co dostal výprask, anebo ten, co se musel jít omluvit do toho obchodu a vrátit to lízátko? Ten, co dostal výprask. Ten myslíš, že to ukradl znovu? Hm. A proč myslíš? Protože ten je starší. Myslíš, že je starší? Jo. Takže ten, co se musel jít omluvit do toho obchodu, už by to znovu neudělal? (Mlčí.) Nebo že by to udělal taky znovu? Udělal by to znovu. A ten, co dostal výprask, toho to asi bolelo, tak ten by to znovu neudělal nebo udělal? Udělal. Myslíš, že by to udělal znovu? Jo. A kdo myslíš, že by to udělal víc, kdo by to ukradnul spíš? Ten menší. Ten mladší že by to ukradnul, jo? Hm. A ten mladší, to je ten, co dostal výprask nebo ten, co se šel omluvit? Ten, co se šel omluvit.*

Příběhy 2A

Rozumělas, co se tady stalo? *Hm. Co udělala ta holčička tomu ptáčkovi? Zavřela ho do klece. Zavřela ho do klece a co udělala ta Berta? Ta ho zachránila. Ona vzala toho ptáčka tý kamarádce, vid' a pustila ho ven, jo? Hm. (Vyprávím 2Ab.) Rozumíš tomu? Hm.*

Tak a kdybys byla rodičem, koho bys potrestala víc? U jedný se na to přišlo a u druhý se na to nepřišlo. (Utišuji děti ve vedlejší místnosti, pak vysvětluji znovu a znovu kladu otázku.) *Tu která ho chytila.* Tu, která chytila toho ptáčka. Myslíš, že se zachovala špatně, jo? *Jo.* Hm a myslíš, že se zachovala špatně i ta druhá, co toho ptáčka pustila? *Jo.* Myslíš, že to udělala špatně? (Mlčí.) Nebo myslíš, že to udělala dobře? *Udělal to dobře.* Ale ona ho vzala tý kamarádce, on byl její. (Mlčí.)

Příběhy 2B

Rozumíš tomu, co se stalo? *Hm.* A co se stalo? *Obě ty holčičky ukradly to cukroví.* A jak je mezi tím rozdíl? *Jakej rozdíl?* (Vysvětluji znovu.) Kdybys byla rodičem tady těch dvou holek, koho bys víc potrestala – tu, u který si toho nevšimli, nebo tu, kde si toho všimli? *Tam, kde si toho všimli, obě.* Obě bys potrestala stejně? *Hm.* A proč bys potrestala obě stejně, myslíš, že se zachovaly stejně? *Hm.* Takže myslíš, že se nezachovala jedna hůř nebo líp? *Jedna hůř.* A která? *Ta starší.* A proč myslíš, že se zachovala ta hůř ta starší? *Protože to ukradla a odnesla si to.*

Srovnání 2A x 2B

Kdo myslíš, že se zachoval hůř – co bylo horší? *Ta, co to cukroví ukradla.* Ta, co snědla to cukroví? *Hm.* A proč myslíš? (Mlčí.)

Pokračování 2A

Která myslíš, že to byla – ta, co dostala výprask, anebo ta, co se musela jít omluvit? *Ta, co dostala ten výprask.* Myslíš, že to udělala znovu, jo? *Ta to udělala znovu.* Hm a ta, co se musela jít omluvit, myslíš, že ta už to znovu neudělala, nebo že by to udělala taky znovu? *Ta, co se šla omluvit.* Ta, co se šla omluvit, myslíš, že to udělala znovu? *Hm.*

2M, věk: 4,7

Příběhy 1A

Rozumíš tomu, co se tady stalo? (*Kýve.*) Co udělal ten Adam? *Ukradl to.* Ukradl tu bagetu, vid', a dal ji tomu kamarádovi. (*Kýve.* - Vysvětluji 1Ab.) Rozumíš, co se stalo tomu druhému? (*Kýve.*) Jakej byl mezi nima rozdíl – oni oba ukradli bagetu vid' – a jak je mezi nimi rozdíl? *Nevím.* (Vysvětluji znovu.) Už tomu rozumíš? *Jo.* A kdybys byl rodičem tady těch dvou kluků, co ukradli tu bagetu, tak koho bys víc potrestal – toho, koho ten prodavač neviděl, takže odešel, anebo toho, koho ten prodavač chytil – koho bys víc potrestal? *Koho viděl.* Toho, koho chytnul? Bys ho víc potrestal? *Jo.* Hm, a proč bys to tak udělal? *Protože to ukradli.* Oni to oba ukradli, vid', tak oba asi udělali špatnou věc. A jednoho ten prodavač neviděl, takže on odešel. Toho bys taky potrestal? *Jo.* A toho druhého ten prodavač viděl a chytnul ho. (*Kýve.*) A toho bys potrestal víc nebo míň? *Víc.*

Příběhy 1B

Rozumíš tomu? *Jo.* Co se stalo tady v těch příbězích, co udělal ten Jindra? *Že to ukradli.* Ukradli ty lízátko, vid', každé jedno. (*Kýve.*) A jak je mezi nima rozdíl? *Že jednoho chytnul a jednoho nechytul.* Výborně a kdybys byl rodičem tady těch dvou kluků, koho bys víc potrestal, co myslíš? *Oba.* Oba bys potrestal? (*Kýve.*) A potrestal bys někoho víc nebo míň? *Víc.* A koho bys potrestal víc, toho, koho ten prodavač viděl anebo toho, koho neviděl? *Oba.* Oba stejně? (*Kýve.*)

Srovnání 1A x 1B

Pamatuješ si, co udělal Adam? *Taky to ukradl.* (Opakuji.) Kdo myslíš, že se zachoval hůř tady z těch dvou? *Nevím.* Nevíš? *Jindra.* Myslíš, že Jindra? A proč myslíš? *Protože by*

měl červíky. Protože by měl zkažený zuby. Zkažený zuby že by měl, hm, a ten Adam, který vzal tu bagetu v tom obchodě? Ten by neměl zkažený zuby. Hm, a myslíš, že se taky zachoval špatně, když ukradl tu bagetu? Jo. Hm a ten Jindra ten vzal to lízátko a kdo myslíš, že se zachoval hůř teda? Nevím. Ten Adam – Adam. - anebo ten Jindra? Nevím.

Pokračování 1B

Rozumíš, co se stalo – co udělali ty rodiče? *Jednomu dali na zadek a jednoho, jeden to zaplatil. Jeden se musel vrátit do obchodu, vid', a omluvit se. (Vyprávím pokračování.) Kterej myslíš, že to byl – ten, co dostal výprask anebo ten, co musel jít to lízátko zaplatit? Nevím. Myslíš, že ten, co dostal výprask, že by to udělal znovu? (Mlčí.) Že by vzal znovu to lízátko? Nevím. A ten, co se šel omluvit do toho obchodu, myslíš, že by to udělal znovu? Jo.*

Příběhy 2A

Pochopil jsi, co se tady stalo? *Ukradla jí ho. Ukradla jí toho ptáčka a co s ním udělala? (Mlčí.) Pustila ho na svobodu, vid', aby mohl lítat po stromech. Jo. (Vyprávím 2Ab.) Kdybys byl rodičem, nebo kdybys mohl potrestat tady ty holky, koho bys potrestal víc? Oboje. Obě dvě bys potrestal? (Kýve.) A někoho bys potrestal víc nebo míň? Víc. Někoho víc – a koho bys potrestal víc. Tam, kde na to přišli – Jo.- anebo tam, kde nevěděli, kdo to udělal? Tam, kde na to přišli. A proč myslíš, proč bys jí potrestal víc? Protože ho vypustila. Ona to udělala asi špatně, vid'? Hm. Takže ona ho vypustila a oni na to nepřišli, vid'. Hm. A ta druhá ho taky vypustila, ale tam na to přišli. Hm. A tu bys taky potrestal? Jo. A víc nebo míň? Víc.*

Příběhy 2B

Rozumíš tomu, co se tady stalo? Co udělaly ty holky? *Že to snědly. Snědly to cukroví, vid', kousek si vzaly. A jakej byl mezi nima rozdíl? Jednu viděli a jednu neviděli. Výborně a ty kdybys byl rodičem tady těch dvou holek, co to snědly, tak koho bys potrestal víc, co myslíš? Oboje. Obě bys potrestal? (Kýve.) A někoho bys potrestal víc nebo míň nebo obě stejně? Obě stejně víc. Obě stejně víc, hm, a tak myslíš, že se některá zachovala hůř nebo obě stejně, co myslíš? Hůř. Některá se zachovala hůř? Jo. A která – ta, co jí viděli anebo ta, co jí neviděli? Viděli. Ta, co jí viděli? (Kýve.) Dobře, někdo mi totiž říká, že se zachovala hůř, nebo že by potrestal víc tu, co jí neviděli, protože tam se to nikdo nedozvěděl. Co myslíš, myslíš, že by to tak mohlo být? Jo. Někdo mi to zas říká jinak – každej mi to říká nějak jinak. Hm, to nevdá. Hm a ty jsi rozhodnutej, že bys potrestal obě stejně nebo některou víc? Obě stejně.*

Srovnání 2A x 2B

Kdo myslíš, že se zachoval hůř? *Oboje. Obě se zachovaly špatně, vid', že to neměly dělat. A u některý to bylo víc špatně a u některý míň. U koho myslíš, že to bylo víc špatně? U tý, která snědla to cukroví. Hm, myslíš, že to bylo víc špatně, jo? (Kýve.) Proč myslíš? Protože (váhá) protože to snědla. No ona to neměla jíst, vid' – jo – nebo se měla zeptat. Hm a myslíš, že to bylo víc špatně než to, že ta holčička vzala toho ptáčka tý kamarádce a vypustila ho? To bylo taky špatně. Hm a bylo to víc špatně nebo míň špatně? Víc. To s tím ptáčkem? (Kýve.)*

Pokračování 2A

Rozumíš tomu? *Jo. Co teda udělali ty rodiče? Nevím. Že je potrestali. Potrestali, vid', jedna dostala výprask, na zadek – jo – a druhá co musela udělat ta druhá? Omluvit se jí. Omluvit se té kamarádce. (Vyprávím pokračování.) Která myslíš, že to byla – ta, co dostala výprask, anebo ta, co se musela omluvit tý kamarádce? Nevím. Myslíš, že ta co dostala*

výprask, myslíš, že by to udělala znovu? (*Kýve.*) Jo myslíš, že jo? *Jo.* A ta, co se musela jít omluvit tý kamarádce, myslíš, že tadle by to udělala znovu? *Jo.* Myslíš taky, že jo, ale jedna to udělala a jedna ne. Co si myslíš – která to byla? *To nevím.*

3F, věk: 4,8

Příběhy 1A

Co se tady stalo, co udělal ten kluk? *Ukradl rohlík.* Ano a dal jí tomu kamarádovi vid'? *Hm.* Ten kamarád měl hlad. (vyprávím 1Ab) Rozuměla jsi tady tomu příběhu? *Hm.* Jaký je mezi nimi rozdíl? (*mlčí.*) V tom prodavači vid'. (Vysvětluji znovu.) Rozumíš tomu? *Jo.* Kdybys byla rodičem tady těch dvou kluků, co to ukradli – ten rohlík – tak koho bys potrestala víc? Toho, koho si ten prodavač všimnul anebo toho, koho si nevšimnul? *Toho, koho si nevšimnul.* Nevšimnul – a proč, proč bys ho potrestala víc? *Protože (váhá), protože to neměli krást.* Neměl to krást vid'. A ten druhý, kterýho si prodavač všimnul, toho bys taky potrestala? *Ne.* Toho bys nepotrestala? *Ne.* A proč? *Protože (váhá), protože ho potrestal ten druhý.* Kdo to byl ten druhý? *Ten druhý kluk.* Ten druhý kluk myslíš, že ho potrestal? *Hm.* Myslíš ten prodavač anebo ten kluk? *Prodavač.*

Příběhy 1B

Rozumíš tady tomu, co se stalo? *Jo.* Co se tady stalo? *Že jeden si vzal lízátko do kapsy a druhý měl taky na něj chuť a taky si ho strčil do kapsy.* No a jaké je mezi nima rozdíl? (*mlčí.*) Ten prodavač vid' tam hraje roli. *Jo.* Co udělal? *Jednoho neviděl a druhého viděl.* *Hm,* viděl a chytil ho vid'? *Jo.* Kdybys byla rodičem tady těch dvou kluků, co si strčili to lízátko do kapsy, koho bys potrestala víc, řekni mi – toho, koho ten prodavač viděl, anebo toho, koho neviděl, koho si nevšimnul. *Koho viděl.* Toho, koho viděl bys potrestala víc? *Hm.* A proč, řekni mi. *Protože, protože, protože ten byl hodně moc zlobivej.* Myslíš, že byl hodně moc zlobivej ten prodavač? *Hm.* A ten, koho neviděl ten prodavač, ten co odešel teda, ten byl taky zlobivej? *Ne.* Ten nebyl zlobivej? *Ne.* A proč nebyl zlobivej? *Protože, protože nezlobil.* On ale taky ukradnul to lízátko. (*Nejistě mlčí*) Taky si ho strčil do kapsy a odešel. Oba dva si strčili do kapsy to lízátko a odešli. *Hm.* Byli zlobiví vid'? *Hm.* Ale jednoho ten prodavač chytil při tom a druhého ne. A ty kdybys byla maminkou -měla bys tady ty dva kluky – a měla bys je potrestat, že zlobili, potrestala bys je oba nebo někoho ne? *Oba.* Aha a potrestala bys někoho víc? *Oba bysem potrestala hodně.* A někdo by zlobil víc z těch dvou nebo oba stejně? *Oba stejně.*

Srovnání 1A x 1B

Kdo se zachoval hůř? *Koho potrestal.* Kdo myslíš? (*mlčí.*) Dejme tomu, že nikdo nikoho nepotrestal, ale jenom ti kluci zlobili. Jeden zlobil tak, že ukradl bagetu, protože chtěl pomoci kamarádovi. A druhý zlobil tak, že ukradl to lízátko. *Hm.* A koho bys potrestala víc? (*mlčí.*) Kdo myslíš, že zlobil víc? *Oba.* Oba zlobili? *Hm.* Oba stejně nebo někdo víc? *Oba stejně.* *Hm,* někdo mi říká, že zlobil víc ten Adam, že ta bageta – ten velký rohlík – on stojí v obchodě víc, že toho víc ukradnul. Co myslíš, myslíš, že by to tak mohlo být? (*mlčí.*) To je těžký, vid'? *Hm.* (*mlčí.*) Jo že někdo si myslí, že ten, co ukradl tu bagetu, tak že ukradl větší věc a tak zlobil víc. *Hm, ten s tím lízátkem zlobil hodně.* Zlobil hodně. A proč myslíš, že zlobil hodně? *Protože, protože si koupil hodně velký lízátko.* No ono to lízátko bylo docela malinký, víš. (*Nejistě mlčí.*) Ale měl na něj chuť. Chtěl si ho slízat někde doma, jo? *Hm.* A ty myslíš, že zlobil víc ten s tím lízátkem? *Hm.* A proč myslíš, že zlobil víc, uměla bys to říct? (*mlčí.*) To je těžký vid'? *Hm.* (*mlčí.*) Tak to nevádí, takže kdybys byla maminkou těch kluků, tak bys potrestala koho víc? *Toho s tím rohlíkem.* *Hm,* já jsem tě asi trošku zmátla, vid', když jsem ti říkala, že ta bageta – ten rohlík – je větší ne? *Ne.* Ne? Myslíš, že se zachoval hůř ten, s tím rohlíkem? *Hm.* Já jsem ti totiž ještě

neřekla, že někdo se zas myslí, že to lízátko je horší, že si ho chtěl slízat sám a že ten, co ukradl ten rohlík, že to ukradl pro kamaráda. *(Mlčí.)* Tak co myslíš, co bylo horší? *(Mlčí dlouho.)* Věděla bys, koho bys potrestala víc? *Ne. Nevíš? Ne.*

Pokračování 1B

Kterej myslíš, že to byl – ten, co dostal výprask anebo ten, co se musel jít omluvit do toho obchodu? Co myslíš? *(Váhá.)* Kterej, jak se musel omluvit jít do obchodu. Myslíš, že ten to udělal znovu? *Hm. A proč myslíš? Protože ten (mlčí).* Tak ten, co dostal výprask, tak toho to asi bolelo, že jo, tak myslíš, že už by to znovu neudělal – že už by to lízátko znovu neukradnul? *Ne. A ten druhý, ten se musel jít omluvit do obchodu a zaplatit ho tam, tak a myslíš, že by to lízátko ukradnul znovu? (Váhá.)* *Ne.* Myslíš, že ne. *Hm, ale jeden z nich to udělal. Jeden z nich se asi málo poučil z toho a udělal to znovu, kterej myslíš, že to byl? Ten, jak dostal na zadek. Ten, co dostal na zadek myslíš? Hm. Takže myslíš, že ten, co se musel jít omluvit do obchodu, že už by to znovu neudělal? Ne. A ten, co dostal výprask, tak ten, že by to znovu udělal teda? Hm.*

Příběhy 2A

Rozuměla jsi, co se tady stalo v tom příběhu? *Jo. Co se stalo? Že jedna holčička vzala ptáčka a dala ho domu a on tam nelítal a byl smutnej, že nemůže poletovat po stromech. Ano a co udělala ta Berta tý holčičce? (Mlčí.)* Ona toho ptáčka jí vzala vid'? *Hm. A pustila ho ven, jo? Jo. (Vysvětluji 2Ab.)* Tak co myslíš, udělaly to ty holky dobře, že vzaly tý kamarádce toho ptáčka? *Ne. (Vysvětluji rozdíl mezi sestrami.)* *Podívejte, co se mi stalo. (Ukazuje mi strženou kůžičku na prstě.)* Teda ty ses škrábla nebo řízla? *Škrábla. A bolelo to hodně? Jo. A už to nebolí teď? Hm, bolí. Protože včera večer jsem se škrábla. Hm, tak ale to se zahojí, vid'? Hm. Pofoukala ti to maminka? Ne. A tak ty sis to pofoukala sama? Jo. Takže se to zahojí, vid', brzy. Tak jo, já se tě ještě zeptám na něco – pamatuješ na tu Bertu, jak pustila toho ptáčka? Hm. Kdybys byla rodičem Berty a její sestry – obě tedy pustily toho ptáčka, koho bys potrestala víc? O jedné to věděla ta kamarádka, že to udělala, a o druhé to nevěděla? Hm, o jakéj to věděla? O Bertě to věděla a o její sestře to nevěděla. Hm. (Váhá.)* O sestře. O sestře to nevěděla, takže tu bys potrestala víc nebo míň? *Míň. Protože ta hodně nezlobila. Ta hodně nezlobila a ta první zlobila víc myslíš? Hm. Protože ho zavřela do tý klece. Aha, takže si myslíš, že ta, co zavřela toho ptáčka do tý klece, že zlobila víc. Hm. Víc než ta, co ho vypustila. Jo. A kdybys měla porovnat ty dvě holky, co obě ty ptáčky vypustily, každá jiné kamarádce a u jedný se na to přišlo a u druhý se na to nepřišlo. Tak která z nich se zachovala hůř? (Mlčí.)* *Ta, jak ho dala do klece. Hm, ta se zachovala nejhůř z nich? Hm. Že zavřela toho ptáčka, co chtěl lítat po těch stromech? Jo.*

Příběhy 2B

Kdybys byla rodičem tady těch dvou holek, každá z nich vlastně snědla kousek toho cukroví potají, tak koho bys víc potrestala – tu který si všimli anebo tu, který si nevšimli? *Tu, který si všimli. A proč? Protože, protože (váhá), protože ta to neměla dělat. A neměla jí to navádět. Hm, oni byly každá u jiný kamarádky, takže oni o sobě nevěděly. (Vysvětluji znovu.)* Koho myslíš, že potrestali víc (rodiče)? *Toho, jak ho ukrad první. Ten, kdo to udělal první myslíš? Hm. A proč myslíš? Protože ho neměl navádět. Hm, myslíš, že ten druhý by to neudělal, kdyby ten první to neukradl? Hm, a nenaváděl ho.*

Srovnání 2A x 2B

Kdo myslíš, že se zachoval hůř – ta Berta nebo ta Julie? *Hm, (mlčí).* *Ta první. První, to byla ta Berta, ona vzala toho ptáčka kamarádce, myslíš, že se zachovala hůř než ta Julie? Hm. A proč myslíš? Protože zlobila hodně. Hm a ta Julie, ta taky hodně zlobila nebo ta*

nezlobila. *Ta vůbec nezlobila.* No ale ona snědla kousek toho cukroví potají. *Hm, ale neměla ji navádět.* Víš, někdo mi totiž říká, že ta Julie zlobila víc, protože to snědla, že na to měla chuť a ta Berta, že chtěla pomoci tomu ptáčkovi. Co myslíš? (*Mlčí.*) (Přerušeni vychovatelkou.)

Pokračování 2A

Která myslíš, že to byla? *Ta první.* Ta první, ta dostala výprask, ta myslíš, že to udělala znovu? *Hm.* A proč? *Protože, protože ta hodně zlobila.* Hodně zlobila, hm, a ta co se musela jít omluvit své kamarádce, ta myslíš, že zlobila míň nebo zlobila taky hodně? *Míň, protože ho neukradla tý kamarádce.* Ale ona jí ho taky ukradla, ale pak se jí musela jít omluvit. *Jo.* A myslíš, že to znovu už neudělala? *Hm.*

4M, věk: 5,0

Příběhy 1A

Pochopil jsi ten příběh? *Jo.* (Vyprávím 1Ab.) Rozuměl jsi tomu, co udělali ty dva kluci? *Jo.* Co udělali? (*Mlčí.*) Toho Adama teda pekař neviděl, ten ukradl tu bagetu a toho jeho brácha ten pekař viděl a chytil ho jo. *Jo, ten brácha.* Oba dva chtěli ukrást bagetu a jednoho pekař neviděl a jednoho chytil. *Jo.* A mě by teď zajímalo, kdybys byl rodičem tady těch dvou kluků, co chtěli ukrást tu bagetu – *tatínek* – no *tatínek* – *ale můj táta má doma lyndžu(?)*, že *tam takový* (nerozumím slovo) *a ono to normálně dělá „dž“*. Hm. No, tak kdybys byl tatínkem tady těch dvou kluků, tak koho bys víc potrestal. Jestli toho, koho ten prodavač neviděl, anebo jestli toho, koho chytil? *Ne. Táta má doma takový lyndžu, táta má doma takový dřívka a kdyby a kdyby ten pán uviděl, tak bysem je takhle „dž“ - praštil je.* Jako ten prodavač bys je praštil jo? *Hm.* A potom by přišli domu ty dva kluci a ty jako *tatínek* – oni by přišli za tebou a řekli ti, co se jim stalo. Že oba dva ukradli tu bagetu, ale jednoho ten prodavač neviděl a jednoho chytil. Tak koho bys víc potrestal doma? *Já bysem potrestal – potrestal tátu.* Táta ale nic neudělal. Ty jsi *tatínek* a přišli dva tvoji kluci. *Potrestal bysem je a – a – tou bagetou.*

Příběhy 1B

...Toho prodavač neviděl. *Jo, protože pekl něco.* No asi byl otočeněj. *Třeba něco pekl.* Třeba, takže ty dva kluci chtěli ukrást to lízátko a jednoho ten prodavač chytil a jednoho si nevšiml, takže ten to lízátko ukradl jo. *Jo.* Pochopils to? *Jo.* O čem to bylo, převyprávíš mi to? *O Ondrovi.* O Jindrovi ano a co udělal ten Jindra? *Ukradl lízátko.* Hm a ten jeho brácha co udělal? *Ukradl lízátko. A jednoho neviděl a jednoho chytil.* Jo a teď ty dva kluci by přišli domu a ty jako *tatínek* potrestal bys někoho víc nebo míň z těch dvou kluků? (*Přemýšlí.*) *Toho Ondru.* To je kterej, to je ten, jak ho ten prodavač chytil, nebo ten, jak si ho nevšimnul? *Jako že ho chytil.* Tak toho bys potrestal víc říkáš jo? *Jo.* A proč věděl bys? *Protože ukradl to lízátko.* Hm dobře. A toho druhýho, toho bys taky potrestal nebo toho ne? *Toho bysem toho druhýho taky potrestal.* A potrestal bys ho stejně nebo míň nebo víc? *Víc.* (*Vyrušení jiným dítětem.*) *Já bysem si myslel, že bych taky sem potrestal toho druhýho, že ukradl to lízátko. A já mám takovýhle tetování – pavouka a sluníčko.* (*Ukazuje mi tetování.*) *Já bysem si myslel, že potom bych jim – by mohl to lízátko zase zaplatit.*

Srovnání 1A x 1B

Kdo myslíš, že se zachoval hůř? *Hůř se – ten, co ukradl tu bagetu.* A proč? *Protože druhěj kamarád měl hlad.* Takže myslíš, že to bylo horší nebo lepší? *Horší.* Hm, a ten Jindra ukradl to lízátko, to bylo taky špatně myslíš, nebo to nebylo špatně? *Špatně to bylo.* A proč? *Protože je zlobivej.*

Pokračování 1B

Který myslíš, že to byl. Ten, co dostal výprask, nebo ten – *Ten, co dostal lízátko – ten, co ukradl to lízátko*. Tak oba dva ukradli lízátko a jeden dostal výprask a jeden ten nedostal, ale musel to jít zaplatit do toho obchodu zpátky. *Jo a musel se hodně omluvit*. No a kterej myslíš, že to udělal znovu. Jeden z nich to udělal znovu. *Zase ten – zase ten, co ukradl to lízátko*. No a to je kterej. To je ten, co dostal výprask, nebo ten, co se musel jít omluvit do toho obchodu? *Ten, co dostal ten výprask*. A proč myslíš, že to udělal tenhle? *Protože zlobil*. A proč to neudělal ten, co se musel jít omluvit do toho obchodu? *Protože to nezaplatil*.

Příběhy 2A

Pochopil jsi o čem to bylo? *Jo, o Bertě*. No a co udělala ta Berta? *Chytila sýkorku a pustila ji do přírody. A ona ji potrestala*. (Vysvětluji znovu – ukazuji na rukavicích.) Už tomu rozumíš? *Já jsem jednou viděl sýkorku. Takhle letěla a takhle měla a pak jí odnes na přírodu*. (Vyprávím 2Ab – ukazuji na rukavicích.) Rozumíš tomu? *Jo*. Tak o čem to bylo? *O Bertě*. No a co udělala? *Ukradla sýkorku*. Hm, a vypustila ji, vid'. *Jo*. A ta Berty sestra ta udělala co? (Mlčí.) Ona udělala to samý, víš, ona taky ukradla sýkorku a vypustila ji. *Jo a ta kamarádka taky*. Ty kamarádky ne. Ty kamarádky právě chytily tu sýkorku a držely ji v kleci. *A kde je ta klec?* (Znázornuji klec a vysvětluji znovu. Chlapec vidí papírové kapesníčky.) *Já znám tohle, to je Glóbus. Protože my chodíme do Glóbusu*. (Vysvětluji rozdíl mezi 2Aa a 2Ab.) Rozumíš tomu? *Jo*. Tak a kdybys byl rodičem tady těch dvou holek, co ukradly ty sýkorky, tak koho bys víc potrestal. Jestli tu Bertu, o který se to vědělo nebo – *obě bysem potrestal*. Hm a proč? *Protože byly zlý a neposlušaly*. A potrestal bys některou víc nebo míň nebo obě stejně? *Obě víc*.

Příběhy 2B

(Při vyprávění skáče do řeči.) *Já mám na náměstí, viděli jsme na náměstí vánoční stromček a ten byl hodně ozdobenej*. (Pokračuji ve vyprávění.) *Ale ona se nezeptala své maminky, jestli si může vzít*. No to bylo špatný, že se nezeptala, vid'. (Vysvětluji rozdíl mezi 2Ba a 2Bb.) Rozumíš tomu? *Rozumím*. A jak to bylo tedy ten příběh o čem byl? Co udělaly ty dvě holky? *Ukradly cukrovíčko*. A jakej byl mezi nima rozdíl věděl bys? *Že byly zlý*. Na jednu se přišlo a na druhou ne. *Že to vzaly to cukroví jo*. *Na jednu se nepřišlo, protože seděli a ty to zaspali*. Tak a kdybys byl rodičem tady těch dvou holek, tak koho bys víc potrestal. Tu, na kterou se přišlo, anebo tu, na kterou se nepřišlo? *Obě*. Obě stejně, nebo některou víc? *Někte – obě víc*. A proč bys potrestal obě víc? *Protože byly velmi – aby už neukradly to cukroví, protože byly „chramchram“ vzaly to cukroví hodně*. Hm protože někdo mi říká, že by potrestal víc tu, na kterou se přišlo. Co si o tom myslíš? *Že – že byly – že byly – že neposlušaly*.

Srovnání 2A x 2B

Kdo myslíš, že se zachoval hůř? *Julie*. A proč? *Protože je zlá*. Dobře. A proč ne ta Berta? *Protože je to špatnější. Já mám takovýhle boty s nějakým ošklivákem*.

Pokračování 2A

Která myslíš, že to byla. Ta co dostala výprask, nebo ta, co se musela jít omluvit? *Ta, co dostala výprask*. Hm, myslíš, že to udělala znovu. A proč? *Protože je zlá*. Hm a proč to neudělala ta, co se musela jít omluvit tý kamarádce? *Protože zaspala to. Stejně jako já*. Ty taky zaspáváš jo. *Mamka mě vždycky probudí*.

5M, věk: 5,1

Příběhy 1A

Pochopils to? *Protože on byl jeho kamarád chudej a měl hlad.* (Vyprávím 1Ab.) *A viděl ho pekařník a – a – ten ho chytil, vid' – naplácal mu.* Dobře a kdybys byl tatínkem ty tady těch dvou kluků, koho bys víc potrestal? Jestli toho, koho ten pekař neviděl, nebo toho, koho chytil? *Já bysem potrestal oba.* Oba dva? *Hm.* A někoho víc nebo oba stejně? *Oba stejně.* A proč? *Protože to byli zlobivý děti.*

Příběhy 1B

...Jednoho si nevšimnul a jednoho chytil. *A toho načapal pekárník. A toho, kterýho chytil, tomu taky naplácal.* To už nevíme, ale víme, že ho chytil. *Hm.* A kdybys byl rodičem tady těch dvou kluků, koho bys víc doma potrestal? *Já bysem víc potrestal oba.* Hm, a proč? *Protože jsou to zlobivý kluci.* Dobře, on totiž někdo mi odpovídá, že by víc potrestal toho, koho ten prodavač načapal. Co si o tom myslíš? *Já si o tom myslím, že sou zlobiví. Strašně zlobí a neposlouchaj tady ve školce.* Hm, takže ty myslíš, že bys nepotrestal víc toho, koho ten prodavač načapal? *Já bysem radši potrestal oba. Protože zlobili ve školce oba.*

Srovnání 1A x 1B

Kdo se zachoval hůř podle tebe? *(Váhá.) Ten kluk – ty dva, který ukradli lízátko.* Hm, myslíš, že to bylo horší jo. A proč? *Protože – protože se to nemá krást – dělat krást.* Dobře a ten, co ukradl tu bagetu, to myslíš že bylo taky špatně nebo to bylo dobře? *To bylo špatně.*

Pokračování 1B

Který myslíš, že to byl? Ten, co dostal výprask, anebo ten, co se musel jít omluvit do toho obchodu? *Ten, co dostal výprask.* A proč? *Protože – že to chtěl udělat.* A proč to neudělal ten, co se musel jít omluvit do toho obchodu? *Protože ten ještě spinkal. Ten to zaspal.*

Příběhy 2A

Rozumíš tomu? (Nedává pozor, chce si hrát s kamarádem. Řešíme, jak si může hrát kamarád. - Vyprávím znovu, přerušuje mě - *Protože ta druhá byla hodná a ta druhá byla zlá.*) *To bylo dobře, že ji ukradla, aby ji mohla vypustit.* Myslíš, že to bylo dobře? *Ano bylo. Aby ji mohla vypustit na svobodu.* (Vyprávím 2Ab.) Rozumíš tomu? *Rozumím. Tak mi to zkus převyprávět.* (Mlčí, kouká po kamarádovi, který si hraje – vysvětlují znova.) Kdybys byl rodičem tady těch dvou holek, tak koho bys víc potrestal, jestli tu Bertu, o který se to vědělo, že ukradla ptáčka, nebo její sestru, o který se to nevědělo? *Já nechci.* (Jde si skákat na křeslo.) *Já vidím velkou ulici.*

Příběhy 2B

(Vyprávění přerušuje – *protože byla neposlušná.*) Rozumíš tomu? *Hm.* A kdybys byl rodičem tady těch dvou holek, tak koho bys víc potrestal? *Já bysem víc potrestal obě.* A některou víc nebo míň nebo obě stejně? *Obě víc.* A proč obě víc? *Protože byly zlobivý a neposlouchaly ve školce.* Protože někdo mi říká, že by potrestal víc tu, na kterou se přišlo. Co si o tom myslíš? *Že to nebylo dobře.* Aha takže bys potrestal obě stejně radši. *Když byly větší, tak musí chodit do školy. Já budu chodit do školy až mi bude takhle.* (Ukazuje šest prstů.)

Srovnání 2A x 2B

Kdo myslíš, že se zachoval hůř? *Všichni*. No ale všichni stejně asi ne, každý udělal něco jinýho. *Ta se zachovala hůř ta – co ukradla to těsto. To cukroví. A ta druhá ta se taky zachovala, co zavřela tu sýkorku do klece*. Hm, tak ta se zachovala taky špatně a ta, co ukradla tu sýkorku tý kamarádce a vypustila ji. *Ta se musela omluvit*.

Pokračování 2A

Která myslíš, že to byla? Ta, co dostala – *ta to byla ta – ta, která se musela jít omluvit*. A proč? *Protože ji mu – protože ji chtěla zpátky*. A proč myslíš, že to neudělala ta, co dostala výprask? *Ta prostě všechno zaspala. Někde prostě – prostě v nějaké hospodě*.

6F, věk: 5,1

Příběhy 1A

O čem to bylo, věděla bys? Uměla bys to říct? *Hm. Že se to nesmí*. Hm, že se to nesmí, takže on ukradl tu bagetu a pak ji dal tomu kamarádovi jo. (Vyprávím 1Ab.) ...Pekař si ho všimnul a vyběhl za ním a chytil ho. *A dal ho do vězení*. To nevím už, prostě ho chytil. *Hm*. Takže vidím, že tomu rozumíš, a mě by zajímalo, kdybys byla rodičem tady těch dvou kluků, co oba ukradli bagetu, tak koho bys víc potrestala. Jestli toho, koho ten pekař neviděl, anebo toho, koho chytil? *Toho, koho chytil*. Hm, a proč? *Protože to se nesmí dělat. To by se pekař zlobil a abychom neměli zlý lidi*.

Příběhy 1B

O čem to bylo? *Že se to nesmí dělat, kdyby prodavač ho viděl, tak by ho mohl – zavolat policajty a oni by ho – mu tam řekli, že se to nesmí*. Že se to nesmí, ano, takže ale jednoho ten prodavač viděl a jednoho neviděl jo. A kdybys byla rodičem tady těch dvou kluků, co ukradli ty lízátko, tak koho bys víc potrestala. Jestli toho, koho ten prodavač viděl a chytil, anebo toho, koho neviděl? *Koho toho neviděl*. Hm, a proč? *Protože by mu rodiče vynadali*. Hm a ty jsi teď jakoby maminka tady těch dvou kluků a komu bys vynadala víc teda? (Mlčí.) Říkalas toho, koho neviděl – rozumím tomu dobře? *Toho, koho neviděl*. Dobře. Já se ptám proto, že někdo mi říká, že by potrestal oba stejně. Co si o tom myslíš? (Mlčí.) Myslíš, že by to taky šlo, nebo to ne? *To ne*. Takže myslíš, že ten, koho prodavač neviděl si zaslouží víc myslíš? *Hm*.

Srovnání 1A x 1B

Kdo myslíš, že se zachoval hůř? *Jindra*. Hm a proč? *Protože měl asi hlad. A nevyčistil si zuby*. Dobře, takže Jindra, kterej ukradl to lízátko se zachoval hůř myslíš? *Hm*. A ten Adam, kterej ukradl tu bagetu pro kamaráda, ten myslíš, že to udělal taky špatně, nebo ne? *Špatně*.

Pokračování 1B

(Před dokončením se nadechla ke slovu.) No, chceš něco říct? *Oni mu vynadali, protože asi měl hlad a on se nezeptal, jestli si ho může koupit*. (Pokračuji ve vyprávění.) Který myslíš, že to byl. Ten, co dostal výprask, anebo ten, co musel jít to lízátko zaplatit zpátky do toho obchodu? *Ten, co dostal výprask*. Hm, a proč? *Protože aby zase neukrad další lízátko*. Hm, takže ten, co dostal výprask, ten myslíš, že by to lízátko ukradnul znovu? *Jo*. A ten, co to musel jít zaplatit, ten myslíš, že už by to neudělal, nebo že by to taky ukradl znovu? *Že už by to neudělal*. Hm a proč by to už neudělal? *Protože už musel slíbil, že bude hodnej. A že se jich zeptá už*.

Příběhy 2A

Rozumíš, co se stalo v tom příběhu? *Hm. Co se tam stalo? Tý kamarádce se moc líbila, protože měla moc hezké peří barevný jako kohoutek. Hm, takže co udělala ta kamarádka? Ta kamarádka ho zavřela, protože aby – chtěla, aby už tam neumřel. Aby už žil. Hm, takže měla toho ptáčka v kleci jo. A co udělala ta Berta? Berta ho zachránila. No ona toho ptáčka ukradla tý kamarádce a vypustila ven. (Vyprávím 2Ab.) Rozumíš tomu? Hm. A mě by zajímalo, kdybys byla rodičem tady těch dvou holek, co ukradly ty sýkorky těm kamarádkám, koho bys víc potrestala doma? Jestli Bertu, o který se to vědělo, že to udělala, anebo její sestru, o který se to nevědělo? Tu Bertu. Hm, a proč? Protože ona se mamky nezeptala – ona se mamky nezeptala, že ukradla – že ona ta, ta druhá sestra ukradla tu sýkorku a mamka tý sestře mohla dát výprask.*

Příběhy 2B

Rozumíš tomu, o čem to bylo? Co udělaly ty holky? *Že ta druhá sestra oni nesmí ukrást a musí se zeptat. Tak oni se nezeptaly a snědly to obě potají, akorát že na jednu se přišlo a na jednu se nepřišlo jo? Hm. A kdybys byla rodičem tady těch dvou holek, tak koho bys víc potrestala v tomhle případě? Tu, na kterou se přišlo, anebo tu, na kterou se nepřišlo? Na tu přišlo. Hm, a proč? Protože ta by – ta by mohla být doma a už nechodit za tou kamarádkou, která by – která by ji – která moje kamarádka je (jméno a přímení), aby neměla na Vánoce nic.*

Srovnání 2A x 2B

Kdo myslíš, že se zachoval hůř? *Julie. Hm a proč? Protože cukroví se nesmí takhle jíst. Dobře a ta Berta myslíš, že to taky udělala špatně, když ukradla tu sýkorku a vypustila ji, nebo ne? Jo.*

Pokračování 2A

Která myslíš, že to byla? Ta, co dostala výprask, nebo ta, co se šla omluvit kamarádce? *Ta, co dostala výprask. Hm, a proč? Protože to se nesmí dělat takhle krást zvířátka. Hm a myslíš, že ta, co se musela jít omluvit, že ta už by to neudělala znovu? Ne. A proč už by to neudělala? Protože mamce slíbí, že už nikdy nebude krást kamarádce tu sýkorku a že ji nechá. Dobře a myslíš, že ta, co dostala výprask, že by to udělala znovu? Ne. Ta taky ne, hm, a proč už by to neudělala znovu? Protože slíbila taky mamince, že už bude hodná. Hm, ale jedna z nich to ale udělala. Která myslíš, že to byla? Berta. Hm, to je ta, co dostala výprask, nebo ta, co se šla omluvit? Ta, co se šla omluvit.*

7F, věk: 5,5

Příběhy 1A

Rozumíš tomu, co se stalo? *(Mlčí.) Co ten kluk udělal? (Mlčí.) Potkal toho kamaráda, kterej měl hlad vid'?* *Hm. A co udělal. (Mlčí.) Vzal tu bagetu, vid', ten rohlík. Hm. (Vysvětluji 1Ab) Kdybys byla rodičem tady těch dvou kluků, který ukradli ten velký rohlík, co myslíš – koho bys víc potrestala, toho, kterýho ten prodavač chytil anebo toho, kterýho si ten prodavač neviděl? (Mlčí.) Co myslíš? Koho neviděl. Koho neviděl ten prodavač, toho bys potrestala víc nebo míň? Hodně. Hodně bys ho potrestala? Hm. A toho druhýho, kterýho ten prodavač chytil, tak toho bys potrestala taky? Hm. A potrestala bys ho víc nebo míň? Taky víc. A já mám něco co se stalo na chodníku a ono tam jelo auto a chtělo ject a bylo na chodníku kousek a my jsme nemohli vystoupit z auta. Hm, to bylo když jste jeli teď do školky ráno? Ne, my jsme jeli do krámu autobusem a pak jsme přešli chodník a on tam stál a prostě jsme nemohli odjet. (Utišuji jiné děti ve vedlejší místnosti.)*

Dobře. Já jsem zapomněla, jak si to říkala, když bys byla tou maminkou těch dětí, co ukradli ten rohlík, tak koho bys potrestala víc – toho, koho ten prodavač viděl a chytil ho anebo toho, koho neviděl? *(Mlčí.)* Já jsem to zapomněla, jak jsi to říkala. *Toho, koho neviděl.* Toho bys potrestala víc? *Hm.* Proč bys to tak udělala? *(Mlčí.)* To je těžký vid'?' *Hm.* Věděla bys, proč by ses takhle rozhodla – když ho teda neviděl, tak ten kluk odešel z toho obchodu. *Hm, a já jsem ho tam potkala a viděla jsem ho.* Toho kluka? *Hm, jak si to dává a ukradl to.* *Hm* dobře, takže bys ho potrestala. *Hm.*

Příběhy 1B

Kdybys byla rodičem tady těch dvou kluků, co si strčili to lízátko do té kapsy, koho bys potrestala víc? *Koho neviděl.* Koho ten prodavač neviděl a odešel? *Hm.* A proč bys to tak udělala? *Protože jsem se rozhodla.* *Hm,* myslíš, že se zachoval hůř ten kluk, než ten druhý, kterýho si prodavač všiml? *Hm.* Dobře, někdo mi totiž říká, že by potrestal víc toho, koho si ten prodavač všimnul. Že to jako nezvládl ukrást, tak by ho potrestal víc. Co si myslíš? *Otec by ho potrestal.* Otec by ho potrestal – tak co myslíš, myslíš, že se zachoval hůř ten, koho prodavač viděl anebo ten, koho prodavač neviděl? *(Mlčí.)* *A sebral to lízátko a já jsem ho viděla na ulici, jak už šel na autobus. Tak jsem mu to sebrala z ruky a už mi jel autobus, tak jsem mu to sebrala.* *Hm,* co si s ním udělala? *Udělala jsem, že jsem zavolala policii, že to byl zloděj. Jakože to je fakt zloděj a ukradl pejsánky, lízátko, prostě hračky...* *(Utišují jiné děti ve vedlejší místnosti.)*

Srovnání 1A x 1B

Kdo myslíš, že se zachoval hůř? *(Mlčí.)* Jeden ukradl bagetu a druhý lízátko. Co bylo horší? *Ta bageta.* Aha a proč myslíš? *Ten co ukradl to lízátko. Protože zlobili.*

Pokračování 1B

Kterej myslíš, že to byl – ten, co dostal výprask anebo ten, co se šel omluvit do toho obchodu a zaplatit to lízátko? *(Mlčí.)* Jeden z nich to ukradl znovu. *Toho, výprask.* Koho? *Jak dostal výprask.* Myslíš, že ten to udělal znovu? *Hm.* Takže myslíš, že ten, co se musel jít omluvit do toho obchodu, že by to už neudělal znovu? *Hm.* A myslíš, že ten, co dostal výprask, tak že by to znovu ukradl? *Hm.*

Příběhy 2A

Rozumíš tomu, co se stalo? Co udělala ta Berta? *Pustila ho z klece.* Pustila ho z klece a vzala ho tý kamarádce vid'. *Hm, a my máme rybičky a jednu zlatou. Ale ta se bojí, protože ona tam to nezná a je hodně zlatá. Ale pak tam je skleněná.* *(Vyprávím 1Ab.)* Rozumíš tomu? *Mlčí.* *(Vysvětluji znovu.)* U jedný na to přišli a u druhý nevěděli, kdo to byl. *Tak to asi byla její kamarádka.* *(Vysvětluji dál.)* Kdybys byla rodičem tady těch holek, koho bys víc potrestala – obě vypustili toho ptáčka. *Tu její sestru.* Tu sestru – ta udělala co, ta sestra? *Udělala, že chytla toho ptáčka.* *Hm,* ta myslíš, že se zachovala špatně jo. *Takhle a mohla ho pochovat (předvádí rukama).* *Hm,* a co s ním udělala, když ho chytla? *(Mlčí.)* Ona ho dala do té klece, vid'? *Hm.* A ty myslíš, že to udělala špatně? *Nepotrestala, ale měla ji dát ještě ven. Ale trošku by sem jí potrestala, protože mamka mě dneska zlobila. Říkala jsem, že pojedou do parku a nikdy jsem nic neřekla a nikdy mě neposlouchala.* Takže ty bys potrestala tu holku, co chytila toho ptáčka do té klece? *Hm, a že máme a že jsme ji přijali (žvatlá – nerozumím).* Vy máte taky nějaký takový zvířátko – teď jsem ti nerozuměla, co jsi říkala? *Nemá žádné zvířátko.* *Nemá, hm.* *A to tam má pitičko a hezky spinkalo. Tak jsem se napila večer a pak eště měli jedno a pak s (jméno bratra) jsme se napili. Ale teď už u nás taky mají a kupujem taky.* *Hm,* a ještě se vrátím, když ta holka vzala toho ptáčka a pustila ho ven, tak tu bys taky potrestala nebo ne? *Tu by sem úplně nepotrestala, úplně nikdy. Ale možná by sem byla maminkou obou a kdyby udělala něco*

špatně, tak by sem ji taky nepotrestala. Hm, takže myslíš, že to udělala dobře, že ho vypustila takhle tý kamarádce? Hm.

Příběhy 2B

Ta Julie snědla kousek toho cukroví. Myslíš, že to bylo dobře? (Váhá.) To asi ne vid'. Měla to říct. Měla to říct. A kdyby se zeptala tatky, tak by řekl ne. (Vysvětluji 2Bb) Rozumíš tomu, co udělaly? Hm. Snědly kousek potají vid'. Kdybys byla jejich maminkou, koho bys potrestala víc – tu, u který se na to přišlo anebo tu, u který se na to nepřišlo? U který se na to nepřišlo. A proč? Protože já kdyby sem byla maminkou nejvíc a měla by sem jí ráda a nevyhodila bych jí nikdy, nikdy. Hm, a myslíš, že ta, u který se na to přišlo se taky zachovala špatně? (Váhá.) Taky snědla kousek cukroví, vid', ale tam se na to přišlo. Tak tu by sem určitě nepotrestala. Nepotrestala – a proč? Protože jí mám ráda.

Srovnání 2A x 2B

Kdo myslíš, že se zachoval hůř? (Mlčí.) Co bylo horší? Ta Julie. Julie myslíš, že se zachovala hůř? Hm. A proč? Protože úplně by sem jí vyhodila z domu, kdyby sem byla její maminka. Úplně z domu? - Já jsem ti teď nerozuměla. Úplně by sem jí vyhodila, kdybych byla její maminka a.. (žvatlá – není jí rozumět).

Pokračování 2A

Která myslíš, že to byla. Ta, co dostala výprask, nebo ta, co se musela omluvit. Ta, co dostala výprask. Myslíš, že to ukradla znovu toho ptáčka? Hm. A proč myslíš, že to udělala ona? Protože její by sem vzala toho jejího ptáčka a úplně by sem ho – ale na Slovensku, my máme takové Slovensko a tam žijou už jiná zvířata, to se prostě nedá.

8M, věk: 5,6

Příběhy 1A

Rozumíš, co se stalo tady v tom příběhu? (Mlčí.) Co udělal ten Adam? Ne. (Vyprávím znovu.) Co tedy udělal ten Adam? Ukradl to. Ukradl to ano a tu bagetu pak dal tomu kamarádovi. Hm. (Vyprávím 1Ab.) Rozumíš tomu, co se stalo? Hm. Co si z toho pamatuješ, co se tam stalo? (Mlčí.) Byli dva bráchové, vid'. Hm. A co udělali? Ukradli to. Ano a co udělali potom s tou bagetou – s tím velkým rohlíkem? Snědli ho. Oni ho nesnědli, ale dali ho kamarádovi, protože ten měl hlad, jo? Hm. A jakej je mezi nima rozdíl? (Váhá.) Ukradli to. Oba to ukradli a jednoho ten prodavač chytil – chytil a někoho nechtyl. Tak a teď kdybys byl rodičem tady těch kluků, koho bys víc potrestal – toho, koho ten prodavač chytil, anebo toho, koho nechtyl? Koho nechtyl. Koho nechtyl myslíš. A proč bys to udělal takhle? Protože nejvíc zlobil tamten. Nejvíc zlobil ten, koho nechtyl říkáš? Hm. Některý děti mi říkají, že víc zlobil ten, koho chytil ten prodavač a některý mi říkají, že víc zlobil ten, koho nechtyl. A mě by zajímalo, co si myslíš ty. Ten koho nechtyl.

Příběhy 1B

Rozumíš, co se stalo Jindrovi a jeho bráchovi? Hm. Co udělali ty kluci? Nezaplatili to. Ano a co nezaplatili? Peníze. Penězi nezaplatili to lízátko, vid', že si ho strčili do kapsy. Hm. A mě by zajímalo, koho bys tady v tom případě víc potrestal. Kdybys byl rodičem tady těch kluků, co si strčili do kapsy to lízátko. Jestli bys potrestal víc toho, koho ten prodavač chytil, anebo toho, koho ten prodavač nechtyl? Toho, koho nechtyl. Koho nechtyl, hm, a proč myslíš? Protože zlobil nejvíc. Hm a ten druhej taky zlobil nebo ten nezlobil? Ten taky zlobil. Taky zlobil - a zlobil víc nebo míň? Víc.

Srovnání 1A x 1B

Kdo myslíš, že se zachoval hůř z těch dvou? *Ten, kterej to ukrad.* Oba ukradli něco – jeden ukradl bagetu a jeden lízátko. (*Mlčí.*) Viděl jsi někdy bagetu jak vypadá? *Hm.* (Nejistý – vysvětluji znovu, co to je bageta, pak vysvětluji znovu na co se ptám.) Kdo se zachoval hůř, co myslíš? *Ten, kterej ukradl tu bagetu.* Bagetu myslíš – a proč? *Protože ho neviděl ten prodavač.* Dobře a kdyby ten prodavač nechytil ani jednoho, tak kdo z nich by se zachoval hůř, co myslíš? *Ten, koho nechytil.* Ten, koho nechytil, myslíš, že se zachoval nejhůř? *Hm.*

Pokračování 1B

Rozumíš tomu, co udělali ty rodiče? *Hm.* Co udělali? *Jednomu naplácali na zadek a jeden to šel zaplatit.* Hm, jeden se šel omluvit a zaplatit to. A po nějaké době jeden z nich to udělal znovu, zase si to strčil do tý kapsy. *Byl to ten, kterej se omluvil.* Ten, co se omluvil myslíš – a proč myslíš? *Protože nejvíc zlobil.* A ten, co dostal výprask, ten myslíš, že už by to neudělal znovu? (*Vrtí hlavou.*) Myslíš, že ne. A ten, co se šel omluvit, ten myslíš, že by to udělal znovu, nebo že by to taky neudělal znovu? *Udělal by to znovu.*

Příběhy 2A

Pochopil jsi tady ten příběh? (*Mlčí.*) O čem to bylo? (*Mlčí.*) Tam byla ta holčička, vid', která chytila tu sýkorku. *A pak ten Berta jí vzal a pustil.* (Vyprávím 2Ab.) Rozumíš tady tomu příběhu? *Hm.* Co se tady stalo? *Že jeden to ukrad a jeden to neukrad.* (Vysvětluji znovu.) Rozumíš tomu teď? *Hm.* Tak a mě by zajímalo, kdybys byl rodičem tady těch holčiček, tý Berty a její sestry – obě tedy ukradli a pustili toho ptáčka na svobodu, vid' – *hm* – tak, koho bys víc potrestal, jestli tu, kde se na to přišlo, anebo tu, u které se na to nepřišlo? *Kde se na to nepřišlo.* A proč myslíš takhle? *Protože hodně zlobil.* Víc zlobila? *Hm.* (Začal vyprávět o papouškovi, kterého měli doma a umřel na mrtvici.)

Příběhy 2B

Rozumíš tady těm příběhům? *Hm.* Co se tady stalo, co udělala ta Julie? *Že to snědla.* Snědla to cukroví. Ano. A ta její sestra? *Ta si toho nevšimla.* (Vysvětluji znovu.) Kdybys byl rodičem tady těch holek, koho bys víc potrestal? *Tu, co to snědla.* Hm, a když oni to snědly obě a u jedný se na to přišlo a u druhý ne, tak koho bys víc potrestal? (*Mlčí.*) Obě asi udělaly špatnou věc, vid'? *Hm.* A u jedný se na to přišlo a u druhý ne. (*Mlčí.*) Kdo se zachoval hůř? *Ta, která to snědla.*

Srovnání 2A x 2B

Kdo myslíš, že se zachoval hůř z těch dvou? *Že jednoho ukradla.* Jedna ukradla toho ptáčka a druhá ukradla kousek toho cukroví. Co myslíš, že je horší? *Nevím.* Myslíš, že bylo špatně, že ta Berta ukradla ptáčka tý kamarádce a pustila ho na svobodu? *Hm.* A myslíš, že ta Julie to taky udělala špatně, že snědla to cukroví? *Hm.* A co myslíš, že bylo víc špatně? (*Mlčí.*) Která zlobila víc? *Nevím.*

Pokračování 2A

Která myslíš, že to byla? *Která dostala výprask.* Ta která dostala výprask, hm, a proč myslíš, že to byla tahle? *Protože nejvíc zlobila.* Hm, a ta, co se musela jít omluvit tý kamarádce, tak myslíš, že už by to neudělala znovu? *Že už by toho ptáčka znovu nevzala nebo vzala?* *Vzala.* A ta, co dostala výprask, ta myslíš, že by to udělala ještě znovu, nebo už ne? *Znovu.* Znovu by to udělala. Hm, ale udělala to jenom jedna a já nevím která. Která myslíš, že to byla? *Která dostala výprask.*

1.třída

1M, věk: 6,9

Příběhy 1A

Pochopil jsi o čem to bylo? (Mlčí.) O čem to bylo, co udělali ty kluci? (Mlčí. - Vysvětluji znovu a ověřuji si, že tomu rozumí. Pak vyprávím 1Ab.) Pochopil jsi, o čem byla ta druhá část? Co udělal ten Adamovo brácha? (Mlčí.) Ten měl taky kamaráda, vid', kterej měl hlad. *Hm.* A co udělal? *Ukradl tu bagetu.* A v čem je rozdíl, věděl bys? *Že ten pekař ho uviděl.* Ano, že toho druhýho chytil. A mě by zajímalo, kdybys byl rodičem, tadytěch dvou kluků, toho Adama a jeho bráchy, kteří oba ukradli tu bagetu, tak koho bys víc potrestal?. Jestli Adama, kterýho si pekař nevšimnul, anebo jeho bráchu, kterýho si pekař všiml a chytil ho. Koho bys víc potrestal? (Váhá.) *Oba asi.* Oba dva? *Hm.* A někoho by jsi potrestal víc nebo míň? Nebo oba stejně? *Asi stejně.* Dobře a proč? *Protože ukradli oba dva.*

Příběhy 1B

O čem to bylo? (Mlčí.) Zase udělali něco špatnýho, vid', ty kluci. Co udělali? *Ukradli zase lízátko.* Ano a jaký byl mezi nima rozdíl? *Že jednoho nechytíl a druhého jo.* Dobře a kdybys byl rodičem tadytěch dvou kluků, koho bys víc potrestal v tomhle případě? Jestli toho, koho ten prodavač chytil, nebo toho, koho ten prodavač nechytíl? *Toho, koho chytil.* Bys potrestal víc? *Hm.* A proč? *Protože ho viděl.* Ten prodavač? *Hm.* A teď ty bys byl tatínek a ty dva kluci by přišli domů a ty bys zjistil, že se pokusili ukrást to lízátko. A zjistil bys to o obou, akorát že o jednom by to věděl prodavač a o druhým ne. Tak bys potrestal někoho víc nebo jak bys to udělal? (Mlčí.) *Že si řekl, že bys potrestal víc toho, koho by ten prodavač viděl.* *Hm.* A ty jako tatínek bys to věděl o obou, tak jak bys to vyřešil? (Mlčí.) *Můžeš potrestat jenom jednoho, nebo můžeš potrestat oba, to je na tobě. Už vím. Potrestal bysem oba.* Oba dva stejně nebo někoho víc? *Někoho víc.* A koho víc? *Asi tamtoho, jak ho viděl.*

Srovnání 1A x 1B

Kdo myslíš, že se zachoval hůř? (Mlčí.) Co myslíš? *Asi oba.* Oba dva se zachovali asi špatně, vid', že neměli krást. A myslíš, že se někdo z nich zachoval hůř? (Mlčí.) Každěj udělal něco jinýho, že jo. *Hm.* Sice oba kradli, ale každý vzal něco jinýho a – *Tu bagetu.* Myslíš, že to bylo horší? *Hm.* A proč? *Protože je větší a nekazí tak zuby.*

Pokračování 1B

Který myslíš, že to byl? Ten, co dostal výprask, anebo ten, co musel jít zpátky do toho obchodu a omluvit se tam? (Mlčí.) Jeden z nich to udělal znovu. (Mlčí.) Já nevím, jestli to byl ten, co dostal výprask, anebo ten, co musel jít zpátky do toho obchodu. (Mlčí.) Nebo kterej se víc poučil? (Mlčí.) Víš, co to znamená poučit se? *Hm.* Tak myslíš, že ten, co dostal výprask, že by to udělal znovu? *Asi jo.* A ten, co šel zpátky do toho obchodu, myslíš, že by to udělal ještě jednou? *Asi ne.* Takže myslíš, že to byl ten, co dostal výprask, jo? *Hm.* A proč? (Mlčí.) Nebo proč by to neudělal ten, co šel zpátky do toho obchodu? (Mlčí.)

Příběhy 2A

Pochopil jsi tady ten příběh? (Mlčí.) O čem to bylo? (Mlčí.) Co udělala ta kamarádka? Ta chytila sýkorku, vid', a co s ní udělala? *Zavřela ji do klícky.* Ano a co udělala ta Berta? *Pustila ji na svobodu.* (Vyprávím 2Ab.) Pochopil jsi to? (Mlčí. - Vysvětluji znovu.) A kdybys byl rodičem tadytěch dvou holek, tý Berty a její sestry, tak

koho bys víc potrestal tady v tom případě? Obě vlastně vypustily toho ptáčka na svobodu, vid', vzaly jí toho ptáčka teda. Ale o jedný se to vědělo a o jedný se to nevědělo. *Asi obě. A obě stejně nebo někoho víc? Obě stejně. Hm a proč? Protože udělaly obě to stejný.*

Příběhy 2B

Rozumíš tadytěm příběhům, o čem to bylo? *Hm. Co udělala ta Julie a její sestra? Hm. Co udělaly? Ukradly to cukroví. Ano snědly kousek, vid', akorát že u jedný si toho nevšimli a u druhý jo. Hm. Tak a kdybys byl rodičem tadytěch dvou holek, koho bys víc potrestal tady v tom případě? Spíš obě dvě. Obě dvě stejně nebo někoho víc? Všechny, obě dvě stejně. Já se ptám, protože někdo mi říká, že by potrestal víc tu, který si všimli, protože to ta rodina věděla, takže by měla být víc potrestaná. Co si o tom myslíš? Nevím.*

Srovnání 2A x 2B

Kdo myslíš, že se zachoval hůř? *Toho ptáčka. Myslíš, že bylo horší, co udělala ta Berta? Hm. A proč? Protože ptáčci patří ven. Hm, takže myslíš, že to udělala dobře anebo že to bylo špatně, ale trochu míň špatně? (Mlčí.) Myslíš, že to bylo dobře, co udělala ta Berta, že teda vzala toho ptáčka kamarádce a vypustila ho? Hm.*

Pokračování 2A

Kanárek: Která myslíš, že to byla? Ta, co dostala výprask, anebo ta, co se musela jít omluvit kamarádce? Co myslíš? *(Mlčí.) Pochopil jsi tady to pokračování? (Mlčí.) Co udělali ty rodiče, jak je potrestali? Jedna dostala výprask a druhá se musela jít omluvit a koupit nového. Ano a jedna z nich to udělala znovu. Která myslíš, že to byla? (Mlčí.) Myslíš, že by to udělala znovu ta, co se šla omluvit tý kamarádce? Ne. A ta, co dostala výprask, ta myslíš, že by to udělala znovu? Asi jo.*

2F, věk: 6,9

Příběhy 1A

O čem byl tady ten příběh? *O Adamovi. A co udělal ten Adam? Ukradl bagetu. Hm, a co s ní potom udělal s tou bagetou? Dal ji (váhá) – tomu kamarádovi, vid', kterej měl hlad. Jo. (Vyprávím 1Ab.) O čem byla tady ta druhá část? Adam měl bráchu a taky nic neměl k jídlu – ten kamarád, jo, jeho - a potom Adam šel do pekárny a ukrad další bagetu, ale ten pekař ho chytil. (Vysvětluji znovu.) Mě by zajímalo, kdybys byla rodičem tady těch dvou kluků, oba teda ukradli tu bagetu, tak koho bys víc potrestala. Jestli toho, koho ten pekař neviděl, anebo jestli toho, koho ten pekař chytil? (Mlčí.) Každěj mi říká něco jinýho a mě by zajímalo, co si myslíš ty. Toho, koho chytil. Toho bys potrestala víc, jo? Hm. A proč? (Krčí rameny, mlčí.)*

Příběhy 1B

Co udělali tady ten Jindřich a jeho brácha? *Jeden šel do obchodu a ukrad lízátko, dal si ho do kapsy. A ten pan prodavač ho viděl. A ten druhý si ho taky vzal, ale nikdo ho neviděl. Dobře a kdybys byla rodičem tady těch dvou kluků, koho bys víc potrestala v tomhle případě? (Mlčí.) Toho, koho ten prodavač viděl, anebo toho, koho neviděl? (Mlčí.) Ty kluci by pak přišli domu a ty bys jako maminka to zjistila, že se oba pokusili ukrást to lízátko, akorát že jednoho ten prodavač nechtyl a jednoho chytil. (Mlčí.) Koho bys potrestala víc? Toho, koho neviděl. Hm, a proč? Protože věci z obchodu se brát totiž nesmí. No oni to udělali špatně, vid'. A to udělali oba dva teda. A ty říkáš, že bys potrestala víc toho, koho neviděl ten prodavač. A proč teda? Protože (neví jak dál) – pověz, jak to myslíš. Já jsem to možná – já nevím, jestli to chápu dobře víš. (Mlčí.) Ten, koho neviděl, tak ten si to teda odnesl, takže toho bys potrestala víc. (Kýve.) A ten koho viděl ten*

prodavač, tak s tím by se stalo co? (*Mlčí.*) Toho bys taky potrestala, nebo toho ne? (*Mlčí, krčí rameny.*)

Srovnání 1A x 1B

Kdo myslíš, že se zachoval hůř? (*Mlčí.*) Každý udělal něco jinýho. Sice oba kradli, vid', ale jeden vzal bagetu pro kamaráda a jeden vzal lízátko. (*Mlčí.*) Tak co bylo horší? (*Mlčí.*) Myslíš, že něco z toho bylo horší? (*Mlčí.*) Předpokládám, že to bylo obojí špatně, nebo myslíš, že se někdo zachoval dobře z těch dvou? *Nevím.* Myslíš, že ten Adam se zachoval dobře, když ukradl tu bagetu? (*Mlčí.*) On ji teda ukradl pro kamaráda, vid'. (Vyušení učitelkou.) Tak myslíš, že to udělal dobře, když to ukradl takhle? Nebo myslíš, že ne? *Nevím.* A ten Jindra, myslíš, že to udělal dobře, když ukradnul to lízátko? (*Mlčí.*) Tak říkala jsi, že krást se nemá, tak to asi nebylo úplně dobrý, ne? (*Mlčí.*) Já teď nevím, jestli mi rozumíš, anebo jestli přemýšlíš nad tím. (*Mlčí.*)

Pokračování 1B

Který myslíš, že to byl. Ten, co dostal výprask, nebo ten, co se musel jít omluvit do toho obchodu a zaplatit to tam teda? (*Mlčí.*) Kdo to udělal znovu? *Ten, co dostal výprask.* Hm, ten myslíš, že to udělal znovu, jo? A proč? (*Mlčí.*) Nebo proč to neudělal ten, co se šel omluvit do toho obchodu? (*Mlčí.*) Tak myslíš, že ten, co to šel zaplatit zpátky, že by to lízátko ukradnul znovu? *Ne. Už ne.* A proč? (*Mlčí.*) Myslíš, že se už dost poučil jo z toho? (*Krčí rameny.*) A ten, co dostal výprask, ten myslíš, že by to ukradl znovu? *Hm. Jo a proč by to ukradnul znovu?* (*Mlčí.*)

Příběhy 2A

O čem byl tady ten příběh? *O Bertě, která chytila sýkorku a nechtěla ji pustit.* Hm, tak to byla její kamarádka, která chytila tu sýkorku, jo. A co udělala ta Berta teda? *Ta ji vypustila.* Tý se to nelíbilo, vid', tak jí ukradla a vypustila. (Vyprávím 2Ab.) O čem byla tady ta druhá část, věděla bys? *O její sestře a – která taky chytila sýkorku a nechtěla ji pustit.* (Vysvětluji celé znovu včetně rozdílu mezi sestrami.) Kdybys byla rodičem tady těch dvou holek, tzn. Berty a její sestry, obě teda vzaly sýkorku kamarádkám a pustily je, tak koho bys víc potrestala? Jestli tu Bertu, o který se to vědělo, anebo tu její sestru, o který se to nevědělo? (*Mlčí.*) Rozumíš, na co se ptám? (*Kýve.*) Tak koho bys víc potrestala jako maminka? (*Mlčí.*) Nebo myslíš, že to udělaly dobře ty holky? (*Mlčí.*) Tak oni, že jo chtěly pustit ty ptáčky na svobodu, ale vzaly je těm kamarádkám, vid'. Tak někdo myslí, že to je dobře a někdo myslí, že to je špatně, co myslíš ty? (*Mlčí.*) Tak já nevím. Potrestala bys je nebo ne? (*Mlčí.*) Ony by přišli domu a ty bys zjistila, co udělaly. Tak potrestala bys je nebo ne? (*Mlčí.*) Tak vzaly toho ptáčka kamarádce, tak to asi nebylo dobře ne? (*Mlčí.*) Nebo bylo? (*Mlčí.*) Někdo si myslí, že je chtěly vypustit na svobodu, takže to bylo dobře. Co si myslíš ty? *Asi ne. Že to nebylo dobře?* *Hm.* Takže bys je potrestala jako maminka? *Hm.* A potrestala bys některou víc nebo míň? Když o jedný se to vědělo a o jedný se to nevědělo. *Asi jednu míň.* Kterou, tu o který se to vědělo, nebo tu, o který se to nevědělo? *Tu, o který se to nevědělo.* Tu bys potrestala míň? (*Kýve.*) A proč? Jestli bys to uměla vysvětlit. (*Mlčí, krčí rameny.*)

Příběhy 2B

O čem byly tady ty příběhy? *O Julii a nějaký její kamarádce. A ta Julie k ní šla a snědla jim cukroví.* Kousek si vzala, vid'. A ta Julie měla sestru a ta udělala co? *Ta udělala to samý.* Jo a v čem byl rozdíl? *Že jedna si toho všimla a ta druhá ne.* A kdybys byla rodičem tý Julie a její sestry, tak koho bys víc potrestala v tomhle případě? Obě teda snědly kousek cukroví potají, ale na jednu se přišlo a na jednu se nepřišlo. (*Mlčí.*) Potrestala bys je, když to udělaly takhle? *Hm.* Jo a potrestala bys někoho víc? *Ne.* Takže

obě stejně bys potrestala? *Hm. A proč obě stejně teda? Protože jíst cukroví cizím lidem se nemá. Oni teda obě kousek snědly, vid', potají a na jednu se přišlo a na jednu ne. Myslíš, že to nehraje roli, nebo bys potrestala některou víc? (Mlčí.)* Tak ty jsi říkala, že bys potrestala obě stejně, tak trváš si na tom, nebo bys potrestala některou víc a některou míň, když na jednu se přišlo a na druhou ne? (Mlčí.)

Srovnání 2A x 2B

Kdo myslíš, že se zachoval hůř? (Mlčí.) Bylo něco horšího? (Mlčí.) Tak obě vlastně něco sebraly. Jedna sebrala ptáčka a druhá sebrala kousek toho cukroví. Tak co bylo horší? Co myslíš? (Mlčí.) Tak já nevím, myslíš, že to udělaly dobře? *Ne. Asi ne, vid'. A myslíš, že to cukroví bylo víc špatně nebo míň špatně než ten ptáček? (Mlčí.)* Každý si myslí něco jiného, proto by mě zajímalo, co si myslíš ty. (Mlčí.) Jestli nevíš, tak to necháme, nebo věděla bys? *Ne.*

Pokračování 2A

Která myslíš, že to byla? Ta, co dostala výprask, anebo ta, co se musela jít omluvit kamarádce? *Ta, co dostala výprask. Ta myslíš, že to udělala znovu, jo? Hm. A proč? (Mlčí.)* Nebo proč to neudělala ta, co se šla omluvit tý kamarádce? (Mlčí.) Věděla bys? *Ne.*

3F, věk: 6,11

Příběhy 1A

Pochopila jsi o čem to bylo? *Hm. O čem to bylo? Že neměl ten kámoš peníze a ten Adam šel a ukradl tu – bagetu - bagetu. To asi neudělal dobře, vid', že to takhle udělal. Ne, to se má zaplatit. Já třeba, mamka mě pouští do krámu a dá mi peníze a já to neukradnu, ale zaplatím. No to děláš dobře. (Vyprávím 1Ab.)* Rozuměla jsi i tomu pokračování? *Že zase ten kluk byl chudej a Adam mu řekl, že mu zase ukradne tu bagetu. Dobře, tentokrát to byl Adamovo brácha. A v čem byl rozdíl mezi Adamem a jeho bráchou, oni oba ukradli tu bagetu. Ale zase že potom ho chtěl chytit a měli by tam správně ho chytit policajti. Protože třeba mamka jednou zrychlila rychlost a taky ji chytily policajti. Dobře takže když udělá někdo něco špatně, tak potom by ho měli chytit. No a ono právě toho Adama nikdo nechytil a toho jeho bráchu chytil ten pekař, jo? No takže mu asi pěkně naplácal. To nevím, co udělal s ním, prostě ho chytil. A mě by teď právě zajímalo - kdybys byla rodičem tady těch dvou kluků, tzn. Adama a jeho bráchy, koho bys víc potrestala. Jestli toho Adama, kterýho pekař nechytil, anebo jeho bráchu, kterýho chytil? Toho Adama, protože on – já bych mu spíš, kdybych byla rodič, tak bych mu spíš naplácala. Protože to se nemá dělat mu ukradnout - a potom neví ten pekař, kdo to udělal. A to že ho chytil toho druhého, který to neudělal. A toho druhého, kterýho chytil ten pekař, toho bys taky potrestala? No toho bych míň potrestala. A proč míň teda? Protože ten nic neukrad, ten jenom prostě neměl penízky a chtěl něco k jídlu a neměl na nic k večeři, tak poprosil Adama, jestli to pro něj neudělá. Hm a tam byl – A třeba když Adam mě poprosí, jestli skočím z okna, tak to taky neudělám.*

Příběhy 1B

Tak je to zase podobný, vid'? *Že zase ho chytil a ukrad – zase ten pekař mu vzal to lízátko. Hm, ten prodavač ho chytil. (Vyprávím 1Bb.)* Rozumíš tomu, co udělal ten Jindra a jeho brácha? *Hm. A mě by zajímalo, kdabys byla rodičem tady těch dvou kluků, oba teda ukradli jedno lízátko, akorát že jednoho ten prodavač chytil a jednoho ne, tak koho bys víc potrestala v tomhle případě? To bych potrestala oba stejně. Hm, a proč? Protože to oba ukradli, protože oba měli rádi lízátko. Ale tak se měli zeptat maminky, jestli nemá nějaký penízky a že by si to došli koupit. No tak to udělali určitě oba špatně, vid'. A potrestala bys*

někoho víc nebo míň, anebo oba stejně? *Oba stejně.* Já se ptám, protože někdo mi říká, že by potrestal víc toho, koho ten prodavač chytil, protože to o něm všichni věděli a že by měl být víc potrestanej. Co si o tom myslíš? *No já bych dala oba stejně, protože oni nemůžou bejt úplně – oni jsou stejný a že to ukradli úplně stejně, takže by měli bejt potrestaný stejně.*

Srovnání 1A x 1B

Kdybys měla porovnat, co udělal ten Adam, ten ukradl tu bagetu pro kamaráda, a co udělal ten Jindra, ten ukradl to lízátko – *No a to je úplně stejný, protože to ukradli.* No oba to ukradli. A kdo myslíš, že se zachoval hůř? *Hůř, kterej tam šel první.* Dobře a kdyby to udělali nastejně? *Tak bych, tak bych jednoho potrestala oba. Ale kdyby ještě jsem měla taťku, tak bych mu řekla: „Tati, potrestáš toho druhýho“ a my bysme je trestali.* Takže oba dva jo. *Hm.* No protože někdo mi říká, že by potrestal víc toho Adama, protože ta bageta je dražší kus, takže toho ukradl víc. Co si o tom myslíš? *No ale zase oni to ukradli – ale když to ukradli oba, tak bych měla potrestat oba.*

Pokračování 1B

Který myslíš, že to byl. Ten, co dostal výprask, anebo ten, co šel zpátky do toho obchodu se tam omluvit a zaplatit to tam? *Kterej to šel zaplatit.* Tak ten myslíš, že to udělal znovu jo? *Hm.* A proč? *Protože asi zase chtěl lízátko.* Dobře a myslíš, že ten, co dostal výprask, že už to lízátko nechtěl znovu? *Že už by ho neukrad?* *Ne.* Myslíš, že ne, a proč ne? *Protože už to ví. Já třeba mamka, já taky něco dělám s (jméno bratra) špatně, tak dostanem výprask a už to neděláme.*

Příběhy 2A

(Vyprávím 2Aa.) *Takže ona zase ta holka ukr – zase ho pustila.* *Hm,* ta Berta ji pustila. Ta její kamarádka držela tu sýkorku v kleci a Berta ji vzala tý kamarádce a pustila ji, jo? *Hm.* Rozumíš tomu? *Hm.* (Vyprávím 2Ab.) ...tentokrát ale ta její kamarádka nevěděla, kdo to udělal. *Zase ta Berta.* (Vysvětluji znovu a vysvětluji rozdíl.) A mě by teď zajímalo, kdybys byla rodičem tady těch dvou holek, tzn. Berty a její sestry, který obě teda ukradly ty sýkorky a vypustily je, tak koho bys v tomhle případě víc potrestala? *Obě dvě. Bych je zamkla v pokojíčku a už by nevylezly.* A proč? *Protože to se nedělá kamarádkám.* *Hm,* že jim vzaly ptáčka. A potrestala bys některou z nich víc anebo obě stejně? *Obě stejně.*

Příběhy 2B

Kdybys byla rodičem tady těch dvou holek, koho bys víc potrestala? *Tu Julii.* *Hm* a proč? *Protože to bylo poznat.* *Hm,* tzn. tu holčičku, kde si toho všimli myslíš, jo? *Hm.* A proč teda ještě jednou? *Protože když jí to vzala a je to vidět, tak já třeba mamce taky řeknu: „Můžu si třeba dojíst ten perník?“ a dovolí mi to a není to to samý, jako když mu to ukradne.*

Srovnání 2A x 2B

Kdo myslíš, že se zachoval hůř? *Ta, která ukradla ten perníček.* *Hm,* a proč? *Protože to bylo poznat a (hledá slova) prostě to věděli ty rodiče. A toho ptáčka neviděli a neví ani, kdo to udělal.* Dobře a kdyby – vlastně oni si potom taky všimli, že ta sýkorka tam není, vid', takže – nebo jinak. Myslíš, že Berta se taky zachovala špatně, nebo že to bylo dobře? *Špatně.* Taky špatně. A bylo to teda víc nebo míň špatně než to cukroví? *Míň špatně.*

Pokračování 2A

Která myslíš, že to byla? *Berta.* To je která – ta, co dostala výprask, anebo ta, co se musela omluvit kamarádce? *Ta Berta – ta, která dostala – která se šla omluvit.* *Hm,* tak ta

myslíš, že to udělala znovu jo? *Hm. A proč? Protože ho asi znova chtěla. A proč myslíš, že to neudělala ta, co dostala výprask? Protože to ví, že se to nedělá.* Hm, takže ta to ví a ta, co se šla omluvit, ta to ještě neví, myslíš? *Hm, že by jí měli dát taky výprask.*

4M, věk: 7,1

Příběhy 1A

Pochopil jsi o čem to bylo? *No že vůbec neměli k jídlu nic, ty, a on to musel ukrást, aby neumřeli hlad.* Tak ten kamarád měl hlad, vid', a Adam mu chtěl pomoci, tak to ukradl, jo. (Vyprávím 1Ab.) Pochopil jsi i tady tu druhou část? *Hm. O čem to bylo? Že měl ten kamarád taky hlad. Jenže jak ukrad tu bagetu, tak si ho všimnul ten pekař a chytil ho.* Tak a mě by zajímalo, kdybys byl rodičem tady těch dvou kluků, tzn. Adama a jeho bráchy, koho bys víc potrestal. Jestli toho, koho ten pekař si nevšimnul, toho Adama, anebo toho jeho bráchu, kterýho si pekař všimnul a chytil ho? *(Mlčí.)* Tak oba ukradli bagetu, vid', tak to asi není úplně dobře, ta se musí zaplatit, vid'? *Hm. Tak a koho bys potrestal víc? Já myslím, že toho pekaře, že byl lakomej hodně, že nechtěl dát tu bagetu. Že když byl takhle chudej ten kamarád, tak že mu nedal tu bagetu. Tak bych víc potrestal toho pekaře.* Hm, takže myslíš, že se zachoval špatně ten pekař, jo. *Hm. A ty jsi jakoby rodič těch dvou kluků, co to ukradli. Tak oni teda to mysleli asi dobře, že chtěli pomoci tomu kamarádovi, ale přeci jenom krást by se nemělo. Tak asi to nebylo úplně dobře, nebo myslíš, že to bylo dobře? Ne, nebylo to dobře.* A koho bys víc potrestal tady z těch dvou kluků, kdyby ses měl rozhodnout. Jednoho ten pekař viděl a jednoho neviděl. *No, já myslím, že kterýho neviděl, ten by se měl přiznat, že to ukrad.* Hm, takže ten by se měl přiznat. A ten druhý, toho bys nějak potrestal nebo toho ne? *No já nevím.*

Příběhy 1B

O čem byly tady ty dva příběhy? *Že šli koupit do nějakýho obchodu – že chtěli ukrást v tom obchodu ty lízátko.* Ty dva kluci, vid'. *No. A jakej byl mezi nima rozdíl? No že jeden si vzal to lízátko, strčil si ho do kapsy a ten prodavač si ho všimnul. A ten druhý šel taky do toho obchodu, kde našel lízátko, strčil si ho do kapsy a tady si ho ten pekař nevšimnul.* Tak a kdybys byl rodičem tady těch dvou kluků, koho bys v tomhle případě víc potrestal? Toho, koho si ten prodavač všimnul a chytil ho anebo toho, koho si nevšimnul? *Myslím, že toho, kterýho si všimnul.* Toho, koho chytil ten prodavač jo? *No. Toho bys potrestal víc? No. A proč? Protože se nemá po tom bráchovi se nemá opičit jako aby to udělal znovu.* Dobře, to znamená, že to byl ten druhý, kterej to šel ukrást jo? *Hm. A kdyby to byl ten první a toho ten prodavač viděl a toho druhýho ne, tak bys potrestal víc koho? Asi toho, kterej to ukrad, to lízátko.* To je kdo – to je ten druhý zase? *No. Takže to by byl ten, koho ten prodavač neviděl v tom případě. Hm.*

Srovnání 1A x 1B

Kdo myslíš, že se zachoval hůř? *Ten, jak ukrad to lízátko, protože ten to pro nikoho nechtěl udělat. Jenom pro sebe.* Někdo mi totiž říká tady, že si myslí, že se zachoval hůř ten Adam, protože ta bageta je větší. Co si o tom myslíš – jakože to je dražší, takže toho ukradl víc. *No já myslím, že to ten prodavač myslím, že bych asi potrestal víc toho, kterej ukrad to lízátko a ta bageta zase pro někoho stojí, protože ten má hlad.*

Pokračování 1B

Který myslíš, že to byl. Ten, co dostal výprask, anebo ten, co se musel jít omluvit do toho obchodu? *Já myslím ten, kterej dostal výprask. A proč? No protože jakoby to ten neukrad a chtěl by se pokusit to znova ukrást. Teď tomu nerozumím? No že ten, kterej to neukrad, tak ten by to asi chtěl znova ukrást, protože na to má hroznou chuť.* Dobře a

kdyby to ukradli oba dva a jeden by dostal za to výprask a druhý by to musel jít zaplatit do obchodu, tak kdo myslíš, že by to zopakoval – kdo by to ukradl znovu? *(Mlčí.)* Ten prodavač by si nikoho nevšimnul, oba dva by to lízátko ukradli a rodiče by jednomu dali výprask a druhý by se musel jít omluvit. Tak co myslíš v tomhle případě? *(Mlčí.)* Tak myslíš, že ten, co dostal výprask, že by to udělal znovu? *Ne, ten druhý, kterej nedostal výprask.* Ten myslíš, že by to udělal znovu – a proč? *No protože nedostal ten výprask a může si myslet, že to rodiče nezjistí.* Hm, takže a proč myslíš, že by to teda neudělal znovu ten, co dostal výprask? *No tak protože už asi dostal výprask přece, takže už to neudělá.* Hm, že by se jako bál dalšího, jo? *No.*

Příběhy 2A

Pochopil jsi o čem byl tady ten příběh? *No, že ta kamarádka ta Berta, že chytla tu sýkorku a dala ji do klece. A myslím, že ta která ho ukradla, tak ji chtěla pustit, protože sýkorka je svobodnej ptáček, ten by se neměl zavírat.* Ta kamarádka ji chytila, vid', a ta Berta udělala teda co? *Že ji pustila a – tak ona ji vzala a pustila – a ona ji pustila, protože jí bylo líto a je to hlavně volnej pták, takže by se neměl zavírat do klece, tak ji pustila.* (Vyprávím 2Ab.) Pochopil jsi i tady tu druhou část? *Hm. Stalo se tam něco podobného, vid', a v čem byl rozdíl, věděl bys? Že (váhá – vysvětluji znovu.)* Tak a mě by zajímalo, kdybys byl rodičem tady těch dvou holek, koho bys v tomhle případě víc potrestal? *No, já myslím, že tu která vzala tu sýkorku a držela ji v kleci.* Hm, takže ta co zavřela tu sýkorku, tak to bylo asi špatný, vid', co udělala. A Berta a její sestra – obě dvě vlastně tu sýkorku ukradly těm kamarádkám, tak to asi taky nebylo dobře, nebo myslíš, že jo? *Taky ne.* Oni ji teda pustili, vid', tak to asi bylo fajn, ale – *neměly ji zase zavírat do klece, měly ji pustit na volno do přírody.* No ta Berta a její sestra – oni ji právě ukradly těm kamarádkám a vypustily ji do volný přírody, jo? *Hm. Tak a myslíš, že to udělaly dobře nebo špatně? Já myslím, že dobře.* Hm, já se ptám proto, že někdo mi říká, že to bylo špatně, že to vzaly těm kamarádkám. *Že to jako nebylo jejich. Co myslíš? No já myslím (váhavě), že to už nijak špatně není, že ji vzaly. Protože když ji vezmou a nezavřou ji zase do klece, že je to lepší, než když ji pustí zase. Takže je to lepší než ji zase držet v kleci.*

Příběhy 2B

O čem to bylo? Co udělala ta Julie a její sestra? *Že ukradla to cukroví a snědla ho.* Snědly to, vid', obě dvě, každá kousek. Akorát že u tý jedný si toho nikdo nevšiml a u druhý se na to přišlo. *Hm. Tak a mě by zajímalo, kdybys byl rodičem tady těch dvou holek, koho bys v tomhle případě víc potrestal? Ten, koho si nevšimnul.* A proč? *No protože by se to nemělo krást ty cukroví, jenom když se někdo zeptá.* No oni to asi udělaly špatně, vid', obě. A jedný si teda nevšimli a tu bys potrestal víc říkáš? *Hm.*

Srovnání 2A x 2B

Kdo myslíš, že se zachoval hůř? *Ta, která zavřela tu sýkorku, protože to je zvíře a nemělo by se držet v kleci. To není ptáček domácí.* Hm, tak ta se zachovala nejhůř. A kdybys měl porovnat tu, co toho ptáčka teda vzala a vypustila ho na svobodu a tu Julii, která snědla kousek toho cukroví, tak tam myslíš, že bylo horší co? *No ta která asi vzala to cukroví.* A proč? *Protože to by se měla spíš zeptat, než to ukrást a neměla by to dělat.*

Pokračování 2A

Kanárek: Která myslíš, že to byla. Ta, co dostala výprask, nebo ta, co se musela jít omluvit tý kamarádce? *Ta, co dostala výprask.* A proč? *No protože se jí asi ten ptáček líbil a chtěla by to ukrást znovu.* Dobře, takže myslíš, že ta, co se šla omluvit tý kamarádce, že už by to znovu neudělala? *Hm. A proč? Protože je lepší, když se to zaplatí, než to krást znova.*

5M, věk: 7,1

Příběhy 1A

Pochopil jsi o čem to bylo? (*váhá*) Uměl bys to říct o čem to bylo? (*Mlčí.*) Tak byl tam ten Adam, vid', a ten měl kamaráda. A co se stalo tomu kamarádovi, pamatuješ si to? *Ten byl chudej.* Ano, víš, co to znamená, že byl chudej? *Že neměl nic.* Ano a měl hlad, vid'. A Adam mu chtěl pomoci a co udělal? *Krádež.* No ten ukradl tu bagetu, vid'. Víš, co to je bageta? *To je takovej hodně velkej rohlík.* Ano plněnej, vid'. Tak on to ukradnul, to asi nebylo dobře, vid', že to měl zaplatit v tom obchodě. Ale ukradl to proto, aby pomohl tomu kamarádovi. Rozumíš tomu? *Hm. (Vyprávím 1Ab.)* Pochopil jsi o čem to bylo? Ten druhý příběh? (*Mlčí.*) Nebo ne – já ti to kdyžtak zopakuju. *O tom stejným.* On udělal to stejný, vid', taky ukradl bagetu pro toho kamaráda. A co se tady stalo v tom druhým případě? *Ten pekař se kouknul na něj a viděl, že ukradl tu bagetu a nezaplatil to a chytil ho a dal ho strážníkovi.* No to už nevíme, co s ním udělal, ale chytil ho. Tak a mě by teď zajímalo. Kdybys byl rodičem tady těch dvou kluků, tzn. Adama a jeho bráchy, který oba ukradli tu bagetu. Tak koho bys víc potrestal? Jestli toho Adama, kterýho si ten pekař nevšimnul, anebo jeho bráchu, kterýho ten pekař chytil? *Asi bych je potrestal stejně.* Oba stejně myslíš? A proč? *Protože udělali stejnou krádež.* Udělali to samý, to máš pravdu. Ale jednoho ten pekař viděl a jednoho ne. (*Mlčí.*) Tak jestli oba stejně, tak já ti povím ještě jiný příběh.

Příběhy 1B

Pochopil jsi o čem to bylo? Ten Jindra a jeho brácha co udělali? *Taky udělali krádež. Akorát že jeden si – že jednoho si ten prodavač nevšimnul a jednoho si všimnul.* Dobře a kdybys byl rodičem tady těch dvou kluků, koho bys víc potrestal tady v tom případě? *Asi stejně taky oba.* Dobře. No já se ptám, protože každý mi říká něco jinýho. A někdo říká, že by potrestal víc toho, koho ten prodavač viděl, že se to o něm vědělo, takže by ho potrestal víc. Co si o tom myslíš? *Já bych prostě potrestal oba stejně. Protože já bych si to jinak nerozmyslel.*

Srovnání 1A x 1B

Kdo myslíš, že se zachoval hůř? *Ten Jindřich.* A proč? *No protože to ukradl pro sebe a ne pro kamaráda.* Dobře, tady mi někdo zase říká, že se zachoval hůř ten Adam, protože ta bageta je dražší, takže ukradl toho víc. Co si o tom myslíš? (*Mlčí.*) Myslíš, že by to tak taky mohlo být? *Já myslím, že (váhá) udělali jen trochu větší krádež, ale ten to chtěl pro sebe a ne pro kamaráda.*

Pokračování 1B

Který myslíš, že to byl? Ten, co dostal výprask, nebo ten, co musel jít zpátky do toho obchodu a zaplatit to tam. Co myslíš? (*Váhá.*) *Já myslím, že ten druhý, co ho ještě nesnědl to lízátko.* Teď nevím, koho myslíš? *Ten, co šel zaplatit, ten myslím, že to ukradl, protože mu to bylo líto, že si nemohl dát to lízátko.* Aha, takže myslíš, že to ukradl znovu ten, co šel zpátky do toho obchodu to zaplatit a omluvit se. A proč teda? Aby měl to lízátko, jo? *Asi chtěl to lízátko.* Hm, a myslíš, že ten, co dostal výprask, že už by to neudělal? (*Mlčí.*) Kdyby třeba chtěl taky lízátko? *Ten to asi neudělal, protože by dostal ještě jednou. Že by dostal ještě jeden výprask myslíš? Hm.* Takže ten, co ten výprask nedostal, tak myslíš, že by se nebál toho výprasku, takže by to udělal znovu? - Nevím, jestli tomu dobře rozumím víš, jak to myslíš? *Já myslím, že by se bál toho dalšího výprasku. Že by se taky bál toho výprasku i ten druhý? Ten druhý myslím, že by se toho nebál tamten, co to šel zaplatit, že ho nedostal. Ten myslím, že by se toho nebál. Tak prostě by to vzal ten, co to šel zaplatit.*

Příběhy 2A

Pochopil jsi o čem byl tady ten příběh? *Že ona chtěla pustit tu sýkorku na svobodu. Že se jí to zdálo, že je to lepší. A to bylo taky lepší. Ale to se nemá dělat jí – někomu vyndávat věci, když to nechce.* Hm, takže ona ji vzala, což asi neměla, vid'. *No.* A pustila, což bylo asi dobře. (Vyprávím 2Ab.) Rozumíš tomu? *Hm.* O čem to bylo? (Mlčí.) Co udělala ta její sestra? *Udělal prostě, co ona nechtěla.* Ona taky vzala toho ptáčka, vid', a vypustila. *Hm.* Akorát rozdíl byl v tom, že u tý Berty si domysleli, že to udělala ta Berta a tady u tý její sestry nevěděli, kdo to udělal jo. *Hm.* Tak a kdybys byl rodičem tady těch dvou holek, koho bys potrestal víc? Jestli tu Bertu, nebo její sestru? O Bertě to věděli, že to udělala a o její sestře to nikdo nevěděl. *Vlastně bych potrestal Bertu, protože o tý to asi věděli.* O tý to věděla ta kamarádka, co měla tu sýkorku. Takže tu bys potrestal víc? *No, protože tam to věděli, že to ukradla, že to vypustila tu sýkorku a u tý to nevěděli a ona to taky nevěděla ta její kamarádka. Takže prostě, takže bych potrestal tamtu.* Hm, a kdyby se to ty rodiče dozvěděli i o tý druhý, akorát ta kamarádka by nevěděla, kdo to byl, ale rodiče by to věděli, potrestal bys jí taky nebo to ne? *Já bych ji potrestal trochu míň, protože to rodiče asi zapomněli, jak potrestali tu Bertu, tak ji potrestali trochu míň.*

Příběhy 2B

Rozumíš tady tomu, co se stalo? (Mlčí.) Co udělaly ty holky? *Že udělaly takovej – jako s těma lízátkama to udělaly. Taky tak podobně.* Ano, taky vlastně kousek ukradly, vid', a jedný si všimli a jedný ne. A kdybys byl rodičem tady těch dvou holek, tak koho bys v tomhle případě víc potrestal? *Toho, kterýho si nevšimli.* A proč? *Protože bych to věděl.* A kdybys to věděl o obou těch holkách, že to snědly? *Tak bych potrestal obě stejně.* Hm, takže bys byl jako tatínek, ty holky by přišly domu a věděl bys, že obě snědly kousek toho cukroví potají u kamarádky. Akorát že o jedný se to dozvěděli a o druhý ne v tý rodině. Takže říkáš, že bys potrestal obě stejně? *Hm.*

Srovnání 2A x 2B

Kdo myslíš, že se zachoval hůř? *Julie.* A proč? *Protože snědla to cukroví.* A proč je to horší než to, co udělala ta Berta? *Protože bez dovolení.* *Já myslím, že to je asitak stejný.* Myslíš, že to je stejný? *No, protože to je takový podobný.* No ta Berta vzala toho ptáčka, tak to je něco jinýho. Ta kamarádka měla asi jenom jednoho, toho ptáčka, zase ale ho pak chtěla vypustit. (Mlčí.)

Pokračování 2A

Která myslíš, že to byla? Ta, co dostala výprask, nebo ta, co se musela jít omluvit tý kamarádce? *Ta, co se musela – ta, co se asi nemusela omluvit.* Hm, myslíš, že to udělala znovu tahle? *No.* A proč? *Protože (Mlčí.)* Nebo proč to neudělala ta, co dostala výprask? *Protože ta, co dostala výprask (Mlčí.)* Co myslíš, já nevím? *Ukradla ho myslím ona.* Která – ta, co dostala výprask? *Ta, co dostala výprask.* Hm, ale ukradla ho jenom jedna. Tzn. Ta, co dostala výprask ho vzala znovu a ta, co se musela jít omluvit, tak myslíš, že už ho nezvala? *Hm.* A proč ho teda nevzala ta, co se musela jít omluvit? (Mlčí.) Proč to neudělala znovu? *Protože ona se asi nebála tamta, ta, co dostala ten výprask a tamta druhá se asi bála.* Tý kamarádky myslíš nebo obecně se bála to udělat znovu? *Bála se, že dostane taky výprask.*

6F, věk: 7,1

Příběhy 1A

O čem byl tady ten příběh? *Že ten Adam byl strašně zlobivej a ukrad tu bagetu.* Hm, tak on to asi neudělal dobře, vid', že to nezaplatil a ukradl. Ale ukradl to proto, aby to dal tomu kamarádovi, kterej měl hlad, jo. (Vyprávím 1Ab.) O čem byla tady ta druhá část? Věděl bys? *Že ten brácha byl taky zlobivej, ale ono se mu to vyplatilo, jak byl zlobivej.* Že ho chytil, vid', ten prodavač. *Hm.* Tak a kdybys byla rodičem tady těch dvou kluků, tak koho bys víc potrestala. Jestli toho Adama, kterýho ten pekař chytil, anebo toho jeho bráchu, kterýho nechtyl? *Toho, jak ho nechtyl.* Hm, a proč? *Protože to dělal tak, že to vlastně ukrad. Bez dovolení.* Hm a ten druhej, on se to taky snažil ukradnout, ale ten pekař ho chytil, tak toho bys potrestala nebo toho ne? *No trošku bysem ho potrestala.* A miň teda jo? *Hm.*

Příběhy 1B

O čem byly tady ty příběhy? *Že ukradli ty lízátko, ale tamtoho chytili, takže ho tam vlastně vrátil asi.* Jednoho ten prodavač viděl, vid', a chytil ho a jednoho neviděl. Jo. *Hm.* Tak a kdybys byla rodičem tady těch dvou kluků, koho bys potrestala víc v tomhle případě? *Toho druhýho, protože to ukrad bez dovolení. A ten prodavač ani se nepřiznal.* Hm, to znamená, že bys potrestala víc toho, koho ten prodavač neviděl jo? *Hm.* Já se ptám proto, že někdo mi říká, že by potrestal víc toho, koho ten prodavač chytil, protože to o něm všichni ví, takže by ho potrestal víc. Co si o tom myslíš? *Ale oni nejsou jeho rodiče, takže mu asi nemůžou nic udělat. Ale když to třeba když to řekne mamce a tatkově, nebo to zjistí, že mu to nekoupili a že mu nedali třeba peníze na to, ale pak to stejně zjistí, kdo lže, tak mu natřískaj.*

Srovnání 1A x 1B

Kdo myslíš, že se zachoval hůř? *Hůř jak - ten on měl rád jenom ty lízátko. Takže ten se zachoval hůř, protože tamten to chtěl udělat pro kamaráda.* Hm, já se ptám proto, že někdo mi říká, že horší bylo to, co udělal Adam. Protože ta bageta je dražší, takže toho ukradl víc. Co si o tom myslíš? *(Váhá.) Ta bageta je sice větší, dražší, ale on to nechtěl udělat schválně, ale on to chtěl pro kamaráda. Ale tamten to chtěl jenom pro sebe a ani to neřekl těm rodičům.*

Pokračování 1B

Který myslíš, že to byl. Ten, co dostal výprask, anebo ten, co musel jít to lízátko zaplatit do toho obchodu? *Ten, jak dostal výprask.* Ten myslíš, že to udělal znovu? *Hm. (Nejistě.)* A proč? *Protože za to dostal a pak za to třeba tak to – nebo ten druhej, jak za to musel zaplatit.* Hm, takže ten, co se musel vrátit do toho obchodu a zaplatit za to, tak ten myslíš, že by to udělal znovu ještě? *Hm.* A ten, co dostal výprask, tak ten myslíš, že by to neudělal už znovu? *Ne.* A proč už by to neudělal? *Protože by už ho to bolelo a už ví, že to nikdy neudělá.*

Příběhy 2A

Pochopila jsi o čem to bylo? *(Mlčí.)* Tak byla tam ta kamarádka, která chytila tu sýkorku, vid', a co s ní udělala? *Ona ji ukradla a pak ji pustila na svobodu.* Tak ta Berta ji ukradla a pustila na svobodu. (Vyprávím 2Ab.) Pochopila jsi o čem to bylo? *Jak ukradli tu sýkorku a pustili ji na svobodu.* Ano. Takže byla Berta a byla její sestra, tzn. dvě holky a obě dvě teda ukradly těm kamarádkám sýkorku a pustily je na svobodu, jo? *Hm.* Akorát rozdíl je v tom, že u tý Berty ta kamarádka věděla, že to je ona a u tý její sestry, tam – to

nevěděla. A kdybys byla rodičem tady těch dvou holek, tak koho bys víc potrestala. Jestli tu Bertu, o který se to vědělo, anebo tu její sestru, o který se to nevědělo? *O tý jak se to nevědělo, o tý sestře.* Hm, a proč? *Protože se ani nepřiznala. A že (neví jak dál).* Tak tu bys potrestala víc, jo? *No protože by se nepřiznala a ani se nepřiznala vůbec ani to neřekla nikomu jinému a ta třeba – ale ta Berta to myslela hezky, protože – protože myslela, že se jí tam nelíbí.*

Příběhy 2B

O čem byly tady ty příběhy? *Oni snědli – oni se nezeptali a snědli to cukroví bez dovolení.* Dobře a kdybys byla maminkou, koho bys víc potrestala. Jestli Julii, kde si toho nikdo nevšiml, anebo tu její sestru – *Tu Julii.* Hm, a proč? *Protože se ani nepřiznala. Ani se nepřiznala nějakým kamarádkám.* Takže tím, že se nepřiznala – *takže to vlastně ukradla to cukroví.* Jo a ta druhá, ona to snědla taky to cukroví, akorát že se na to přišlo. *No na to se přišlo a ta jí asi vynadala ta maminka, jak jí to snědla. Nebo jí řekla, ať už to nedělá. Ale tamtý to neřekla, takže mohla by to udělat ještě víckrát.* Hm, takže tu na kterou přišli, tu už bys nepotrestala doma, nebo bys jí vynadala taky? *(Mlčí.)* Rozumíš teď na co se ptám? *(Kroučí hlavou.)* Ta holčička, která snědla kousek toho cukroví potají a přišlo se na ní, tak tu bys potrestala taky, anebo tu ne? *No trošku bysem ji potrestala.* Takže trošku, ale trošku míň teda než tu druhou jo? *No.*

Srovnání 2A x 2B

Kdo myslíš, že se zachoval hůř? *Hůř se zachoval ten – ta Julie, protože snědla to cukroví a to se mohlo upéct z takových drahých věcí možná a to stálo peníze a ty se musí vydělávat. A tamta sýkorka třebas ji můžeš chytit, ale ona to myslela hezky, protože myslela, že se jí nelíbí. Ale ona ji nechtěla pustit, tak to prostě udělala potají.* Hm, takže to bylo jakoby míň špatně, jo, s tou sýkorkou? *Hm.*

Pokračování 2A

Která myslíš, že to byla? Ta, co dostala výprask, anebo ta, co se musela jít omluvit kamarádce? *Já myslím, jak musela koupit kamarádce. Protože ta, jak dostala výprask, jí to bolelo. A tamta jenom utratila nějaký peníze a to si může zase našetřit.* Dobře, takže ta myslíš, že to udělala znovu jo? *Hm.* Dobře a ta, co dostala výprask, tak – *ta už to neudělala.*

7F, věk: 7,3

Příběhy 1A

Pochopila jsi o čem to bylo? *Hm.* O čem to bylo, pověz. *Že ten kamarád chtěl udělat tomu druhému kamarádovi radost a on to ukrad. Ale krást se nemá.* Ano. On to udělal asi špatně, vid', že to nezaplatil. *(Vyprávím 1Ab.)* O čem byla tady ta druhá část. Věděla bys? *Že ten (mlčí).* Tam byl ten Adamovo brácha, vid'. *Hm.* A co udělal? *On to ukrad, ale tomu se to zase nepovedlo.* Hm, on ho chytil, vid', ten prodavač. Tak a mě by teď zajímalo, kdybys byla rodičem tady těch dvou kluků, tzn. Adama a jeho bráchy, tak koho bys víc potrestala? Jestli toho Adama, kterýho si pekař nevšimnul, anebo jeho bráchu, kterýho ten pekař chytil? *Tamtoho jak ho nechtyl. Adama.* Hm, a proč? *Protože tamten velkej třeba, ten to zaplatil, nebo to tam vrátil a ten malej mu to dal a nezaplatil to.* To znamená tím, že ho ten pekař chytil myslíš, tak že to potom zaplatil teda? Jestli tomu dobře rozumím. *Hm.* A ten, koho nechtyl, tak ten to teda nezaplatil, jo? *Hm.*

Příběhy 1B

O čem byly tady ty příběhy, co udělal Jindra a jeho brácha? *Ten malej to chtěl udělat jako radost tomu kamarádovi. (Vysvětluji znovu.) Rozumíš tomu? Jo. A mě by teď zajímalo – oni to asi neudělali dobře, vid', ty kluci. Hm. A kdybys byla rodičem tady těch dvou kluků, tak koho bys víc potrestala v tomhle případě? Toho, jak to nezaplatil. Hm, takže oni to vlastně ukradli oba a jednoho ten prodavač chytil a jednoho ne. Tak koho myslíš, že bys víc potrestala? Ten, jak to nezaplatil. Hm, a to je ten, jak ho ten prodavač – nechytil.*

Srovnání 1A x 1B

Kdo myslíš, že se zachoval hůř? *Asi ten, jak ukradl to lízátko. Hm, a proč? Protože lízátko je (váhá) takový jako víc drahý. Hm, takže myslíš, že to lízátko je dražší, takže to je horší, jo, že to ukradl? Hm. A kdyby to bylo tak, že ta bageta by byla dražší a to lízátko by bylo jenom takový malinký, tak by se zachoval hůř kdo? Ten, jak ukradl tu bagetu. Hm, no já se ptám, protože někdo si myslí, že tím, že to Adam ukradl pro kamaráda, tak to bylo míň špatně. Někdo si to takhle myslí. Co si o tom myslíš ty? (Mlčí.) A někdo si zas myslí to, co jsi říkala původně, víš. Že teda to, co je dražší, tak to je větší krádež a je to horší. Co myslíš? Že (mlčí). Jestli nevíš, tak to necháme a půjdeme dál. Nevím.*

Pokračování 1B

Který myslíš, že to byl. Ten, co dostal výprask, anebo ten, co musel jít zpátky do toho obchodu to zaplatit? *Ten, jak dostal výprask. Takže myslíš, že to udělal znovu, jo? Hm. A proč? Protože tamten jak to zaplatil, tak ten ho – nes – ten si ho ani neochutnal a tamten, jak dostal výprask, tak si ho ochutnal. A ono mu to chutnalo, tak ukradl další. Hm, takže myslíš, že ten, co musel jít zpátky do toho obchodu to tam zaplatit, tak ten že už by další lízátko nechtěl, jo? Jo. A kdyby na něj dostal chuť, myslíš, že by to ukradl znovu? Asi jo. A ten, co dostal výprask, tak myslíš, že na něj bude mít spíš teda chuť jo? Asi jo.*

Příběhy 2A

Pochopila jsi, o čem byl ten příběh? *Hm. O čem to bylo? Že ta kamarádka tý Berty chytila sýkorku a dala ji do klece a ta sýkorka, ona jak je zvyklá na ten větší prostor, tak tam byla nešťastná. Co udělala ta Berta teda? A ona tu sýkorku pustila ven. Hm, ona ji vzala tý kamarádce a vypustila. (Vyprávím 2Ab.) Rozumíš, v čem byl rozdíl? Jo, že ta její - ta její kamarádka, ta mladší, ta zjistila, že to byla ta Berta a ta její starší kamarádka, ta druhá, zase nevěděla, že to byla Berty sestra. Dobře, tak a kdybys byla rodičem tady těch dvou holek, tzn. Berty a její sestry, tak koho bys víc potrestala? Obě teda vzaly toho ptáčka tý kamarádce, vid', a vypustily ho. Tak koho bys víc potrestala, jestli tu Bertu, anebo tu její sestru. Když o Bertě se to vědělo, že to udělala a o tý sestře to nikdo nevěděl. Asi tu, jak to o ní nikdo nevěděl. A proč? Protože ona když to nevěděla, tak to (váhá) jakoby to prostě ne (neví jak dál) – Tak tu bys potrestala víc nebo míň? Víc.*

Příběhy 2B

Pochopila jsi, co udělala ta Julie a její sestra? *Hm. Co udělaly? Jo. Že ta Julie to tam ukradla a potají to snědla a ta druhá to zase ukradla a snědla to, ale zase ji v tom chytili. Ano, a kdybys byla rodičem tady těch dvou holek, tak koho bys víc potrestala v tomhle případě? Tady tu Julii, tu malou – st – tu menší, jak si toho nikdo nevším. Hm, nikdo si jí nevším, takže bys ji potrestala víc. A proč? Protože oni tam tu starší potrestali. Ty, který třeba a možná, že (váhá) to třeba – že jim pomohla udělat další a tamta její mladší ségra, tak ta to zase neudělala.*

Srovnání 2A x 2B

Kdo myslíš, že se zachoval hůř? *Jak to snědla potají. A proč? Protože ta, jak ukradla tu sýkorku, tak ona to spíš udělala dobře, protože ta sýkorka nebyla zvyklá na malej prostor. Hm, takže myslíš, že to udělala dobře, jo? Hm.*

Pokračování 2A

Kanárek: Která myslíš, že to byla? Ta, co dostala výprask, nebo ta, co se musela jít omluvit kamarádce? *Ta, co dostala výprask. Ta myslíš, že to udělala znovu, jo? Hm. A proč? Protože (váhá) když dostala ten výprask, tak se asi naštvála na ty rodiče a chtěla to oplatit. Takže by jim to oplatila tak, že by to ukradla znovu, jo? Hm. Dobře, takže myslíš, že ta, co se šla omluvit tý kamarádce, že už by to neudělala znovu? Hm. A proč by to už neudělala? Protože by se třeba už s tou kamarádkou smířily.*

8M, věk: 7,3

Příběhy 1A

Pochopil jsi, o čem byl ten příběh? *Jo. O čem to bylo? Že ten kluk byl chudej a měl kámoše, kterej mu pomoh. Hm, to byl ten Adam, kterej mu pomoh, vid'. A co udělal teda ten Adam? Ukradl bagetu a dal mu ji. (Vyprávím 1Ab.) O čem byla tady ta druhá část toho příběhu? Že ten taky chtěl pomoci mu, tomu chudýmu. A šel ukrást bagetu, ale chytili ho. Hm. Tak a mě by teď zajímalo, kdybys byl rodičem tady těch dvou kluků, tzn. Adama a jeho bráchy, tak koho bys víc potrestal. Jestli toho Adama, kterýho ten pekař nechytil, anebo toho jeho bráchu, kterýho ten pekař chytil? Adama. A proč? Protože on to hned sebral a nepomoh tomu jeho – tomu bráchovi. Teď jsem ti úplně nerozuměla. Že nepomoh tomu bráchovi, jak chytil ho - ten pekař a utíkal pryč. Dobře. A kdyby každej to kradl v jiným obchodě, to znamená, že by nevěděli o sobě, tak bys potrestal víc koho. Toho, koho ten pekař chytil, nebo koho nechytil? Toho, kterýho chytil. Hm, a proč? Protože tamten utek a toho chytil, tak aspoň tady toho potrestal. Bys ho potrestal víc teda, jo? Hm. Jako tatínek, kdybys byl, tak by oba dva přišli domu a ty bys teda potrestal víc toho, koho ten pekař chytil, jo? (Mlčí.) Já nevím, jestli ti dobře rozumím. (Mlčí.)*

Příběhy 1B

O čem byly tady ty příběhy? Co udělal Jindra a ten jeho brácha? *Že chtěli ukrást lízátko a nezaplatili ho a utekli s ním. Tak to udělali asi špatně, vid', že to nezaplatili. A jakej je mezi nima rozdíl. Věděl bys? Že tamdle toho chytili a tamdle toho ne. Dobře, jednoho chytili a jednoho ne. A kdybys byl rodičem tady těch dvou kluků, koho bys víc potrestal v tomhle případě? Toho, koho ten prodavač chytil, anebo toho, koho nechytil? Tamtoho, kterýho nechytil. A proč? Protože ten utíkal a nechtěl to zaplatit ani mu – nechtěl to zaplatit a tamten to taky nechtěl zaplatit. Ale tamten as – ale tamten utíkal a tady ten neutíkal. Hm, tak oni to oba vlastně chtěli ukrást, ale jednoho si ten prodavač všimnul a jednoho ne. Takže ty říkáš, že bys víc potrestal jako tatínek potom doma – tak by přišli ty dva kluci domu a ty jsi říkal, že bys víc potrestal toho, koho si ten prodavač nevšimnul jo? (Kýve.) Je to tak? (Kýve.)*

Srovnání 1A x 1B

Kdo myslíš, že se zachoval hůř? *Ten, jak ukradl to lízátko. A proč? Protože, protože nikomu to nechtěl dát a ten to chtěl dát chudýmu. Dobře. Já se ptám, protože někdo mi tady odpovídá, že horší bylo to, co udělal Adam. Protože ta bageta je dražší, takže toho ukradl víc. Co si o tom myslíš? Že tamten to aspoň dal tomu chudýmu. A nechtěl to ale zaplatit, ale aspoň to dal tomu chudýmu. A nechtěl si to nechat pro sebe.*

Pokračování 1B

Který myslíš, že to byl? Ten, co dostal výprask, anebo ten, co se musel jít omluvit do toho obchodu? *Ten, co dostal výprask.* Hm, a proč myslíš, že to byl tenhle? *Protože to chtěl asi oplatit.* Komu, jako rodičům, nebo tomu prodavači? *Rodičům i tomu prodavači.* Aha. Takže dostal výprask a ty myslíš, že to udělal potom znovu, jo? *(Kýve.)* A ten, co se šel omluvit do toho obchodu a zaplatit to tam, ten myslíš, že už by to neudělal znovu nebo by to taky udělal? *Asi by to udělal taky.* Taky by to udělal, hm, a kdo by to udělal spíš? On to totiž udělal jenom jeden. Tak, kdo by to udělal spíš? *Ten, co dostal výprask.*

Příběhy 2A

Rozumíš, o čem byl ten příběh? *Jo.* O čem to bylo? *O sýkorce.* Ano, o sýkorce. A co se jí stalo? *Zavřeli ji do klece.* Tak ta holčička ji zavřela do klece a tý Bertě se to nelíbilo a co udělala ta Berta? *Ukradla ji a pustila.* (Vyprávím 2Ab.) O čem byl tady ten druhý příběh? *Že jedna holka taky ukradla tu sýkorku a zavřela ji tam a ta druhá ji pustila.* Ta jí vzala tý kamarádce, vid', a pustila ji na svobodu. *Hm.* Tak a kdybys byl rodičem tady těch dvou holek, koho bys víc potrestal. Jestli – teď mám na mysli ty dvě holky, co obě dvě tedy vzaly sýkorku těm kamarádkám a vypustily je na svobodu. Tak koho bys víc potrestal. Jestli tu Bertu, o který se to vědělo, že to udělala ona, anebo tu její sestru, o který to nikdo nevěděl? *Tu Bertu.* Hm, a proč? *Protože ji tam vzala a nechtěla ji pustit ven.* Takže ty myslíš tu holčičku, která zavřela tu sýkorku do klece, jo? *Hm.* Tak ta se zachovala nejhůř a ta druhá holčička, co teda tu sýkorku vzala kamarádce a vypustila ji, tak ta myslíš, že se zachovala dobře nebo špatně? *Dobře.* Hm, ptám se, protože někdo si myslí, že to udělala špatně, že ji vzala tý kamarádce. *(Mlčí.)* Každý si myslí něco jiného a někdo si myslí, že to udělala špatně. Co si myslíš o tom ty? *(Nejistě.) Že to udělala špatně – že to neudělala špatně. A spíš tamta se zachovala dobře, že ji pustila. Jestli tamta byla v tý kleci by se možná udusila a umřela.* Hm, takže si myslíš, že to udělala dobře, jo? *Hm.*

Příběhy 2B

O čem byly tady ty příběhy? *Že napekli cukroví, ale jedna holka jí to vzala.* No ona kousek snědla potají, hm. A ta její sestra, ta udělala co? *Taky potají to snědla.* Ta udělala to samý. A v čem byl rozdíl, věděl bys? *(Mlčí – vysvětluji.)* Tak a kdybys byl rodičem tady těch dvou holek, tak kterou bys víc potrestal? Jestli tu, na kterou se nepřišlo, anebo tu, na kterou se přišlo? *Tu, na jakou se nepřišlo.* A proč? *Protože (váhá) to vůbec nezjistili, jo, a chtěla to svést na tu druhou sestru. Tu jinou holku. A nezjistili to.* Aha, dobře, takže tu bys potrestal víc, jo? *(Kýve.)*

Srovnání 2A x 2B

Kdo myslíš, že se zachoval hůř? *Ta, jak to snědla a nezjistilo se to.* Hm, takže to s tím cukrovím myslíš, že bylo horší, jo. A proč? *Protože oni to napekli a bylo to moc těžký a ona to potají zjistila – ona to potají snědla a nezjistilo se to. A u tamty se to zjistilo.*

Pokračování 2A

Kanárek: Která myslíš, že to byla? Ta, co dostala výprask, nebo ta, co se musela jít omluvit kamarádce? *Ta, co se šla omluvit kamarádce.* Hm, takže ta to udělala znovu podle tebe, jo? *Hm.* A proč? *Protože to ještě si chtěla zkusit. Protože nedostala výprask, tak to chtěla ještě zkusit. A myslela si, že to už nedostane, protože se nebije jo? A tak to zkusila ještě jednou.* Hm, takže ta, co dostala výprask, tak ta myslíš, že už to neudělala znovu? *Ne.* A proč už by to neudělala? *Protože už ví, že se to nemá udělat. Už ví.*

3.třída

1F, věk: 8,2

Příběhy 1A

Pochopila jsi, co se stalo tady v tom případě? *Hm. O čem to bylo? Že ukradl bagetu, aby mu dal najíst. (Vyprávím 1Ab.) Pochopila jsi i tady tu druhou část? Že ten Adamovo brácha, že mu - že ukrad - že se nedíval, jestli ten prodavač je zády a vzal tu bagetu. A ten prodavač si toho všimnul, tak zavolal na policii a řekl jim už mám toho lupiče. Tak to už nevíme co, ale zkrátka ho chytil. Tak a mě by zajímalo, kdybys byla rodičem toho Adama a jeho bráchy, tak koho bys víc potrestala? Jestli víc toho Adama, anebo jeho bráchu, kterýho ten pekař chytil? Tak (váhá) toho prvního. Toho Adama. A proč? Protože on (váhá) ten to moh vrátit, protože ten si toho všimnul, ale ten druhý to nevrátil ani mu to neřek. Myslíš tu bagetu, že teda nevrátil? Hm. Ani si to nijak neodpracoval, protože to nezjistil. Ale tohleto zjistil, tak mu mohl říct: „Já si to odpracuju tu bagetu.“*

Příběhy 1B

Rozumíš tady těm příběhům? Co se tady stalo? *Že jednoho, že (váhá) - Co udělali ty kluci? Že šli do obchodu, kde měli lízátko a vlastně když je měli rádi, tak si jedno ukradli a – V čem byl rozdíl mezi nima? (Mlčí.) Jednoho si ten prodavač všimnul – Že si jednoho všimnul a jednoho ne. Protože jeden jako se nepřiznal, ale - tak si to nemoh odpracovat jako ten druhý, kterýho chytil. Aha, tak to přesně už nevíme. Jenom to, že jednoho ten prodavač viděl, jo, a jednoho ne. Hm. Kdybys byla rodičem tady těch dvou kluků, co vzali ty lízátko, tak koho bys víc potrestala v tomhle případě? Toho prvního, protože se k tomu nepřiznal. Tzn. toho, koho ten prodavač neviděl, jo? Hm.*

Srovnání 1A x 1B

Kdo myslíš, že se zachoval hůř? *Ten Jindřich. A proč? Protože ten Adam to ukradl pro někoho a ne pro sebe aby si to schoval. Ten to ukrad z lásky, protože má rád toho kamaráda.*

Pokračování 1B

Který myslíš, že to byl? Ten, co dostal výprask, anebo ten, co se musel jít omluvit zpátky do toho obchodu? *Ten, co se musel jít (váhá) - Asi ten, co dostal výprask. A proč? Teda ten druhý. Ten, co šel zpátky do obchodu myslíš? Hm. A proč? Protože tamten dostal výprask a musel jít vlastně za tím prodavačem to jakoby zaplatit. No, takže ten to zaplatil a myslíš, že by to ukradl znovu teda? Ten ne, ten první teda. On jakoby on to musel zaplatit a ten prodavač to nezjistil, akorát rodiče to zjistili a tomu prodavači to neřekli. Hm, takže myslíš, že by to ukradl znovu ten, co dostal výprask? Hm. A teď nevím, jestli to chápu dobře – že by to ukradl znovu, protože to ten prodavač nezjistil myslíš? Hm.*

Příběhy 2A

O čem byl tady ten příběh? *Že jedna vzala sýkorku a ta druhá ji vypustila, aby – ona byla nešťastná vlastně z toho, že nemůže lítat v tý přírodě. Že musí lítat jenom v tý malý kleci. Jo, takže ta Berta ji vzala a vypustila. (Vyprávím 2Ab.) Pochopila jsi i tady tu druhou část? Hm. Bylo to podobný a v čem byl rozdíl? No, že to byla ta kamarádka. Teda Berty sestra. Berty sestra vzala tu sýkorku a vypustila ji na svobodu. (Vysvětluji rozdíl.) Rozumíš tomu? Hm. Kdybys byla rodičem tady těch dvou holek, tzn. Berty a její sestry, koho bys víc potrestala? Jestli Bertu, o který se to teda vědělo, že ji vypustila, anebo jestli její sestru, o který se to nevědělo? Tu sestru. A proč? Protože ta její sestra Berta to*

ukradla a když to věděla, že jí to někdo může ukrást stejně jako tý Bertě, tak to neměla radši to. Já bych ji potrestala za to, že to vlastně zkusila jako ta její sestra Berta. Teď tomu úplně nerozumím, zkus mi to ještě jednou vysvětlit. Já bych ji potrestala za to, že ji taky vzala tu sýkorku, když to vzala ta její sestra a věděla, že jí taky někdo může ukrást. Aha jakože teda věděla, že to ta Berta udělala a ona to udělala taky. Hm. Že si myslela, že bude mít štěstí, že jí to nikdo neukradne.

Příběhy 2B

Pochopila jsi tady to – co se stalo? *Hm.* Tak a kdybys byla rodičem tady těch dvou holek, koho bys víc potrestala v tomhle případě? Jestli tu Julii, kde si toho nevšimli, že to cukroví snědla, anebo tu její sestru, kde si toho všimli, že to snědla? *Ta první.* A proč? *Protože ona se k tomu nepřiznala, ale když ji chytili, tak to cukroví si mohla udělat to těsto a dopéct ho zase. Ale kdežto ta sestra to vlastně nemohla, protože si toho nevšimli ani se nepřiznala.* Hm, takže bys potrestala víc koho – tu, který si všimli teda jo? *Ne, tu, který si nevšimli.*

Srovnání 2A x 2B

Kdo myslíš, že se zachoval hůř? *S tím cukrovím.* A proč? *Protože to snědla a nepřiznala se k tomu, ale když pustila tu sýkorku, tak jí udělala vlastně dobře tý sýkorce. Protože když je v kleci ta sýkorka nebo tenhleten pták, co není zvyklej na klece nebo na malý prostředí, tak by tam mohla i umřít.* Hm, takže myslíš, že to udělala dobře ta Berta? *Hm.*

Pokračování 2A

Kanárek: Která myslíš, že to byla? Ta, co dostala výprask, nebo ta, co se musela jít omluvit kamarádce? *Ta, co dostala ten výprask a musela to koupit.* Tak jedna jenom dostala výprask a druhá nedostala, ale musela se jít omluvit a koupit ho. *Jo tak ta, co ho koupila.* Ta to udělala znovu myslíš? *Hm.* A proč? *Protože asi na ní žárlila, že – na toho ptáčka a že jí ho ona musela koupit a ona jí ho ukradla.* Dobře, takže myslíš, že ta, co dostala ten výprask, že už by to znovu neudělala? *Myslím, že ne. Protože by jí rodiče vlastně mohli dát znova a že je větší.*

2F, věk: 8,3

Příběhy 1A

Pochopila jsi, co se stalo v tom příběhu? *Jo.* O čem to bylo? *Že neměl nic doma, ten. A neměl peníze, takže to musel ukrást.* Tak kamarád neměl peníze a měl hlad, vid', a Adam mu chtěl pomoci, tak Adam ukradnul tu bagetu. *Hm.* (Vyprávím 1Ab.) Pochopila jsi v čem byl ten rozdíl? *Jo, protože ten jeho první Adamovo kamarád – ten Adam se otočil a když se ten pekař otočil zády k němu, tak on to ukrad a ten kamarád to ukrad, když ten pekař ho přistih, když se otočil.* Ano, toho druhého teda ten pekař přistihl. A mě by zajímalo, kdybys byla rodičem tady těch dvou kluků, co ukradli tu bagetu, tak koho bys potrestala víc. Jestli toho, koho si pekař všiml a chytil ho, anebo toho, koho ten pekař neviděl? (Vyrušení učitelkou.) Tak koho bys víc potrestala – toho, koho pekař přistihl, anebo koho neviděl? *Koho neviděl. Koho neviděl, a proč? Protože to ukrad a ten to vrátil, protože ten pekař ho přistihl.*

Příběhy 1B

Pochopila jsi tady ty příběhy? *Jo.* O čem to bylo zhruba? *Že (váhá) se nemá krást.* Ano, a co udělali ty kluci teda – oni to udělali asi špatně, vid'? *Jo špatně. Že (váhá) ty lízátko si měli koupit a ne je ukrást a dát do kapsy.* A kdybys byla rodičem tady těch dvou

kluků, tak koho bys víc potrestala? Jestli toho, koho ten prodavač chytil, anebo toho, koho ten prodavač nechytil? *Koho neviděl. A proč? Protože toho, koho chytil, tak ten prodavač mu řekl, ať to rychle vrátí, tak to vrátil. Ale ten ne.* Dobře a toho, koho ten prodavač chytil, tak toho bys taky potrestala, nebo toho bys nepotrestala? *(Mlčí.)* Jako kdybys byla maminkou, tak doma bys na to přišla a potrestala bys ho, nebo ne? *Asi jo.*

Srovnání 1A x 1B

Kdo se zachoval hůř – Adam nebo ten Jindra? *Asi Adam.* Hm, a proč? *Protože, když jde někdo krást, tak pro sebe.* Aha, dobře. Takže myslíš, že když ten Jindra si to ukradl pro sebe, že to bylo lepší? *Hm, trochu jo.*

Pokračování 1B

Který myslíš, že to byl? *(Mlčí.)* Rozumíš tomu, co se stalo – co udělali ty rodiče? *Jo.* A který myslíš, že to byl – ten, co dostal výprask, nebo ten, co se musel jít omluvit do toho obchodu? *Ten, co se musel jít omluvit.* Hm, a proč? *Protože (váhá) ten, co dostal výprask už se bál tam chodit. A ten, co ne, tak to znova ukrad, protože se tam nebál a myslel si, že třeba ho obelstí.* Toho prodavače myslíš? *Hm.* Takže myslíš, že když se tam šel omluvit, že už se tam nemusel bát chodit potom? *Ne.* Tak teď tomu nerozumím. *Že se tam už nebál chodit.*

Příběhy 2A

Pochopila jsi tady ten příběh? *Hm.* A o čem to bylo? *Že se nemají chytat ptáky do klece, který jsou – nejsou to třeba papoušky, který jsou domácí.* Ano, ty jsou domácí, vid', a tohle byla sýkorka, ta lítá venku. Takže ta holčička chytila tu sýkorku do klece. A co pak udělala ta Berta? *Ta Berta jí pomohla, že ji zase pustila z té klece na svobodu.* Hm, ona vzala tu sýkorku tý kamarádce, vid', a vypustila ji ven. *(Vyprávím 2Ab.)* Pochopila jsi i tady ten druhý příběh? *Hm.* A jaký je mezi tím rozdíl? *(Mlčí. - Vysvětluji znovu.)* A mě by zajímalo, kdybys byla rodičem tady těch dvou holek, koho bys potrestala víc. Jestli tu Bertu, anebo tu její sestru? *Tu její sestru.* Hm, a proč? *Protože ta sestra ji neměla chytat do klece a ta tý sýkorce pomohla, že ji pustila ven na svobodu.* Hm, a teď myslíš teda, že bys potrestala tu, co chytila tu sýkorku, jestli tomu dobře rozumím? *Hm.* Takže ta se zachovala nejhůř. A ti, co ji vypustili, tak ty se zachovali špatně nebo dobře? *Dobře.* Aha, no protože někdo mi říká, že to udělaly špatně, protože ji vzaly tý kamarádce. *Že ta sýkorka nebyla jejich, takže jim do toho nic nebylo. Co si o tom myslíš? Nevím.*

Příběhy 2B

Rozuměla jsi tady těm příběhům? *Hm.* O čem to bylo zhruba? *Že bez dovolení se nemá krást.* Hm, že ty holky snědly to cukroví, jo. *No, nemá se krást u kamarádky nebo u kamaráda, prostě na návštěvě se nemá krást.* Ano, takže to udělaly asi špatně, vid', a jaký je mezi nima rozdíl, věděla bys? *(Mlčí.)* U tý Julie, tam si toho nikdo nevšimnul, že to cukroví zmizelo. A když to snědla její sestra, tak tam už si toho všimli. *(Kýve.)* Tak a mě by zajímalo, kdybys byla rodičem tady těch dvou holek, tak koho bys v tomhle případě potrestala víc. Jestli tu Julii, anebo tu její sestru, na kterou přišli? *Julii.* A proč? *Protože si toho nevšimli a ona se nepřiznala. A ta její sestra, když ji viděli, tak už to nekradla, protože už se bála.*

Srovnání 2A x 2B

Kdo myslíš, že se zachoval hůř? *Asi (váhá) Julie.* A proč? *Protože ta ukradla cukroví a ta Berta propustila sýkorku.* Hm, takže myslíš, že to cukroví bylo horší, že to snědla? *Hm.*

Pokračování 2A

Kanárek: Která myslíš, že to byla. Ta, co dostala výprask, anebo ta, co se musela jít omluvit kamarádce? *Ta, co se šla omluvit kamarádce.* Hm, a proč? *Protože ta první dostala výprask a už tam nechtěla chodit, kdyby ji ještě přistihli.* Ptám se proto, že někdo mi říká, že by to udělala znovu ta, co dostala výprask, že se z toho dostatečně nepoučila. Že když se jde omluvit kamarádce, tak je to jakoby těžší, takže už by to znovu neudělala. Co si o tom myslíš? *(Mlčí.)* Myslíš, že by to taky mohla udělat ta, co dostala ten výprask? *Nevím.* Nevadí, tak někdo mi zase říká to, co jsi říkala původně. *(Křčí rameny.)*

3F, věk: 8,5

Příběhy 1A

Pochopila jsi o čem byl tenhle příběh? *Hm.* O čem to bylo zhruba? *O chudým Adamovi a ten měl kamaráda a ten šel do pekařství ten kamarád a ukradl pekařovi bagetu a pak to dal tomu Adamovi.* Tak ono to bylo naopak, jo. Ten kamarád byl chudej a Adam ukradl tu bagetu a dal mu ji. *Jo.* *(Vyprávím 1Ab.)* Pochopila jsi o čem byl tady ten druhý příběh? Nebo v čem byl rozdíl teda? *Že rozdíl byl v tom, že předtím ho nechytнул a teď jo, ten pekař.* Dobře. A mě by teď zajímalo, kdybys byla rodičem tady těch dvou kluků, tzn. Adama a jeho bráchy. Oba teda ukradli tu bagetu. Tak koho bys víc potrestala? Jestli toho Adama, kterýho ten pekař nechytil, anebo jeho bráchu, kterýho pekař chytil? *(váhá)* Asi toho, kterýho chytil. Toho, kterýho ten pekař chytil myslíš. A proč? *(Mlčí.) Já nevím.*

Příběhy 1B

Pochopila jsi o čem byly tady ty dva – co udělali tady ty dva kluci? *Že sebrali lízátko a jednoho, toho bráchu Jindrovo, toho chytil a Jindru ne.* Dobře a kdybys byla rodičem tady těch dvou kluků, koho bys v tomhle případě víc potrestala? *(váhá)* Tak asi toho, koho nechytili. Co odešel. Hm, a proč – uměla bys to vysvětlit? *Protože (mlčí) protože ho ukradl a vzal si ho a nikomu to neřek a že tamten ho vlastně neměl.* Hm, myslíš jakože ten, koho ten prodavač chytil, že už ho neměl pak? *Hm.* No dobře. U toho Adama jsi vlastně říkala, že bys potrestala víc toho, koho ten pekař chytil a tady říkáš, že bys potrestala víc toho, koho ten prodavač nechytil? *No protože asi že tamten, kterýho nechytil to nechtěl pro sebe jenom a že to chtěl někomu dát, protože byl chudej.*

Srovnání 1A x 1B

Kdo se zachoval hůř podle tebe? *Ten, ktorej ukradl to lízátko.* A proč? *Protože ho chtěl pro sebe.*

Pokračování 1B

Který myslíš, že to byl. Ten, co dostal výprask, anebo ten, co se musel jít omluvit do toho obchodu? *Ten, co musel jít do obchodu.* A proč? *Protože ho neměl. Protože ho musel zaplatit.* Takže on se šel omluvit a zaplatil ho a potom teda po měsíci myslíš, že to ukradl znovu, jo? *Hm.* A ten, co dostal výprask, ten myslíš, že už by to neudělal? *(Křčí rameny.)* Já nevím, co si myslíš? *Asi ne.* Proč myslíš, že už by to neudělal? *Protože by ho asi dostal znovu ten výprask.* Že by se bál dalšího výprasku myslíš? *Hm.*

Příběhy 2A

Pochopila jsi o čem to bylo? *Hm.* O čem to bylo? *Že byla Berta a ta měla kamarádku a ta na zahradě chytila sýkorku a zavřela ji do klece. A tý Bertě se zdálo, že tam je smutná, tak když byla ta kamarádka pryč, tak ji pustila.* *(Vyprávím 2Ab.)* Pochopila jsi i tady tu druhou část? *Že ta Berta měla sestru a ta sestra měla taky kamarádku a ta našla na*

zahradě tu sýkorku a tý Berty sestře to bylo líto, tak ji pustila. Ale ta kamarádka nevěděla, že to byla ona. Tak a kdybys byla rodičem tady těch dvou holek, koho bys víc potrestala? Jestli tu Bertu nebo tu její sestru. Obě teda vzaly sýkorku tý kamarádce a vypustili ji na svobodu. Akorát že o jedný se to vědělo, že to byla ona a o druhý se to nevědělo. Koho bych potrestala víc? Hm. (Mlčí.) Asi tu, o který se to nevědělo. Hm, a proč? Protože, nevím ale, že když se to o tý Bertě vědělo, tak na ni možná nebyli tolik naštvaní. Že když o tý se to nevědělo, že to jako ukradla. Kdo na ní byl naštvanej myslíš – rodiče nebo ta kamarádka? Rodiče.

Příběhy 2B

Pochopila jsi o čem byly tady ty dva příběhy? *Hm. O čem to bylo zhruba? Že ta Julie měla kamarádku a byla u ní na návštěvě. A oni už měli napečený cukroví a ona na něj dostala chuť, tak si jedno vzala. A ta Julie měla sestru a ta sestra měla taky kamarádku a byla u ní na návštěvě. A taky na to cukroví měla chuť, tak si taky vzala kousek, ale oni si toho všimli ti rodiče. Tak a mě by zajímalo, kdybys byla rodičem tady těch dvou holek, koho bys víc potrestala v tomhle případě? Jestli víc tu, kde si toho všimli, anebo tu, kde si toho nevšimli, že to cukroví zmizelo? (Mlčí.) Asi zase tu, u který si to nevšimli. Hm, a proč? Protože (váhá) kdyby si toho všimli (mlčí) já nevím.*

Srovnání 2A x 2B

Kdo myslíš, že se zachoval hůř? *Asi ta, která snědla to cukroví. A proč? Protože ta, která vypustila tu sýkorku, ta udělala jí dobře. A myslíš si teda, že to udělala dobře, anebo, že to bylo taky špatně, ale míň špatně? (Mlčí.) Rozumíš teď na co se ptám? (Mlčí.) Ta Berta, když ukradla tu sýkorku a vypustila, tak myslíš, že to bylo dobře, nebo že to udělala špatně. Asi trochu špatně.*

Pokračování 2A

Která myslíš, že to byla. Jestli ta, co dostala výprask, anebo ta, co se musela jít omluvit tý kamarádce – co myslíš? *Asi ta, která se musela jít omluvit tý kamarádce. A proč? Protože tamta Berta se bála, že dostane znovu výprask. Já se ptám, protože někdo mi říká, že by to udělala znovu ta, co dostala výprask, že se dostatečně nepoučila. Že ta, co se musela jít omluvit, tak že to je jako těžší. Co si o tom myslíš? (Mlčí.) Myslíš, že by to taky mohla udělat ta, co dostala výprask? Asi taky jo. Někdo mi zase říká to, co jsi říkala původně, že to byla ta, co se musela jít omluvit. Která to byla spíš, co myslíš? Asi ta, která dostala ten výprask. Myslíš, že by to spíš udělala znovu? Asi jo. A ta, co se šla omluvit, ta už by to teda neudělala? (Mlčí.) Nebo by to taky mohla udělat? Taky by to mohla udělat. No udělala to jenom jedna. Tak která myslíš, že to byla? Ta, která dostala, ta která se musela jít omluvit.*

4M, věk: 8,9

Příběhy 1A

Pochopil jsi tady ten příběh? *Hm. A o čem to bylo? O Adamovi a jeho kamarádovi. Ano. A co udělal ten Adam? Ukradl bagetu. Ano. A co s ní potom udělal? Dal ji kamarádovi. (Vyprávím 1Ab.) Rozumíš tady tomu druhému příběhu? Hm. A o čem to bylo? O Adamovo bratrovi a jeho kamarádovi. A ten to tam šel zase ukradnout, ale ten pekař si toho všimnul. Kdybys byl rodičem těch dvou kluků, tzn. Adama a jeho bratra, co ukradli tu bagetu, koho bys víc potrestal? Jestli toho, koho ten pekař neviděl, nebo toho, koho ten pekař chytil? Koho ten pekař chytil? Toho bys víc potrestal? Hm. A proč? Protože to ukradl. Hm, a ten druhý, ten to ale taky ukradl, vid', ale ten pekař ho nechtyl. Protože*

byl někde schovanej. No a toho bys taky potrestal, nebo toho ne? Míň. Toho bys potrestal míň? Hm.

Příběhy 1B

Pochopil jsi tady ty dva příběhy? *Hm. A o čem to bylo? O klukovi a ten šel do krámu a ten ukrad lízátko a nikdo si toho nevšim. A potom když tam šel jeho brácha, tak taky chtěl krást lízátko, ukrad, ale už ho vypráskal. Ten prodavač ho chytil, vid'. Hm. Tak a kdybys byl rodičem tady těch dvou kluků, tak koho bys víc potrestal? Jestli toho, koho si ten prodavač nevšimnul, anebo toho, koho chytil? Toho, kterýho asi neviděl, protože by asi mamce ani neřek. No, rodiče se to dozvěděli o obou těch klucích. Zjistili doma, že oba takhle kradli v obchodě, ale jednoho si prodavač všimnul a jednoho ne. Tak koho myslíš, že víc potrestali, nebo koho bys potrestal víc ty? Asi toho, kterýho viděli. Koho ten prodavač viděl myslíš? No. Dobře, někdo mi totiž tady na to odpovídá, že by potrestal víc toho, koho ten prodavač neviděl, jakože nebyl ještě potrestanej tím prodavačem, tak že by ho doma potrestal víc. Co si o tom myslíš? (Mlčí.) Myslíš, že by to tak šlo taky nebo ne? Jo. (Nejistě.) No a někdo mi zas ale říká to, cos říkal původně, že by potrestal víc toho, koho ten prodavač chytil. No, protože by ho potrestal prodavač i doma. Takže ty bys radši potrestal víc toho, koho ten prodavač chytil? Hm.*

Srovnání 1A x 1B

Pamatuješ si, co udělal Adam? *Ukrad bagetu. (Připomínám příběhy Adama a Jindřicha.) Kdo myslíš, že se zachoval hůř? (váhá) Asi ten, co ukrad bagetu. Hm a proč myslíš? Protože něco ukrad a z toho nic nemá. Takže myslíš, že to bylo horší, jo? Hm.*

Pokračování 1B

Rozuměl jsi tady tomu pokračování? (Mlčí.) Co udělali ty rodiče? *Jednomu napráskali víc a jednomu míň, ale ten se šel zase omluvit do obchodu. No oni jednomu dali jenom výprask a druhý ten nedostal vůbec, ale musel se jít omluvit do obchodu. Hm. A mě by zajímalo, který myslíš, že to lízátko ukradl znovu. Jestli ten, co dostal výprask, anebo ten, co se musel jít omluvit do obchodu? Ten, kterej se musel jít omluvit. Ten to ukradl znovu myslíš, nebo ten ne? Ten, co se musel jít omluvit to ukradl. Hm, a myslíš, že ten, co dostal výprask, že ten už by to neudělal znovu? Neudělal. A ten, co se musel jít omluvit, ten že by to teda udělal znovu? Hm, protože neví, jak by ještě dostal vynadáno. Jako jaký by to bylo. Teď tomu úplně nerozumím – myslíš, že kdyby dostal vynadáno, že už by to neudělal znovu teda? No.*

Příběhy 2A

Pochopil jsi tady ten příběh? *Jo. O čem to bylo? O dvou holkách. Jedna holka ukradla sýkorku a věznila ji doma a druhá holčička chtěla, aby ji pustila, protože si myslela, že jí je tam špatně jako. Tak když jednou odjela, nebo odešla, tak tam šla a pustila ji ven. (Vyprávím 1Ab.) Pochopil jsi, co se stalo tady? Ne. (Vyprávím znovu.) Už tomu rozumíš. Hm. Mě by zajímalo, kdybys byl rodičem tady těch dvou holek, koho bys víc potrestal – jestli tu Bertu, tam na to přišli, že to udělala, nebo tu její sestru, kde na to nepřišli? No asi tu, na kterou přišli. Tu bys víc potrestal doma ještě jo? Hm. A proč bys to tak udělal? (Mlčí.) Uměl bys to vysvětlit? (Křčí rameny.)*

Příběhy 2B

Pochopil jsi tenhle příběh? *Hm. O čem to bylo? O dvou holkách. A jedna holka byla u kamarádky a sebrala jí cukroví pár z pekáče. Ale nikdo si jí nevšiml. Potom měla segru a ta segra taky byla u kamarádky. Taky si jich pár vzala, ale tam už se na ní přišlo. Ano, a kdybys byl rodičem tady těch dvou holek, koho bys víc potrestal v tomto případě? Julii, na*

kteřou teda nepřišli, anebo tu její sestřu, který si všimli, že to tam snědla? *Tu, který si všimli.* Hm a proč, věděl bys? *Protože (váhá), protože se tady na ní přišlo, takže jako to teď všichni ví, že jí to ukradla, ale o tý druhý to ví málokdo. A třeba to ještě rodičům neřekla.* Hm, a kdyby se to ty rodiče dozvěděli i u tý druhý? *Tak by dostaly taky, úplně středně napráskáno.* A obě stejně nebo někdo víc? *Asi obě stejně.*

Srovnání 2A x 2B

Kdo myslíš, že se zachoval hůř? *Ta, která snědla to cukroví.* Myslíš, že to bylo víc špatně? *Hm. A proč? Protože když pustí zvíře, tak to udělala dobře. Ale když něco sní bez dovolení, tak to je špatně.* Takže ty myslíš, že to Berta udělala dobře, že toho ptáčka pustila? *Hm. Na svobodu.*

Pokračování 2A

Kanárek: Pochopil jsi to pokračování - co udělali ty rodiče? *Že jedný dali výprask a druhý ne, ale ta se musela jít omluvit tý kamarádce.* Výborně. A po měsíci to jedna z těch dvou udělala znovu. Která myslíš, že to byla? *Ta, co dostala výprask, anebo ta, co se šla omluvit?* *Ta, co se šla omluvit kamarádce.* Ta myslíš, že to udělala znovu, jo? *Hm. A proč? Protože neví, jaký to je, když dostane na – protože neví, jaký to je, když dostane výprask.* No, některý děti mi totiž říkají, že to udělala znovu ta, co dostala výprask, protože se jim zdá, že se dostatečně nepoučila a že ta, co se šla omluvit, že už by to znovu neudělala. Co si o tom myslíš? *(Mlčí.)* Myslíš, že by to taky mohla udělat? *(Váhá.)* *No spíš ne. Protože by dostala výprask ještě jednou.*

5M, věk: 8,11

Příběhy 1A

Pochopil jsi tady ten příběh? *Hm. O čem to bylo? O tom, že Adam měl kamaráda a že on byl chudý a že zrovna ještě nevečeřel. Tak ten Adam říkal, že taky ještě nevečeřel. On sice večeřel, ale chtěl mu pomoci, jo?* *No. Tak šel do pekárny a ukradl tam bagetu.* (Vyprávím 1Ab.) Pochopil jsi i ten druhý příběh? *Hm. A v čem se lišil od toho prvního? Že tam vlastně ho ten pekař chytil. Mě by zajímalo, kdybys byl rodičem tady těch dvou kluků, toho Adama a jeho bratra, který oba ukradli tu bagetu, tak koho bys víc potrestal? Jestli toho, koho ten pekař neviděl, anebo jestli toho, koho ten pekař chytil? Oba dva stejně. Oba dva stejně bys potrestal? Hm. A proč? Protože provedli to stejný. No ale jednoho ten pekař neviděl a jednoho viděl. No, tak třeba kdyby to viděl ten jeho bratr, jako kdyby to věděl, že to taky ukrad, tak by to na něj řekl. Teď jsem tomu neporozuměla. Jaks to myslel? No tak kdyby třeba ty rodiče to s ním řešili, že to ukrad, tak by řekl, že ten jeho brácha to taky ukradl. Aha, že by to na sebe jako prozradili myslíš. No.*

Příběhy 1B

Pochopil jsi tady ty dva příběhy? *Hm. A o čem to bylo? Co udělali ty kluci? Jako mám říct oba dva, nebo jenom jeden? Oba dva. No, že tam kradli bagetu. Lízátko tentokrát. Tentokrát lízátko. (Nejistý.)* Aha, Adama už necháme být a teď co udělal Jindřich a jeho brácha. *No tak. (Mlčí.)* Tam šli do obchodu, vid', a ukradli tam co? *Lízátko. A jakej je mezi nimi rozdíl? Že tam ho viděl a ten ho neviděl. Dobře a mě by zajímalo, kdybys byl rodičem tady těch dvou kluků, tak koho bys víc potrestal. Jestli toho, koho ten prodavač viděl, anebo toho, koho ten prodavač neviděl? No asi zase oba dva stejně. Oba dva stejně zase. No, musím tě trošku zviklat, protože některé děti mi říkají, že by potrestaly víc toho, koho ten prodavač neviděl, jakože ještě nebyl potrestanej tím prodavačem. Co si o tom myslíš, o tom názoru? (Mlčí.)* Myslíš, že by to tak taky mohlo být? *Hm. Jo nebo ne? Asi jo.*

No ale někdo zas říká to, co jsi říkal původně, že by potrestal oba stejně. Co si myslíš ty teda? *No že oba dva stejně, protože provedli něco stejného.*

Srovnání 1A x 1B

Kdo myslíš, že se zachoval hůř? *Ten Jindra.* Jindra myslíš? *Hm.* A proč? *Protože ho nikomu nenabídl?* Takže, kdyby ho někomu nabídl, tak by to bylo v pořádku? *Asi víc jo.* Dobře, no někdo mi totiž říká, že se zachoval hůř ten Adam, protože ta bageta je dražší, takže ukradl víc. *Lízátko je dražší si myslím.* No tak bageta může stát i padesát korun třeba, to už je docela dost. *Myslím, že asi dvacet tak.* Jak která no. A lízátko stojí kolik, ty si kupuješ lízátka někdy? *Ne.* Hm, já myslím, že se dá sehnat i za pět korun. *Ale bageta i třeba za dvě.* To rohlík jedině. *Jo.* Dobře tak dejme tomu, že ta bageta byla větší a kdo myslíš, že se zachoval hůř v tom případě? *Ten Jindra.*

Pokračování 1B

Kdo myslíš, že to byl. Ten, co dostal výprask, anebo ten, co se musel jít omluvit do toho obchodu? *Ten, co dostal výprask.* Myslíš, že to udělal znovu? *Hm.* A proč? *(Mlčí.)* Máš k tomu nějaký vysvětlení? *Ne, ale myslím si, že on.* Dobře, takže myslíš, že ten, co se šel omluvit do toho obchodu, že už by to znovu neudělal? *Hm.* A ten, co dostal výprask, že by to znovu udělal? *Jo.*

Příběhy 2A

Pochopil jsi tady ten příběh? *Hm.* O čem to bylo? *O tom, že (přemýšlí) no, že chytila tu sýkorku a že ta Berta, nebo jak se jmenovala, říkala, že jí je smutno a že tam být nechce.* A co udělala teda ta Berta. *No a když byla pryč, tak ji vypustila z té klece.* (Vyprávím 2Ab.) Pochopil jsi tady ten druhý příběh? *(Kýve.)* Mě by zajímalo, kdybys byl rodičem těch dvou holek, tedy Berty a její sestry, koho bys víc potrestal? *Asi Bertu.* Bertu - a proč? *Protože to věděli.* *(Váhavě.)* No, oni si domysleli, že to byla ta Berta. *A o tý její sestře to zase nevěděl nikdo, kdo to udělal.* Hm, ale ty rodiče se to dozvěděli o obou. *No, tak by je (váhá) potrestali obě dvě, ale asi víc tu Bertu.*

Příběhy 2B

Pochopil jsi tady ty dva příběhy? *Hm.* O čem to bylo? *O tom, že vlastně byly u kamarádky a že tam snědly kousek cukroví.* Ano a jaký byl mezi nima rozdíl? *Že jeden si nevšimli a jeden všimli.* A kdybys byl rodičem tady těch dvou holek, tak koho bys víc potrestal v tomto případě? *No tak jako, asi (váhá) jenom by sem jim jako maličko vynadal, protože jenom kvůli cukroví.* Hm, takže bys je úplně nepotrestal. *No.* A kterej bys vynadal víc? *Asi (váhá) nevím asi žádný víc.* No, u jedený se to ta rodina dozvěděla a u jedený se to nedozvěděla. *Tak asi tu sestru její.* A teď jsem se zamotala, to byla která? *To byla ta, jak si jí všimli.* No a proč teda bys vynadal víc té sestře, který si všimli? *No, protože (váhá) no víc tý, který si nevšimli. Protože tam si jí všimli a ta se jim omluvila a tady o ní nikdo nevěděl, takže bych jí vynadal víc.*

Srovnání 2A x 2B

Kdo myslíš, že se zachoval hůř? *Asi ta Berta.* Myslíš, že to bylo horší? *Hm.* A proč? *Protože vlastně když tu sýkorku měla ráda a ona ji vypustí, tak potom bude smutná.* Kdo, ta kamarádka? *Hm. Oni kvůli tomu cukroví být smutný nemusí.*

Pokračování 2A

Která myslíš, že to byla – ta, co dostala výprask, nebo ta, co se šla omluvit? *Ta, co dostala výprask.* *To protože (váhá) jí chtěla asi koupit takovýho ptáka.* Teď tomu nerozumím, proč by to udělala znovu ta, co dostala výprask? *Nevím.* Tak, myslíš, že ta, co

se jí šla omluvit, že by to udělala znovu? *Ne*. A ta, co dostala výprask, tam myslíš, že by to byla schopná znovu ukrást? *Hm*. A uměl bys to vysvětlit, proč by to ukradla tahle znovu? *Ne*. Nebo proč by to ta druhá neukradla? *Protože už se omluvila a kupovala jí ho, tak by jí ho nechtěla kupovat znovu*.

6F, věk: 9,1

Příběhy 1A

Rozuměla jsi tomu příběhu – co se tu stalo? *Že oni neměli peníze a ten Adam jakoby kradl*. Hm, ukradl tu bagetu a co s ní udělal s tou bagetou? (*Mlčí* – vysvětluji znovu. Vyprávím 1Ab.) Rozuměla jsi, co se stalo tady? *Že jako on zase ukrad tu bagetu, ale tentokrát ho ten pekař jakoby chytil*. Tak a mě by zajímalo, kdybys byla rodičem Adama a jeho bratra, koho bys víc potrestala. Jestli toho Adama, kterýho si ten pekař nevyšimnul, anebo jeho bráču, kterýho chytil ten pekař? *Oba*. Oba dva bys potrestala? *Hm*. A oba dva stejně nebo někoho víc? *Toho Adama trochu víc*. Adama víc, to je ten, který s tou bagetou utekl, hm. A proč bys to takhle udělala – proč bys ho potrestala víc? (*Mlčí*.) Uměla bys to vysvětlit? (*Mlčí*.) *Ne*.

Příběhy 1B

Pochopila jsi tady ty příběhy? (*Kýve*.) O čem to bylo? *Že jako jednoho kluka chytil a toho druhýho ne*. Ano a chytil ho při čem? *Když kradl lízátko*. Dobře a kdybys byla rodičem tady těch dvou kluků, koho bys v tomto případě víc potrestala? Jestli toho, koho ten prodavač chytil, anebo toho, koho nechytil? *Toho, co ho neviděl*. Co utekl tedy s tím lízátkem. A proč? *Protože (váhá) protože měl třeba ty lízátko spočítaný a toho jednoho viděl a tamtoho druhýho ne*. Teď tomu nerozumím, kdo měl ty lízátko spočítaný? *Ten prodavač v tom pekařství*. (Čekám, jestli to vysvětlí dál, ale mlčí.) Tak a ty bys jako rodič víc potrestala toho, koho ten prodavač neviděl a – proč bys to udělala, řekni mi to ještě jednou prosím, já jsem to nepochopila. *Protože tam měl ty lízátko spočítaný a toho jednoho viděl, že mu to ukrad*. Jakoby měl jich třeba 30 a měl jich 31 a teď kon mu je ukrad a on si myslel, že tam je 30 lízátek a bylo tam 29. Aha. Jakože myslíš, že to přičetl tomu druhému teda? (*Mlčí*.) Jakože jedno lízátko zmizelo a on nevěděl, kdo to ukradl ten prodavač a druhý lízátko zmizelo a to ukradl ten druhý kluk? *No, jakože to jedno věděl a to druhý ne*. Dobře a teď ty dva kluci by takhle přišli domu. A ty bys to zjistila doma jako maminka a potrestala bys teda víc koho? (*Mlčí*.) Toho koho ten prodavač neviděl jsi říkala? (*Mlčí*.) Nebo viděl – já už si zas nepamatuju, jaks to říkala? *Toho, koho neviděl*.

Srovnání 1A x 1B

Kdo myslíš, že se zachoval hůř? *Asi ten Adam*. A proč? *Protože ten Jindřich to snědl to lízátko on, ale ten Adam to dal tomu kamarádovi*. Dobře, já tě musím trochu zviklat, někdo mi říká, že horší bylo to, co udělal Jindřich, protože to chtěl pro sebe, kdežto ten Adam to udělal pro toho kamaráda. Co si o tom myslíš? (*Mlčí*.) Myslíš, že by to tak taky mohlo být nebo ne? *Mohlo*. Někdo mi zase říká to, co jsi říkala původně, že teda hůř se zachoval ten Adam. To si myslíš spíš nebo spíš ne. *Spíš jo*. Spíš ten Adam, že se zachoval hůř? *Hm*.

Pokračování 1B

Který myslíš, že to byl. Ten, co dostal výprask, nebo ten, co se musel jít omluvit do toho obchodu a zaplatit to tam? *Asi ten, co to šel zaplatit, protože vůči tomu druhému by to bylo nefér, aby on dostal výprask a ten druhý ne*. Jako aby každéj jednou jako dostal výprask. Aha, takže ty myslíš teda, že by to udělal znovu ten, co to šel zaplatit, aby tedy potom dostal výprask a byli na tom stejně? *Hm*.

Příběhy 2A

Co si z toho pamatuješ? Co se tam stalo? *Že ta její kamarádka ukradla sýkorku. Chytila ji na zahradě, ano. A dala ji do klece. Potom když ta holka odešla, jak měla tu kamarádku, jak ukradla tu sýkorku, tak (váhá) - Tak Berta ji vzala a vypustila na svobodu, vid'. No, ona ji předtím prosila. A ona ji nechtěla pustit, ale potom, když ta Berta odešla, tak ji pustila.* (Vyprávím 2Ab.) Věděla bys v čem je rozdíl tady v těch dvou příbězích? *Že v jednom věděla, kdo to byl a v tom druhým ne.* Tak a kdybys byla rodičem tady těch dvou holek, co obě tedy vypustily tu sýkorku. Tak koho bys v tomto případě víc potrestala? Jestli Bertu, o který se to dozvěděli, že to udělala ona. Nebo její sestru, o který si to nedomysleli. *O který si to nedomysleli. Protože je lepší se přiznat, než to tajit.*

Příběhy 2B

Pochopila jsi tady ten příběh? *Hm. O čem to bylo? Že ta holčička, ta ukradla potají kousek perníku. A strčila si ho do pusy. Ano a ta její sestra? A u tý Julie se to dozvěděli a u tý druhý, která to udělala stejně, u tý se to nedozvěděli.* Tak a kdybys byla rodičem tady těch dvou holek, kterou bys víc potrestala? *Tu, o který by se to nedozvěděli.* Tu bys potrestala víc? *Hm. A proč? Protože tamta Julie se přiznala.* Dobře. Někdo mi totiž tady odpovídá, že by potrestal víc tu, u který se to dozvěděli, protože – no zkrátka, že to o ní všichni věděli, takže by ji víc potrestali a tu druhou, že by potrestali míň. Co si o tom myslíš? *Já bych potrestala víc, tu, o který to nevěděli.*

Srovnání 2A x 2B

Kdo myslíš, že se zachoval hůř? *Ta Berta. A proč? Protože (Váhá.)* Zkus to nějak vysvětlit, proč si to myslíš. *(Mlčí.)* Myslíš si tedy, že Berta se zachovala hůř? *Hm.*

Pokračování 2A

Která myslíš, že to byla? Ta, co dostala výprask, nebo ta, co se šla omluvit tý kamarádce? *Ta, co se šla omluvit tý kamarádce.* Myslíš, že to udělala znovu? *Myslím, že jo. A proč? (Mlčí.)* Nebo proč to neudělala ta, co dostala výprask? *Protože ona to neudělala, protože se bojí, že by ho zase dostala. A tamta (mlčí).* Takže myslíš, že tahle ta se nemá čeho bát jakoby? *No protože ona tam šla toho ptáčka ukradnout nebo chytit znovu, protože ho zase chtěla zpátky. Jakože (něco mumlá – není rozumět). Tomu nerozumím. Že je hezkej ten ptáček a tý holčičce se líbil. Jo že by ho chtěla jako pro sebe? Hm.*

7M, věk: 9,3

Příběhy 1A

O čem to bylo? *No o tom, že – byl tam Adam a ten měl kamaráda, kterej mu řekl, že ještě nevečeřel, protože nemají na to jídlo. Tak on šel do pekárny a když se pekař otočil zády, tak on ukradl bagetu a pekař o tom nevěděl.* (Vyprávím 1Ab.) Víš, v čem byl rozdíl mezi nima? *No, že ten pekař ho jakoby načapal.* Dobře a mě by teď zajímalo, kdybys byl rodičem tady těch dvou kluků, tzn. Adama a jeho bráchy, koho bys víc potrestal? Jestli toho Adama, kterýho si pekař nevšimnul, anebo jeho bratra, kterýho chytil. *Já bych potrestal oba, protože oba udělali to samý, akorát že jednoho si pekař všimnul a jednoho ne.* Dobře a potrestal bys někoho z nich víc nebo míň? *Ne.* Takže oba stejně říkáš jo? *Hm.*

Příběhy 1B

Pochopil jsi tady ty dva příběhy? O čem byly? *Oba dva něco ukradli a jednoho někdo načapal a druhýho ne.* Ano, lízátka teda ukradli. A mě by zajímalo, kdybys byl

rodičem tady těch dvou kluků, tak koho bys v tomhle případě víc potrestal? *Zase stejně. Zase stejně říkáš? Hm. Dobře. Ptám se proto, že někdo mi tady říká, že by víc potrestal toho, koho ten prodavač nenačapal, protože ještě nebyl potrestanej, takže by ho potrestal víc doma. Co si o tom myslíš? No tak jako (váhá) já bych ho nepotrestal víc, protože prostě oba udělali to samý. Takže bych netrestal jednoho víc, aby to nebylo nespravedlivý.*

Srovnání 1A x 1B

Kdo se zachoval hůř podle tebe? *Tak (váhá) zachoval se hůř ten, co ukrad lízátko. Že tamten kluk ho sice měl rád, ale nepotřeboval ho a tamten tu bagetu potřeboval, protože byli moc chudý. Hm, tak on jí nepotřeboval on, ale dal ji tomu kamarádovi, vid'. Hm. Tak ještě ti prozradím, že někdo mi totiž říká, že se zachoval hůř ten Adam, protože ta bageta je dražší, takže toho ukradnul víc než ten Jindra. No, ale on to udělal pro dobrou věc a tamten to udělal jen tak jakoby, že to nebylo důležité.*

Pokračování 1B

Který myslíš, že to byl? Ten, co dostal výprask, anebo ten, co se musel jít omluvit do toho obchodu? *Ten, co se musel jít omluvit. Protože se chtěl vymstít, že ho jakoby viděl, tak se mu chtěl vymstít. Komu myslíš, tomu prodavači? No, tomu prodavači. Že ho načapal jako. Dobře a kdyby dejme tomu ten prodavač nenačapal nikoho a rodiče by jednomu dali výprask a jeden by musel to lízátko jít zaplatit do toho obchodu, tak kdo myslíš, že by to ukradl znovu? No ukradl by to (váhá). Tak ukradl by to asi ten, co musel platit, protože jakoby sice nenačapal nikoho, ale jakoby on ho chtěl ukrást znovu, protože, jakoby nedostal výprask, tak se nepoučil. Jenom to musel zaplatit a omluvit se. Tak se nepoučil a šel to zkusit znova.*

Příběhy 2A

Pochopil jsi, co se tady stalo? *Hm. (Vyprávím 2Ab.) O čem byly ty příběhy? O tom jak – byly dvě sestry a jejich kamarádky ukradly sýkorky a nechtěly je ani jedna pustit, tak jedna ji ukradla. Ne - obě ji ukradly a jedna ta kamarádka se dozvěděla, že to byla ona. Že si to domyslela a druhá ne. Tak a kdybys byl rodičem tady těch dvou holek, tzn. Berty a její sestry, co ukradly obě ty sýkorky a vypustily je, tak koho bys víc potrestal? Jestli – Kdybys to věděl? Ty bys byl rodičem a dozvěděl by ses o obou, že tohle udělaly. Akorát že u jedný, tam si to domysleli a u druhý, tam nevěděli, kdo to byl. No tak (váhá) no tak já bych potrestal asi víc tu, která to ukradla a ona to nevěděla, protože tamta aspoň ona o tom věděla a tak se jí asi i omluvila už. Jakoby.*

Příběhy 2B

Rozumíš tady těm příběhům? *Hm. O čem to bylo zhruba? No že prostě byly dvě sestry a ony šly ke kamarádkám, každá k jedný. A ukradly tam cukroví. A jedna ta kamarádka si toho všimla a druhá ne. Tak a kdybys byl rodičem tady těch dvou holek, tak koho bys víc potrestal? Jestli tu, kde si toho nevěšili, anebo tu, kde si toho všimli, že to snědla? Stejně obě. A proč? Protože obě jakoby kradly aniž by se zeptaly.*

Srovnání 2A x 2B

Kdo myslíš, že se zachoval hůř? *Tak hůř se zachovala (váhá) asi ten, kdo ukradl sýkorku. Protože ona tamta to jakoby ji nechtěla pustit, ale to cukroví to jakoby nebylo jakoby tak jako že to prostě nikdo ji nevaroval. Aha, takže ona nevěděla, že to nemá udělat? No, ona si myslela, že si možná může vzít. Hm, takže ty myslíš, že u tý sýkorky, tam že věděla, že to nemá ukrást a u toho cukroví, že si nebyla jistá? Hm. Dobře. Někdo mi tady totiž říká, že hůř se zachovala ta Julie, protože to cukroví chtěla pro sebe, kdežto ta Berta, že chtěla pomoci tý sýkorce. No to je taky pravda, ale nebudu měnit svůj názor.*

Pokračování 2A

Kdo myslíš, že to byl. Ta, co dostala výprask, anebo ta, co se musela jít omluvit kamarádce? *(Váhá.) Ta, co dostala výprask. Protože ta, jak se omluvila, tak tam už se usmířili a tam už by to neudělala.* Hm, a kdyby šlo o krádež třeba někde úplně jinde. Tak by to byl kdo, co myslíš? *No tak by to byl (váhá).* Třeba v obchodě by něco vzala jedna z nich. *Tak by to byla ta, co ji musela taky koupit toho kanárka, protože jakoby ta, co dostala výprask už by ho nechtěla dostat znova. Ale ta, co koupila kanárka, tak ta přeci jenom nedostala jakoby žádné trest. Jenom, že to musela jít koupit.*

8M, věk: 9,6

Příběhy 1A

Pochopil jsi čem to bylo? *Trochu jo, vlastně že on udělal něco špatného proto, aby on udělal zas něco dobrého by se dalo říct.* (Vyprávím 1Ab.) O čem byl tady ten druhý příběh? *Dalo by se říct, že chtěl udělat vlastně to samý - dobrou věc pro zlou. Ale co je nejhorsí, že tady si tý zlý věci všimnul někdo, takže to vlastně ještě by se dalo říct trochu zhorší. Pro něho, pro toho člověka, kterej udělal tu zlou věc pro tu dobrou. A co se tam stalo, co teda udělal ten pekař? No, chytil ho a já ten příběh neznám, takže nevím. No a asi mu i nařezal předpokládám. Tak to my už nevíme. Dobře a mě by zajímalo, kdybys byl rodičem tady těch dvou kluků, tzn. Adama a jeho bratra, koho bys víc potrestal? Adama, kterýho ten pekař nechtyl, anebo jeho bráchu, kterýho chytil? Tak to by bylo asi hodně těžký rozhodnutí. Protože vlastně oba dva udělali stejně špatnou a zároveň dobrou věc. A jediný, co je na tom jiný, je, že ten pekař ho chytil. A koho bys teda víc potrestal ty? Asi stejně. Stejně oba dva? Hm. A proč? Protože vlastně udělali stejnou věc. Jediný, co je na tom je právě to, že ho ten pekař chytil jo. Jako jak to nevím teda. Záleží taky jako když by sem byl rodič, jako povahou jako můj táta, tak bych jim nařezal (směje se) přes vanu vařečkou. A kdybysem byl nějaký z těch hodnějších rodičů, který zrovinka neznám, tak bysem jim spíš vynadal. No a třeba by to nějak vynahradili. Jako tomu pekaři třeba, že pomůžou s prodáváním, nebo já nevím.*

Příběhy 1B

Co se stalo tady v těch dvou případech? *Vlastně že udělali jenom špatnou věc. Jenom proto aby oni tady v tom případě si pochutnali, by se dalo říct. Protože vlastně by se dalo říct, toho až trošku - jako nevím přesně jak to říct - ale i trošku zneužili. Že v tom předtím, tam to udělali pro dobrou věc. Tam prostě potř - trošku jako když je to charita, akorát že tam - Dobře, já tě zastavím, tohle mě moc zajímá, ale mám ještě další otázku. Kdybys byl rodičem toho Jindry a jeho bráchy, tak koho bys v tomhle případě potrestal víc? Jestli Jindru, kterýho prodavač viděl a chytil, anebo toho jeho bráchu, kterýho nechtyl. No, asi zase stejně, ale už jako hůř, protože přeci jenom udělali to jako - prostě to ukradli jako když se krade - když jsou takový profesionálové, by se dalo říct, jako lupiči, který vykradou byt, že to chtějí jako pro sebe. Hm, takže říkáš, že bys je potrestal stejně oba dva? Hm. Musím tě trochu zviklat, protože někdo mi tady odpovídá, že by potrestal víc toho, koho ten prodavač neviděl, protože nebyl potrestanej tím prodavačem, tak by ho potrestal doma víc. No ale já jsem v tom příběhu jsem myslel právě, že ho chytil a dovedl ho vlastně domů, by se dalo říct. Nebo před ty rodiče (mumlá - nerozumím). Právě jsem nepředpokládal, že by ho potrestal ten prodavač. Tak ono to v tom příběhu řečený není, takže nevíme jak to přesně bylo. Víme jenom, že ho chytil. No právě proto jsem řekl stejně, protože když ho nepotrestal on, tak ho musím potrestat já. A když tamten taky nebyl potrestanej, a tamten taky ne. Tak to by bylo nespravedlivý potrestat někoho víc a někoho míň, když udělali stejnou věc.*

Srovnání 1A x 1B

(Otázka byla položena až po srovnání 2A x 2B.) *To zase by bylo lepší u toho kamaráda, než u toho lízátko. To lízátko myslíš, že bylo horší teda, jo? Hm, protože zase. A proč teda vlastně? No protože oni ho ukradli, ale zase u tý bagety to bylo, že ho zase někomu dali. Takže sice ukradl ho, ano, ale udělal zase místo toho dobrou věc, jo. Že to vlastně bylo vyrovnaný. Ale tam, tam vlastně jediný co, tak ho ukradl. No on mi totiž někdo odpovídá tady na to, že by potrestal víc toho Adama, protože ta bageta, že to je dražší, takže ukradl toho víc, než to lízátko. To je možná pravda, ale zas. (Váhá.) Co myslíš? Je to možná sice pravda, ale já to právě vyrovnávám s tou dobrou věcí. A já tady to dělám i trošku kvůli tomu, to vám asi taky prozradím. Jako není to nic jako, že bysem to držel v tajemství jo. Ale já jsem z Římskokatolický, takže i kvůli tomu to vlastně беру. Že vlastně jako celá naše rodina pracuje jakoby hodně v Charitě, jo a takhle. (Vypráví o svojí rodině – kde pracují rodiče, jak se zapojují v Charitě, co dělají sourozenci aj.)*

Pokračování 1B

Kdo myslíš, že to byl? Ten, co dostal výprask, anebo ten, co musel jít zpátky do obchodu zaplatit to lízátko? Tipuju, že asi ten, kdo dostal výprask. Protože aby si to jako vynahradil, by se dalo říct. Co myslíš, aby si vynahradil, teď tomu úplně nerozumím. Ne jako že dostal výprask a předpokládám, že asi mu i sebrali to lízátko. To nevím. Jo to předpokládám. A ten druhý, ten si ho vlastně koupil potom a musel ještě k tomu teda přidat tu omluvu jo. Podle mě ten, kterej dostal výprask ho šel ukradnout znovu.

Příběhy 2A

Pochopil jsi tady ten příběh? Trošku jo. O čem to bylo? Je to trochu podobný, ale ne úplně. Že ta holčička, ta kamarádka, chytila tu sýkorku. A vlastně by se dalo říct, že pro tu sýkorku by to bylo jako kdyby jste mě tady v tý místnosti zamkla. Třeba nevím na dva - na měsíc třeba. A dávala byste mi jenom vlastně to, co je hodně potřebný, jo. Tak právě že ta Berta chtěla jako, aby, by se dalo říct, zase to připodobnit k něčemu jinému, něco jako sametová revoluce by to byla. Taková maličká sametová revoluce. Jako že by měli všichni lidi jako svobodu. Takže ona chtěla zase pro tu sýkorku svobodu, protože jí takhle týrala jo. Takže co udělala ta Berta? Pustila ji. (Vyprávím, 2Ab.) Rozumíš tady těm dvěma příběhům – nemusíš to opakovat, jen jestli to chápeš? Docela jo. Kdybys byl rodičem Berty a její sestry, koho bys víc potrestal? Jestli Bertu, v tom jejím případě si ta kamarádka domyslela, že to udělala ona, nebo její sestru, kde to nikdo nevěděl. No, když jako vezmu – tak ta kamarádka ji nemohla potrestat, protože přece jenom to by mohl až dospělák a tipuju, že to na ní kecla. Víte, jejím rodičům, tý Berty. Ale to už jsem si zase domyslel já. Ale koho by sem víc potrestal. No, asi zase nikoho víc nebo míň. Takže myslíš, že zase oba stejně, jo? Hm, protože přeci jenom jako jasně. Udělal bysem to tak, že bych je potrestal tady v tom případě míň než předtím. Protože vlastně ukradly sice tu sýkorku, takže vlastně udělaly špatnou věc. Ale zase proto, aby ta sýkorka se měla dobře. Takže bysem vlastně - třeba bysem jim řekl, ať vezmou svoje peníze, pokud by teda nějaké měly a ať tý svý kamarádce koupí třeba já nevím kanárka. Dobře, takže takhle bys to vyřešil. No protože přeci jenom tu sýkorku bych si popravdě řečeno - kdybysem byl rodič tý kamarádky, tak bysem jí asi docela dost vynadal, že drží takhle zvíře v zajetí. Aha, takže bys vynadal tý kamarádce, která tu sýkorku chytila jo. No kdybysem byl její rodič. Ale samozřejmě i těm druhým, protože přeci jenom krást se nemá. Takže by vlastně všechny dopadly stejně.

Příběhy 2B

Zase koho bysem potrestal víc? No, to by mě zajímalo. No, když by ukradly, samozřejmě ne stejný úplně přesně kus, ale stejnou hmotnost, jo. Což by se asi zjistilo. Tak

bysem je potrestal stejně. Ale kdyby třeba ta Julie si vzala víc, jako třeba, já nevím, když vezmu takhle jsou tam perníčky. Tak ona by si vzala dva, ale ta její segra jeden, tak bych potrestal samosebou víc Julii, protože toho vzala víc. Ale když vezmu, že tam není napsáno, kolik toho tam přesně snědly, tak bysem potrestal obě stejně.

Srovnání 2A x2B

Kdo myslíš, že se zachoval hůř? Asi ta Julie. Myslíš, že to bylo víc špatně, jo? Hm. Tak samo-sebou nemělo to pro ty lidi takovou cenu zase, ale zase když to vezmu tak, že zase. Jako u těch chlapců. Ta Berta, ta to udělala zase pro dobrou věc a ta Julie toho zase zneužila by se dalo říct.

Pokračování 2A

Která myslíš, že to byla? Ta, co dostala výprask, nebo ta, co se musela jít omluvit kamarádce? No, ta, co to udělala znovu, jenom se ptám jo, tím myslíte, že udělala přesně tu samou věc? Ano. Akorát, že buď s tím kanárkem, anebo s nějakým jiným ptáčkem, kterýho chytla ta její kamarádka? Zase se sýkorkou si to představ, že udělala to stejný. Se sýkorkou, no tak, a teďkon jako po mně chcete, jak bysem ji potrestal? Mě by zajímalo, která myslíš, že to udělala znovu – ta, co dostala výprask, anebo ta, co se musela jít omluvit kamarádce. Která to udělala, to je hodně těžký, protože u těch lízátek, tam jako to chápu, ale tady v tom případě. Dalo by se říct, že se vlastně nechám podat a zároveň vám vlastně řeknu – nevím. Dobře a kdyby to byla teda jiná krádež, dejme tomu po měsíci šla do obchodu a vzala tam lízátko jedna z nich. Tak, která bys řekl, že to byla – ta, co dostala výprask nebo ta, co se musela jít omluvit? Ta, co dostala výprask. Myslíš, že teda ta, co se musela jít omluvit, že se víc poučila z toho? Ne to ne, ale že jako ta, která dostala výprask na tom byla horší. A trochu by se dalo říct, že když asi nechcou ublížit svý sestře, tak jako proč to udělat znovu. A zkusit to, jestli jí to jako projde. Aha, teď tomu nerozumím. Dalo by se říct, že ta, co dostala výprask, ta byla samosebou na tom hůř, protože přeci jenom koupit někomu ptáka a omluvit se mu – to jako bez nějakých peněz se obejdeš jo. Ale když dostaneš výprask, tak je to jako hodně jako blbý by se dalo říct. Tak bysem řekl, že by to chtěla zkusit znovu, aby si to vlastně vynahradila. Protože (váhá). Ty říkáš teda, že ten výprask - to bylo hodně blbý pro ní, ale že to teda udělala znovu? No protože jako. Já jsem totiž myslel, že by to udělala znovu, aby se jako – protože si třeba myslěla, že by jí to vyšlo. Určitě. Že by jí to vyšlo. Že by se na ní nepřišlo a tím pádem by to vyrovnala. Aha, že by jako už nedostala. No.

5.třída

1M, věk: 10,8

Příběhy 1A

O čem to bylo? *O tom vlastně jak jeho kamarád byl hodně chudej a jak Adam udělal hnusnej čin, jakože ukradl tu bagetu. Že by si to měl radši koupit. (Vyprávím 1Ab.)* Pochopil jsi v čem byl rozdíl? *V tom, že vlastně se – tam u toho Adama se ten prodavač nekoukal, že byl otočeněj. A vlastně u toho bráchy, tam se koukal, chytl ho a potrestal ho. Chytl ho a dál nevíme, jo. Hm. A kdybys byl rodičem tady těch dvou kluků, co ukradli tu bagetu, tak koho bys víc potrestal? Jestli Adama, kterýho si pekař nevyšiml, anebo jeho bráchu, kterýho chytil? Oba dva stejně. Oba dva stejně, a proč? Protože oba dva ukradli tu bagetu.*

Příběhy 1B

O čem to bylo? *Vlastně o tom, že oba dva zase ukradli něco v obchodě. Hm, a rozdíl byl v čem? Rozdíl byl v tom, že vlastně ten Jindřich, ten ukrad hodně lízátek jakoby, ale chytili ho. A ten jeho brácha ukrad jenom jedno jakoby. No on každěj ukradl jenom jedno, ale toho jednoho chytili. No vlastně ten – nevím jak bych to řek, vlastně ten mu – jak ho chytili, tak ho zase potrestali jakoby a zase bych ho třeba doma taky potrestal zase bych je oba dva taky stejně potrestal. Na to jsem se právě chtěla zeptat. Kdybys byl rodičem tady těch dvou, koho bys potrestal víc? No, to nevím. Asi ani jednoho, asi bych je potrestal stejně. Já se ptám, protože někdo mi tady odpovídá, že by potrestal víc toho, koho nechytli ten prodavač, protože ten koho chytil, ten už si to jakoby odpykal, takže by potrestal víc toho, koho nechytli. Co si o tom myslíš? No nevím. Myslíš, že by to taky takhle šlo? No taky by to šlo. Ale zase by to nebylo fér vůči tomu druhýmu, kterej to ukrad a nechytli ho. Takže vlastně, kdybych potrestal víc toho, ale on taky to ukrad, tak by měli dostat stejnej trest. Hm, někdo mi zase říká to co teda říkáš ty, že by potrestal oba stejně. Já se ptám proto, abych věděla, co si myslíš ty o tom. Takže ty říkáš co teda? Že by vlastně měli bejt potrestaný oba stejně, nejenom ten, kterýho chytili.*

Srovnání 1A x 1B

Kdo myslíš, že se zachoval hůř? *Já bych řek, že ten Jindra, který to ukrad jenom pro sebe. Jakoby. A on to zase ukrad pro kamaráda, kterej byl chudej a neměl co jíst. Hm, takže myslíš, že Jindra se zachoval hůř. A Adam vlastně taky se zachoval jakoby stejně, ale pro dobrej – jakoby pro dobrou podstatu. Hm, někdo mi totiž říká, že horší bylo to, co udělal Adam, protože ta bageta je dražší. Co si o tom myslíš? Že toho ukradl víc. No vlastně – no on jakoby ukradl, ale udělal to pro dobro a vlastně ten Jindra to ukrad a vlastně to krad jenom pro sebe a ne, aby někomu pomoh. Takže jakoby – vyjde to nastejno. Takže myslíš, že to je stejný, nebo že někdo se zachoval hůř? Já bych řek, že ten Jindra že se zachoval hůř. Ale jakoby i tak stejně že to je. Že oba dva něco ukradli.*

Pokračování 1B

Který myslíš, že to byl? Ten, co dostal výprask, anebo ten, co musel jít zpátky do toho obchodu? *Ten, co dostal výprask. Protože ho nemusel jít zaplatit zpátky a nemusel se tam omlouvat. Hm, takže myslíš, že ten to udělal znovu. A proč myslíš, že to neudělal ten, co musel jít zpátky do toho obchodu? Protože už by na něj měli jakoby počítáno. Protože ví, že on už to jednou ukrad, tak proč by to neudělal znovu. Aha. Takže myslíš, že by si v tom obchodě jako na něj dávali pozor, jo? Hm.*

Příběhy 2A

Pochopil jsi to, o čem to bylo? *Jo. Že jakoby Berta by to neměla udělat, protože když – třeba to byl papoušek, tak byl třeba šťastnej ten pták, že mu dávali najíst. Jakoby měl třeba velkou klec. A pak z toho zase bude smutná z toho ta její kamarádka. Tak on to nebyl papoušek, byl to venkovní ptáček, ale samozřejmě - ukradla to tý kamarádce, což asi nebylo dobře, že jo. Jo. (Vyprávím 2Ab.) Pochopils to? Jo. Vlastně že, ta její kamarádka, ta jí to předtím neřekla ta její sestra a vlastně ona to nevěděla, kdo by to mohl udělat a vlastně (přemýšlí) – ano a o tý Bertě se to ta kamarádka domyslela, že to udělala, jo. Jo. Tak a kdybys byl rodičem tady těch dvou holek, co vlastně ukradly tu sýkorku a vypustily ji, koho bys víc potrestal? Tu Bertu, o který se to vědělo, anebo tu sestru, o který se to nevědělo? – Asi obě stejně. Zase bych potrestal obě stejně. Protože jako obě to udělaly pro dobro těch ptáčků. Ale zase ukrást – ale zase jakoby ukradly ty ptáčky jim. Tak to zase nebylo dobře. Takže říkáš, že bys je potrestal stejně? Hm.*

Příběhy 2B

O čem to bylo? *Vlastně o tom, že Julie jakoby si vzala kousek cukroví, ale oni si toho nevšimli. A ta její sestra si taky tam vzala a oni si toho všimli, takže ji vlastně jakoby (neví jak dál) – Všimli si toho. Jo. Tak a kdybys byl rodičem tady těch dvou holek, koho bys víc potrestal? To je zase bych potrestal obě dvě. A dal bych jim radši - než někam půjdou, tak bych jim dal doma najíst. Aby nejedly tam. Dobře a proč bys je potrestal obě stejně? Protože vlastně i ta jedna kradla i ta druhá. Ale u jedný se na to přišlo a u jedný ne, to by nehrálo roli? Trošku jo, protože by se tam musela jít omluvit a vlastně třeba tam přinést nějaký cukroví. Která? Ta, co na to přišli. Ale měla by i ta, co na to nepřišli.*

Srovnání 2A x 2B

Kdo myslíš, že se zachoval hůř? *Řekl bych, že udělala hůř ta Berta, která pustila toho ptáčka. Protože vlastně jí ho vypustila a ona ho třeba měla ráda a to cukroví se napeče nový. Takže myslíš teda, že to cukroví se může udělat znovu, takže to není taková škoda, jo? Hm.*

Pokračování 2A

Která myslíš, že to byla? Ta, co dostala výprask, anebo ta, co se musela jít omluvit kamarádce? *Ta, co vlastně – ta, co koupila toho ptáčka, protože ona jí ho zase musela koupit a zase jí ho bylo líto. Protože ta druhá kamarádka už ho vlastně neměla. Takže tam už nemohla a vlastně Berta jí ho mohla zase vypustit, protože jí ho zase bylo jakoby líto. Dobře a kdyby se jednalo o to, že by ho třeba vzala někomu úplně jinému toho ptáčka, tak která myslíš, že to byla. Ta, co dostala výprask, anebo ta, co se musela jít omluvit? Ta, co dostala výprask. A proč? Protože ta vlastně ta z toho neměla takový poučení že vlastně nemusela utratit svoje peníze a nemusela se jít omluvit jakoby. Hm myslíš, že ta, co se musela jít omluvit, že už by to znovu neudělala? Hm.*

2M, věk: 10,9

Příběhy 1A

Pochopil jsi ten příběh? *Hm. O čem to bylo? No že on ten kluk, ten byl chudej. A ten Adam, ten pro něj ukradl tu bagnetu. (Vyprávím 1Ab.) O čem byl tady ten druhej příběh? Nebo v čem byl rozdíl? Že v tom prvním, ten pekař on to nevěděl, že to je – že to vzal. A v tom druhým už ho chytil. Tak a mě by teď zajímalo, kdybys byl rodičem tady těch dvou kluků, tzn. Adama a jeho bráchy, koho bys víc potrestal. Jestli toho Adama, kterýho si pekař nevšimnul, anebo jeho bráchu, kterýho si ten pekař všimnul? No asi toho Adama,*

kterýho si nevšimnul. A proč? Protože on – jestli by to přede mnou třeba tajil, tak tomu víc, ale až bysem to zjistil právě, protože by to přede mnou tajil. Ale tam u toho bysem se to dozvěděl, protože ten pekař ho chytil. Hm, takže bys ho potrestal víc, protože by to tajil jo? Hm. Tak a kdybys ty jako rodič se to dozvěděl zkrátka o obou, akorát že jednoho si pekař nevšimnul a druhýho si všimnul. Tak by to bylo jak? (Mlčí.) Kdyby to nikdo netajil, ale jeden by měl štěstí, že si ho pekař nevšiml a druhý by to štěstí neměl. Tak asi toho druhýho. To znamená toho, koho ten pekař chytil? Hm. A proč? (Mlčí.) Nevím, asi by sem dal toho druhýho.

Příběhy 1B

O čem byly tady ty příběhy? *Že ten starší brácha, tak jemu chutnali ty lízátko, tak on šel do toho obchodu a strčil si ho tajně do kapsy, aby ho nikdo neviděl. A pak šel ten jeho mladší brácha a ten měl taky rád lízátko, tak si jedno taky dal do kapsy a ten prodavač ho viděl. Dobře. A kdybys byl rodičem tady těch dvou kluků, koho bys víc potrestal v tomhle případě? Jestli toho – Toho prvního, protože ten je starší, takže ten by měl mít větší rozum, než ten menší. To znamená, že bys potrestal toho staršího brácha teda nezávisle na tom, jestli ho ten prodavač chytil nebo ne? (Mlčí.) Toho staršího brácha ten prodavač viděl nebo neviděl – teď jsem se do toho zamotala? Neviděl.*

Srovnání 1A x 1B

Kdo myslíš, že se zachoval hůř? *Hůř ten Jindra, co si dal to lízátko do kapsy. Protože on si ho vzal jako pro sebe. Ale ten Adam to udělal pro toho kluka chudýho. Hm, někdo mi tady totiž odpovídá, že hůř se zachoval Adam, protože ta bageta je dražší, takže toho ukradl víc. Co si o tom myslíš? Tak ale on pořád (nerozumím pro hluk) – prosím, teď jsem nerozuměla - že je pořád chuděj ten Adamovo kamarád, takže asi bych zůstal u toho. No někdo mi zase říká to, co jsi říkal původně, takže je to samozřejmě názor od názoru. Takže ty myslíš, že to, co udělal ten Adam, že ukradl tu bagetu, že to je horší nebo lepší? Lepší.*

Pokračování 1B

Který myslíš, že to byl? Ten, co dostal výprask, anebo ten, co to musel jít zaplatit zpátky do toho obchodu? *Ten, co to musel jít zaplatit. A proč? No protože ten, co dostal výprask, ten byl nejspíš doma a ten, co to musel jít zaplatit to vzal znovu. To se stalo až po nějaké době, třeba po měsíci tam jeden z těch dvou šel a znovu to lízátko ukradl. Tak asi ten starší teda. To je kterej? Ten, co šel zaplatit nazpátek to lízátko. A proč myslíš, že to nevzal ten, co dostal výprask? No protože dostal ten výprask a asi by ho dostal znovu. Jakože se bál, že ho dostane znovu? Hm.*

Příběhy 2A

Pochopil jsi o čem to bylo? *Hm. O čem to bylo? Že ta Berta, že ona si na zahradě chytila sýkorku a zavřela ji do tý klece. A ty kamarádky chtěly, aby ji pustila, jenže ona nechtěla. Ale potom ji pustila. Ta Berta ji vzala tý kamarádce a vypustila ji jo? No, vzala a pustila. (Vyprávím 2Ab.) O čem to bylo nebo v čem byl rozdíl? No že to bylo stejné, akorát že ta Berta, teda ta její sestra, tak ona nevěděla, kdo to vzal tu sýkorku. Tak a kdybys byl rodičem tady těch dvou holek, tzn. Berty a její sestry, obě dvě teda ukradly kamarádce sýkorku a vypustili ji na svobodu, tak koho bys víc potrestal? Jestli tu Bertu, o který se to vědělo, anebo tu její sestru, o který se to nevědělo? Asi tu její sestru. A proč? No tak protože ona pak ty ptáčky vypustila a ta její sestra, ta by si ho klidně nechala. Myslíš tu holku, co tu sýkorku chytila a zavřela ji jo. A teďkon tam byly ty dvě holky, co tu sýkorku ukradly těm kamarádkám a vypustily ji ven. Někdo to chápe tak, že to udělaly špatně a někdo tak, že to udělaly dobře. Jak tomu rozumíš ty? Že to udělaly špatně. Tak a*

kdybys měl porovnat tady ty dvě, který udělaly to samý, akorát že o jedný se to vědělo a o druhý se to nevědělo. Tak koho bys potrestal víc? *O který se to nevědělo, protože to tajila. A proč? No právě proto, že to tajila.*

Příběhy 2B

Rozumíš tady těm příběhům? *Hm. O čem to bylo? Že ta první - ona tý kamarádce vzala cukroví, ale oni o ní nevěděli. A potom ta druhá taky vzala cukroví, ale o ní to věděli, že to vzala. A kdybys byl rodičem tady těch dvou holek, koho bys víc potrestal? Asi tu starší, protože ta je větší a to vzala, ale ta menší – podle toho, jak je malá no. Kdyby byla malá no tak, asi bych jí jenom jako vynadal. A kdyby to byli dvojčata, tak bys udělal co? Tak bych potrestal oba stejně. A proč? U jedný si toho ta rodina všimla a u druhý ne. Hrály by to roli? Zase jestli by tamta jestli by to řekla nebo ne.*

Srovnání 2A x 2B

Kdo myslíš, že se zachoval hůř? *Asi ta Berta. A proč? Ta ukradla toho ptáka, to je jako zvíře. Ale to cukroví, to je – to se dá dopéct znovu třeba.*

Pokračování 2A

Která myslíš, že to byla? *Ta, co dostala výprask, nebo ta, co se musela jít omluvit? Ta, co se musela jít omluvit, nebo – no ta, co dostala asi ten výprask. A proč? Protože tamta, co se omluvila vlastně řekla, že už to neudělá a to by lhala. Takže ta, co dostala výprask to udělala znovu. Takže ten výprask jí ani moc nevadil.*

3F, věk: 10,10

Příběhy 1A

Pochopila jsi tady ten příběh? *Hm. O čem to bylo? O kamarádovi, který – Bylo to o Adamovi, který měl kamaráda a ten měl velké hlad. A Adam zrovna neměl peníze, aby mu něco koupil, tak ukradl bagetu pro toho kamaráda. (Vyprávím 1Ab.) Pochopila jsi, co se stalo tady? Jo. V čem byl rozdíl? Že ten Adam to ukradl aniž by ho někdo viděl. Ale ten jeho bratr to nezvládl a chytili ho. A mě by teď zajímalo, kdybys byla rodičem tady těch kluků, koho bys víc potrestala. Jestli toho Adama, nebo jeho bratra? (Mlčí - přemýšlí.) Já bych spíš potrestala asi toho, kdo by se nepřiznal. Že třeba ten Adam, kdyby zapíral, že to v životě neudělal a zjistilo se to, tak bych víc potrestala Adama než toho jeho bratra, který by se třeba přiznal. Dobře. No musím tě trochu zviklat. Někdo mi odpovídá, že by víc potrestal toho, koho ten pekař nechytil, protože ještě nebyl potrestanej tím prodávacem, takže by ho doma potrestal víc. Co si o tom myslíš? No, že netrestat jednoho, kdo nebyl ani jednou trestanej a trestat toho, kdo už byl, to je taky pravda, to by bylo nespravedlivý. A někdo mi zase říká to, co jsi říkala původně. Co si myslíš ty? Tak asi možná to druhý. Takže bys víc potrestala koho? Toho, kterej ještě nebyl trestanej.*

Příběhy 1B

Pochopila jsi, o čem byly tyhle dva příběhy? *Hm. O čem to bylo? O Jindrovi, který měl moc rád lízátko. A jedno ukradl a vyšel, ale prodavač ho chytil. A měl bráchu, ten si taky vzal jedno – taky ho ukradnul, ale nikdo ho nechytil. A kdybys byla rodičem tady těch dvou kluků, tak koho bys tady v tom případě víc potrestala? (Přemýšlí.) Asi zase toho, koho nikdo neviděl. A proč? Protože bych potrestala – neměli by to dělat, protože to dělali pro sebe. Ten Adam s tím svým bráchoy to dělali jako pro jiný. Ale tihle to dělali pro sebe, takže (váhá) tam bych potrestala – u toho Adama bych potrestala jak jsem říkala, ale tady bych potrestala (váhá) taky toho, protože ten jeden už byl jednou potrestanej, takže kdybych potrestala oba, tak by to bylo nespravedlivý. Takže bych potrestala toho, kterýho*

nikdo neviděl. Teď nevím, jestli jsem to úplně pochopila. Takže u toho Adama bys potrestala toho, koho nikdo neviděl. No a tady taky. Protože by to bylo nespravedlivý, abych trestala – já bych potrestala oba, ale protože jeden už byl potrestanej, tak bych potrestala toho druhýho víc.

Srovnání 1A x 1B

Kdo se zachoval hůř? Jindra. A proč? Protože ukradl to lízátko pro sebe. A nerozdělil se s nikým. Ale Adam ukradl tu bagetu pro jiného, takže ten byl hodný bych řekla. Dobře, někdo mi totiž tvrdí, že Adam ukradl větší kus, protože ta bageta je dražší. Tím pádem to bylo horší. Ne, já si myslím, že je to takhle. Protože s ní měl – si myslím, že se zachoval líp Adam, protože tu bagetu nedal sobě, ale kamarádovi. Zato ten Jindra si to lízátko nechal.

Pokračování 1B

Kterej myslíš, že to byl? Ten, co dostal výprask, anebo ten, co musel jít zpátky do toho obchodu? Ten, co musel jít zpátky do toho obchodu. Ten myslíš, že to udělal znovu jo? Hm. A proč? Protože většinou je to tak, že když někdo dostane prostě výprask, tak si to většinou pamatuje a ví, že už to nikdy nesmí udělat. Ale ten, kdo to musí jenom zaplatit, tak ten si řekne, že to zkusí znovu a prostě nemá takový ponaučení jako ten, kdo dostal výprask.

Příběhy 2A

Pochopila jsi o čem to bylo? Že Berta měla kamarádku a ta chytila sýkorku a držela ji v kleci. Berta poprosila kamarádku, aby tu sýkorku pustila, ale ona nechtěla. A tak Berta sama pustila tu sýkorku. Ale ta její kamarádka si domyslela, že to byla ona. (Vyprávím 2Ab.) Pochopila jsi, o čem to bylo? Jo. To bylo vlastně to samý, akorát že tentokrát nezjistili, že to byla ta Bertina sestra. Tak a kdybys byla rodičem tady těch dvou holek, tak koho bys víc potrestala? Já bych nepotrestala nikoho, protože se zachovaly dobře k těm sýkorkám. Takže myslíš, že to udělaly dobře? Hm.

Příběhy 2B

Pochopila jsi tyhle dva příběhy? Že ta Julie byla u kamarádky a snědla tam jedno cukroví a nikdo si jí nevšiml. A měla sestru a ta taky jedno snědla, ale tý si někdo všimnul. Ano a koho bys tady v tom případě potrestala víc, kdybys byla rodičem? Asi tu, která nebyla trestaná, protože tu jednu už jakože pokárali, ale tu druhou ne. Takže bych ji potrestala víc.

Srovnání 2A x 2B

Kdo myslíš, že se zachoval hůř? Julie. Protože ta Berta to udělala dobře, že pustila tu sýkorku. Ale Julie to jíst neměla.

Pokračování 2A

Kanárek: Kdo myslíš, že to byl? Ta, co dostala výprask, nebo ta, co se musela jít omluvit? Asi zase ta, co se musela jít omluvit. A proč? Protože ta, která dostala výprask si to pamatovala, že už to nikdy neudělá, že už to nesmí udělat. Ale zato ta druhá nemá takový ponaučení.

4F, věk: 10,10

Příběhy 1A

O čem byl ten příběh, pochopilas to? *Hm. O čem to bylo? Že ukradl bagetu, když se prodavač nedíval. A dal ji to tomu kamarádovi, vid'. Hm. (Vyprávím 1Ab.) O čem byla tahle druhá část? Že zkoušel taky pro toho svého kamaráda ukradnout bagetu, ale prodavač ho chytil. Ano. A mě by teď zajímalo, kdybys byla rodičem tady těch dvou kluků, tzn. Adama a jeho bráchy, koho bys víc potrestala? Jestli Adama, kterýho pekař neviděl, anebo toho jeho bráchu, kterýho viděl? Já bych asi potrestala oba dva stejně, protože každéj to ukradl.*

Příběhy 1B

O čem byly tady ty dva příběhy? *Že ty dva bráchové měli rádi lízátko, tak ukradli ty – tak to prostě ukradli. A jakej byl mezi nima rozdíl? No že jednoho přistihl a toho druhýho ne. Tak a kdybys byla rodičem tady těch dvou kluků, koho bys potrestala víc v tomhle případě? No zase asi oba dva stejně. Protože oba dva to ukradli. Dobře. Já se ptám proto, že někdo mi říká, že by potrestal víc toho, koho ten prodavač viděl a chytil ho. Protože to o něm všichni věděli, takže by ho doma víc potrestal. Co si o tom myslíš? No ale ten druhej to taky ukradl, takže by měl mít stejnej trest.*

Srovnání 1A x 1B

Kdo myslíš, že se zachoval hůř? *Hůř asi ten, co ukradl lízátko. Proč myslíš? Protože ten to ukradl pro sebe. Ptám se proto, že někdo mi tady zase říká, že hůř se zachoval ten Adam, protože ta bageta je větší, takže je dražší, takže toho ukradl víc. Co si o tom myslíš? No právě že – ten Adam to kradl aspoň pro toho kamaráda. Ale to lízátko bylo jenom tak.*

Pokračování 1B

Který myslíš, že to byl? Ten, co dostal výprask, nebo ten, co musel jít zpátky do toho obchodu? *Ten, co dostal výprask. A proč? No když (váhá) když to aspoň nemusel platit, tak to chtěl zkusit znova. Takže myslíš, že když to musel jít zaplatit, že už to nechtěl radši zkoušet? Hm. A ten, co dostal výprask, tak ten – ten si myslí, že se mu to ještě povede.*

Příběhy 2A

O čem byl tady ten příběh? *Že Berta – že její kamarádka prostě chytila sýkorku a nechtěla ji pustit. A ona ji zase vzala – ona ji prostě vypustila. (Vyprávím 2Ab.) Pochopila jsi tady tu druhou část? Jo. Jaký byl mezi nima rozdíl? Že ty jejich kamarádky – jedna to věděla, že to byla ona a ta druhá to nevěděla. Hm, a kdybys byla rodičem tady těch dvou holek, koho bys víc potrestala? Jestli tu Bertu nebo tu její sestru? Zase obě dvě asi.*

Příběhy 2B

O čem byly tady ty dva příběhy? *Že snědly prostě několik cukroví u kamarádky. Ano a rozdíl byl v čem? Že u jedný si toho všimli, že jich několik snědla a u druhý ne. A kdybys byla rodičem tady těch dvou holek, tak koho bys víc potrestala? Zase stejně.*

Srovnání 2A x 2B

Kdo myslíš, že se zachoval hůř? *Asi ta s tím cukrovím. A proč? No protože ta – protože ta sýkorka prostě musí bejt na svobodě. S cukrovím se asi nic nestane když se sní. Říkáš, že sýkorka musí být na svobodě. Tak myslíš, že to, co udělala ta Berta, že to bylo dobře nebo to bylo špatně? No udělala – zachovala se správně, ale i kvůli tý kamarádce vlastně i ne. Ale udělala dobře.*

Pokračování 2A

Která myslíš, že to byla? Ta, co dostala výprask, nebo ta, co se musela jít omluvit? *Asi s tím výpraskem. Protože když se jí to povedlo, tak to mohla – tak si řekla, že to může udělat ještě jednou.* Hm povedlo, to myslíš, když to nemusela kupovat? *No když to nemusela kupovat ani se jí omlouvat.* Takže tím, že dostala jenom výprask, tak to udělala znovu myslíš? *Hm.* A ta, co se jí musela omluvit, ta myslíš, že už by to neudělala znovu? *No, když jí musela koupit nového, tak asi ne.*

5F, věk: 11,2

Příběhy 1A

Pochopila jsi o čem to bylo? *(Kýve.)* O čem to bylo? *Že ten Adam ukradl pro kamaráda bagetu.* (Vyprávím 1Ab.) Pochopila jsi o čem byl i ten druhý příběh? *Hm.* V čem byl rozdíl od toho prvního? *Že ho chytil.* Dobře a mě by teď zajímalo, kdybys byla rodičem tady těch dvou kluků, tzn. Adama a jeho bráchy, oba dva ukradli tu bagetu, tak koho bys víc potrestala? Jestli toho Adama, kterýho si ten pekař nevšimnul, anebo toho jeho bratra, kterýho ten pekař chytil? *(Mlčí.)* Co myslíš? *Asi stejně oba.* A proč? *Protože oba dva udělali vlastně stejnou věc.* Udělali stejnou věc. To znamená, že když jednoho ten pekař chytil a druhého ne, tak bys v tom neviděla rozdíl? *Hm.*

Příběhy 1B

O čem byly tady ty dva příběhy? *O tom, že dva bráchové kradli v obchodě a jednoho chytil a druhého ne.* Dobře. A kdybys byla rodičem tady těch dvou kluků, koho bys víc potrestala? *Zase oba dva stejně.* A proč? *Protože oba dva ukradli lízátko.*

Srovnání 1A x 1B

Kdo myslíš, že se zachoval hůř? *Jindra.* Hm, a proč? *Protože on to kradl pro sebe.* Hm. Já se ptám, protože někdo mi tady odpovídá, že se hůř zachoval ten Adam, protože ta bageta je dražší. Takže toho ukradl víc. Co si o tom myslíš? *Že podle mě je spíš pro koho to kradl.* Myslíš, že to je důležitější? *Hm.*

Pokračování 1B

Který myslíš, že to byl. Ten, co dostal výprask, anebo ten, co musel jít zpátky do toho obchodu? *Myslím kterej dostal výprask.* Hm, takže ten myslíš, že to udělal znovu. A proč? *Protože se moc nepoučil.* Takže myslíš, že ten, co to musel jít zpátky zaplatit, že ten už by to znovu neudělal? *Ne.* A proč by to už neudělal? *Protože se jakoby poučil.*

Příběhy 2A

O čem to bylo? *Že ta Berta propustila tu sýkorku.* Hm, ona ji vzala kamarádce, vid', a pustila. (Vyprávím 2Ab.) O čem byla tady ta druhá část? *Že Berta vypustila – teda Bertina sestra vypustila sýkorku a její kamarádka nevěděla, kdo to udělal.* Tak a kdybys byla rodičem tady těch dvou holek, co vypustily tu sýkorku teda, nebo vlastně vzaly ji těm kamarádkám a vypustily ji, tak koho bys víc potrestala? Jestli tu Bertu, anebo tu její sestru? Obě teda ukradly tu sýkorku a o jedný se to vědělo a o jedný se to nevědělo. *Zase obě dvě stejně, ale určitě míň, než ty dva kluky.* Hm, a proč? *Protože ta sýkorka byla volná a ty kamarádky ji daly do klece. Takže jim tu volnost vrátily.* Takže myslíš, že to udělaly dobře, anebo že to udělaly trochu špatně? *Trochu špatně.* Dobře a říkala jsi teda, že bys je potrestala obě stejně? *Hm.* I když se to o jedný vědělo a o jedný ne? *Hm.*

Příběhy 2B

Pochopila jsi o čem to bylo? *Že to vzaly bez dovolení to cukroví. Každá teda si vzala kousek a jaký byl mezi nima rozdíl? Že o jedný se to vědělo a o druhý ne. A kdybys byla rodičem tady těch dvou holek, koho bys víc potrestala v tomhle případě? Asi tu sestru, protože o tý Julii by se to nevědělo. Tam si toho nikdo nevšimnul, takže ty bys potrestala víc tu sestru víc. A proč teda jsi říkala? Protože se to o ní nevědělo. Takže to nevěděla ta kamarádka, jo že si toho tam nevšimli. A pak přišla domu a ty bys to jako maminka zjistila. Tak bys jí potrestala taky, anebo tu ne? Asi Julii taky. Asi taky, hm, a potrestala bys jí víc nebo míň? (Mlčí.) Ty bys měla vlastně Julii a její sestru. A oni by přišly od těch kamarádek a zjistila bys, že každá tam potají snědla kousek cukroví, akorát že u jedný se na to přišlo a u druhý na to nepřišlo. (Vyrušení spolužačkami.) Takže oni by přišly domů a ty bys udělala co, potrestala bys je obě nebo jenom jednu? Obě. A někoho víc nebo míň? Každou stejně.*

(Na konci rozhovoru jsem se k tomuto příběhu ještě vrátila.) Ty jsi vlastně říkala, že bys potrestala obě stejně. Já jsem nad tím ještě přemýšlela. Někdo mi totiž odpovídá, že by potrestal víc tu, na kterou se nepřišlo. Protože za to nedostala žádné ponaučení nebo zpětnou vazbu na rozdíl od té, na kterou se přišlo. Tak mě zajímá, co si o tom myslíš? *Podle mě – že prostě i když se na ní nepřišlo, tak stejně to udělaly stejně. Hm, takže bys je potrestala stejně? Jo.*

Srovnání 2A x 2B

Kdo myslíš, že se zachoval hůř? *Ta Julie. A proč? Protože ona to vzala pro sebe to cukroví. Ale ta Berta to dala vlastně mu volnost.*

Pokračování 2A

Která myslíš, že to byla? Ta, co dostala výprask, anebo ta, co se musela jít omluvit tý kamarádce? *Ta, co dostala výprask. A proč? Protože se nepoučila prostě. A ta, co se musela jít omluvit tý kamarádce, ta myslíš, že už by to neudělala znovu? Ta by to neudělala. A proč ne? Protože ona se jí omluvila a musela jí koupit toho kanárka. A to byl dárek prostě od ní. Takže myslím, že by dárek prostě nevypustila. Hm, a kdyby se jednalo o to, že by vypustila někomu jinému sýkorku zase? Asi ne.*

6M, věk: 11,2

Příběhy 1A

O čem byl tady ten příběh? (Mlčí.) Pochopils to o čem to bylo? *Já se přiznám, že jsem to teď nevnímá. (Vyprávím znovu.) Už jsi to pochopil? Jo. (Vyprávím 1Ab.) Tak o čem to bylo? No že ten jeho bratr Adamovo, se mu stalo taky to samý. Měl taky kamaráda, ten byl taky chudej a taky teda ukrást pro něj tu bagetu, ale ten pekař si ho všiml. A mě by zajímalo, kdybys byl rodičem tady těch dvou kluků, tzn. Adama a jeho bráchy, co ukradli oba tu bagetu, tak koho bys víc potrestal? Jestli toho Adama, kterýho si nikdo nevšimnul, anebo toho jeho bráchu, kterýho ten pekař chytil? No (váhá) asi víc toho bráchu, protože já bych toho asi toho Adama nezjistil možná. A kdybys to věděl o obou, akorát že jednoho ten pekař viděl a jednoho ne, tak bys potrestal víc koho? (Přemýšlí.) Asi jeho bráchu. A je ten jeho brácha starší? To nevím. Protože starší má mít větší rozum, proto bych potrestal toho bráchu, protože jsem myslel, že je starší. Aha, takže bys potrestal toho staršího. No, protože starší má mít větší rozum.*

Příběhy 1B

O čem to bylo? *No že Jindra měl hodně rád lízátko, tak jednou šel do obchodu a jedno si strčil do kapsy. Chtěl ho ukrást, ale všiml si ho. A pak ještě – teď nevím, jak*

přesně to bylo. Ten jeho brácha zase šel taky do obchodu, taky to ukradl a nikdo ho neviděl. Takže s tím odešel. Tak a kdybys byl rodičem tady těch dvou kluků, tak koho bys víc potrestal v tomhle případě? V tomhle případě (váhá) asi toho, jak si ho nevšiml, protože ten by se nepřiznal. Hm, a ten druhý, toho si prodavač všiml a chytil ho, tak toho bys taky potrestal nebo toho ne? Jo toho bych taky potrestal, já bych je potrestal oba dva. A někoho víc nebo míň? Asi víc toho, kterýho si nevšimnul, protože jinak on by mi to neřek, kdybych já to nezjistil. Že by to zapíral. Já jenom ještě přemýšlím nad tím, co říkáš. Kdyby – kdyby oba dva přišli domu a teď by se ti jako svěřili, co se jim stalo, takže by vlastně nikdo nic nezapíral, akorát že prostě jednoho by ten prodavač viděl a jednoho ne. Tak bys je potrestal jak? Jako jakým způsobem? Ne jako jestli bys někoho potrestal víc nebo míň? (Přemýšlí.) A můžu je potrestat oba dva stejně? Můžeš. No tak to oba dva asi stejně, protože oba dva udělali tu samou hloupost. A svěřili se mi.

Srovnání 1A x 1B

Kdo myslíš, že se zachoval hůř? Ten s tím lízátkem. A proč? Protože to lízátko chtěl pro sebe a ten Adam to ukradl pro to – pro kámoše.

Pokračování 1B

Který myslíš, že to byl? Ten, co dostal výprask, nebo ten, co musel jít zpátky do toho obchodu to zaplatit? Ten, co musel jít zpátky do toho obchodu. Myslíš, že to udělal znovu? Hm. A proč? No protože jakoby on měl jakoby asi ten pocit, že už si ho jakoby znova koupil. Že jako nemusel za něj předtím platit, jakože si ho jenom tak vzal. A teď si ho jakoby že už koupil - že už jakoby – že už si řekl, že už jsem ho zaplatil, takže si ho můžu vzít znova. Aha, takže to jako ukradl, pak to zaplatil a pak si řekl, že teda už jsem to zaplatil, tak si to ještě jednou ukradnu. Jo. A proč myslíš, že už to neudělal ten, co dostal výprask? No tak asi proto že (váhá) ono to je těžký (mlčí). Mě to jenom tak zajímá, protože udělal to jenom jeden a ty jsi řekl, že to byl ten, co se musel vrátit do toho obchodu. Tak proč ne ten, co dostal výprask? Protože výprask je jakoby že – tamtomu jakoby jak si to tam šel zase zaplatit, tak byly to jeho peníze nebo ne? To nevím. Že mu bylo asi líto těch peněz, že měl aspoň důvod jakoby proč si to zase vzít. Ale on nedostal ani vynadáno od toho pekaře. Teda jako, že řekl přiveď sem rodiče a tak. A že – prostě po výprasku bych ani já nic neukrad.

Příběhy 2A

Pochopil jsi o čem to bylo? No že ona se tam ta sýkorka trápila. A ona ji jakoby prostě myslela si, že je tam jakoby – nechtěla ji pomoci, takže když byla jakoby ta druhá, takže jakoby – že už by jí bylo líp zase jako, jakože větší prostor a tohle. Takže ta Berta ji vzala tý kamarádce a vypustila ji, jo? (Kýve. Vyprávím 2Ab.) Pochopils to, v čem byl rozdíl? Že tady nikdo nezjistil, že tu sýkorku vzala. Kdybys byl rodičem tady těch dvou holek, co vypustily tu sýkorku, teda vzaly ji těm kamarádkám a vypustily ji, tak koho bys víc potrestal v tomhle případě? (Váhá.) Tak asi – pokud to není domácí mazlík, tak bych asi potrestal tu, co ji držela v kleci. A kdyby sis měl vybrat z těch dvou, co vzaly tu sýkorku těm kamarádkám a vypustily ji? Tzn. Berta a její sestra. Oni obě dvě byly u kamarádky a vzaly těm kamarádkám sýkorku a vypustily ji. Tak tu Bertu sestru, protože bych já bych ji to řekl, že jsem ji vypustil a ona jí to neřekla tý kamarádce.

Příběhy 2B

Pochopil jsi, o čem to bylo? Jo. A koho bys potrestal v tomhle případě víc? To je to samý jako třeba s tím obchodákem. Tu Julii sestru, protože u tý se na to nepřišlo. A proč teda bys ji potrestal víc? No protože jakoby i kdyby – i kdyby se vědělo, že si vzala jenom

takhle dva, tak i kdybych ji podezíral, tak mi bude lhát do očí, že to neudělala. Že stejně by mi neřekla, že si dala tam kousek cukroví.

Srovnání 2A x 2B

Kdo myslíš, že se zachoval hůř? *Asi to cukroví, měla se nejdřív zeptat. Já bych se nejdřív zeptal. Proč to bylo horší? No protože to zvíře se trápí, když ho jakoby držíš a není na to zvyklý. A to cukroví, to prostě upečeš znova a prostě jenom si zobneš no.*

Pokračování 2A

Která myslíš, že to byla? Ta, co dostala výprask, anebo ta, co se musela jít omluvit tý kamarádce? *Asi (váhá) ta, co se šla omluvit kamarádce. Proč myslíš? Protože v tom smyslu, že když se jí omluvíš, tak jakoby to jsou slova, že jí můžeš lhát. Než jako když dostaneš výprask, tak jakoby už seš doma, prostě pořád jakoby – už si to nedovoliš, protože už víš, že bys to dostal znovu.*

7F, věk: 11,3

Příběhy 1A

Pochopila jsi o čem to bylo? *Hm. O čem to bylo? O tom že ten jeho kamarád mu řek, že ten den nevečeřel a on pro něj ukradnul tu bagetu. (Vyprávím 1Ab.) O čem byla tady ta druhá část? To bylo o tom, že pro něj ukrad tu bagetu, ale chytili ho. Ano a mě by teď zajímalo, kdybys byla rodičem tady těch dvou kluků, tedy Adama a jeho bráchy, který oba ukradli tu bagetu, tak koho bys víc potrestala? Jestli toho Adama, kterýho si pekař nevyšiml, nebo toho jeho bráchu, kterýho ten pekař chytil? Spíš toho Adama, kterýho si ten pekař nevyšiml, protože ten ani ještě nedostal výprask.*

Příběhy 1B

O čem byl tady ten příběh? *Zase o tom, že ty kluci tentokrát ukradli lízátko. Hm, a v čem byl rozdíl? Jednoho kluka chytil, ten, co si dával do kapsy dvě lízátka. A ten, co ukrad jenom jedno, tak toho nechtyl. Hm, tak oba dva ukradli jenom jedno lízátko, jo. Hm. A kdybys byla rodičem tady těch kluků, koho bys víc potrestala v tomhle případě? Jestli toho, koho ten prodavač chytil, nebo koho nechtyl? Asi možná oba dva stejně. Hm, a proč? Protože oba dva chtěli ukrást to lízátko. Oba dva to udělali špatně. No někdo mi totiž říká to, co jsi vlastně říkala u toho Adama, že by potrestal víc toho, koho ten prodavač neviděl a nechtyl, jakože ještě nebyl ponaučeněj, tak by ho potrestal víc. Co si o tom myslíš? No víc bysem vynadala tomu, koho si nevyšiml, ale tomu druhýmu bysem taky vynadala. Hm a někdo mi zase říká to, co jsi říkala původně, že by vynadal oběma stejně. Takže ty bys udělala co – vynadala bys někomu víc nebo oběma stejně? No tomu, kdo nebyl nachytanej, tak tomu bysem vynadala víc. Ale jenom trošičku.*

Srovnání 1A x 1B

Kdo myslíš, že se zachoval hůř? *Podle mě se zachoval hůř ten, co kradl pro sebe. Protože ty kluci, těm to někdo řek a oni – třeba my máme u nás na sídlišti je taková holka, se kterou jsem se dřív kamarádila. Teď má mladší kámošku a ona ji ovládá. Řekne třeba, aby tohohle kluka kopl do zadku. A ona to udělá teda. A ona to dělá. Vlastně je malá a ani neví, že by to bylo nějak hodně špatný. Hm, takže myslíš, že ten, co vzal to lízátko, že to bylo horší, protože ten Adam byl vlastně takhle ovládnutej, jo? Hm.*

Pokračování 1B

Který myslíš, že to byl? Ten, co dostal výprask, anebo ten, co musel jít zpátky do toho obchodu? *Spíš ten, co musel jít zpátky do toho obchodu. Proč myslíš? Protože ten, co*

dostal výprask, tak si to líp pamatoval, ale ten, co musel do toho obchodu, tak toho nic nebolelo. Dobře. Já se ptám proto, že někdo mi zase říká, že si myslí, že to udělal znovu ten, co dostal výprask, protože přiznat se v tom obchodě je docela těžký, takže už by to neudělal. Co si o tom myslíš? Tak stejně kdyby jeden z těch dvou bratrů byl mladší a dostal by za to výprask, tak třeba a bylo by mu – a chodil by třeba do první nebo do druhé třídy, tak by to znovu nedělal. A kdyby byl starší, tak by to udělal.

Příběhy 2A

Pochopila jsi o čem to bylo? *Hm. O čem to bylo? Že ta Berta soucítila s tou sýkorkou a bylo jí líto, že ta sýkorka je v tý kleci a tak jí strašně moc chtěla pustit na svobodu. Ale zase od ní bylo špatný to, že jí tu sýkorku vlastně ukradla. Pochopila jsi o čem to bylo? Nebo v čem byl rozdíl teda? To druhý - v tom ta její kamarádka nevěděla, kdo to udělal a v tom prvním to ta její kamarádka věděla. Dobře a kdybys byla rodičem těch dvou holek, co ukradly ty sýkorky, tzn. Berty a její sestry, tak koho bys v tomhle případě potrestala víc? Jestli Bertu, o který se to vědělo, anebo její sestru, o který se to nevědělo? Asi obě stejně, ale kdyby se třeba jedna potom omluvila, tak tu, co se neomluvila bysem potrestala víc.*

Příběhy 2B

Pochopila jsi o čem to bylo? *Že ta holka dostala chuť na to cukroví a pár jich prostě snědla. A ta její sestra? Ta její sestra to cukroví ochutnala a ta to snědla všechno. Hm, oni jich snědly každá jenom trošku. Akorát že u tý Julie si toho nikdo nevšiml, kdežto u tý její sestry na to přišli, že to snědla. Ale každá snědla jenom kousek. Jo? (Kýve.) A kdybys byla rodičem tady těch dvou holek, koho bys víc potrestala? Asi zase obě. Podle toho, která by se omluvila. Tu, která by se potom omluvila, tak tu bysem potrestala míň. Hm, a kdyby se žádná neomluvila. Prostě by přišly domu a ty jako maminka bys to zjistila, že každá snědla kousek cukroví. Akorát že u jedný se na to přišlo a u jedný se na to nepřišlo. Tak bys je potrestala jak? Asi stejně obě.*

Srovnání 2A x 2B

Kdo myslíš, že se zachoval hůř? *Podle mě ta Julie, která to cukroví snědla. Protože ta Berta to dělala pro dobro a ta Julie to dělala jenom pro sebe. Berta to dělala pro tu sýkorku.*

Pokračování 2A

Která myslíš, že to byla? *Ta, co dostala výprask, nebo ta, co se musela jít omluvit kamarádce? Já si spíš myslím, že ta, co to – ta, co to měla - se omluvit tý – no spíš ta, co dostala výprask, protože to nebyl žádný pekař. To byla kamarádka, která jí už – už znala, tak aby se s ní potom nepřestala kamarádit. Tak už by to radši víc neudělal.*

8M, věk: 11,4

Příběhy 1A

Pochopil jsi o čem to bylo? *No je hezký, že on mu dal jídlo, ale zase není hezký, že kradl kvůli tomu. (Vyprávím 1Ab.) O čem to bylo? Že chtěl udělat dobrou věc pro toho chudýho kluka, ale on ho chytil ten pekař. Tak a mě by zajímalo, kdybys byl rodičem tady těch dvou kluků, Adama a jeho bráchy, tak koho bys víc potrestal? Jestli toho Adama, kterýho si pekař nevšiml, anebo toho jeho bratra, kterýho chytil? Já teda asi spíš toho, koho si nevšiml. Hm, a proč? Protože on vlastně udělal něco a měl by si to zaplatit – jak to říct česky – vlastně udělal něco, co vlastně neměl dovolený a měl by za to zaplatit. Anebo aspoň toho pekaře se zeptat nebo něco, že by za to měl pykat taky. Takže to udělal špatně. A toho druhýho, kterýho pekař chytil, bys potrestal taky, nebo toho ne? Já bych ho taky*

potrestal, ale ne tak, jako toho prvního Adama. Protože, vlastně už za to pykal a vlastně měli oba stejné úmysly, ale tamtoho chytil.

Příběhy 1B

Tak o čem to bylo zase, pochopils to? *No že oni měli rádi lízátka a ukradli každé to lízátko a toho prvního chytil a toho druhýho ne. A to by vlastně neměli, protože lízátko si můžou koupit, ty jsou levný. A vlastně když se mu to – když to lízátko chtěl, tak měl poprosit rodiče o to, aby mu to koupili. Aby to nemusel krást. Dobře a kdybys byl rodičem tady těch dvou kluků, koho bys víc potrestal v tomhle případě? (Váhá.) Oba stejně asi jako. Proč oba stejně? Protože oba chtěli udělat tu samou věc, jenom jednoho chytil, no jako – (váhá) – je to stejný jako předtím, ale je to takový jiný, protože nechtěli udělat dobrou věc a chtěli jenom pro sebe všechno. To je pravda. (Stále nad tím přemýšlí – čekám.) Nevím. Tak řekl jsi, že bys je potrestal teda stejně? Já bych je asi potrestal oba. Ale taky podle toho, jak jsou starý a tak. Tak kdyby byli stejně starý? Tak stejně.*

Srovnání 1A x 1B

Kdo myslíš, že se zachoval hůř? *Jak vzal bagetu – ještě jednou? (Vysvětluji znovu otázku.) Adam byl lepší, protože to chtěl pro někoho aspoň než jenom pro sebe. Já se ptám, protože někdo mi tady odpovídá, že to bylo horší, co udělal Adam, protože ta bageta je dražší, jak už jsi řekl, to lízátko nestojí skoro nic, takže toho ukradl víc. Co si o tom myslíš? No jako má to logiku, ale kdyby tu bagetu chtěl pro sebe, tak by to bylo horší. Ale když ji chce pro kamaráda, kterej je chudej a nemá, co jíst.*

Pokračování 1B

Který myslíš, že to byl – ten, co dostal výprask, anebo ten, musel jít zpátky do toho obchodu? *Ten, co musel jít zpátky. A proč? Protože ten, co dostal výprask se z toho poučil a už to neudělal, protože věděl, že to je špatný. Tamten to udělal vlastně za zády svých rodičů, ale nebyl potrestanej, takže to mohl udělat znovu. A neponaučil se z toho předtím. Tak on to jakoby udělal za zády rodičů, ale rodiče na to přišli, že jo, a nakázali mu, aby šel zpátky do toho obchodu to tam zaplatit – takže myslíš si, že to udělal znovu jo? Hm.*

Příběhy 2A

Pochopil jsi o čem to bylo? *No, je to o tom, že první ta Berta chtěla pustit sýkorku a vlastně držela ji v zajetí a tý sýkorce to teda asi bylo nepříjemný a tak ona si to teda myslěla, že se v tý kleci cítila špatně, tak vlastně ji pustila ven a ona si teda domyslela, že to udělala ona. Já bych řekl, že to bylo dobrý, že ji pustila, ale zase nebylo dobrý, že se nedovolila. Hm, že jí to vzala, vid'. (Vyprávím 2Ab.) To nemohlo být moc dobrý, protože ona si mohla myslet, že jí ulítla nějak z tý klece a mohla si chytit další. A pak tu klec třeba nějak líp zabezpečit a mohlo by se jí to stát znovu a znovu. Hm, tak co by se mohlo dál stát, to my nevíme, jenom víme, že ji pustila. Takže vidím, že těm příběhům rozumíš. Tak se rovnou zeptám. Kdybys byl rodičem, koho bys víc potrestal? Jestli tu Bertu, anebo tu její sestru? Kdy tedy obě ukradly tý svý kamarádce sýkorku a pustily ji na svobodu, akorát že o tý Bertě se to vědělo, že to udělala a o její sestře se to nevědělo. Asi tu, o který se to nevědělo. A proč? No protože vlastně se to vědělo o ní, že to udělala a ty rodiče možná taky mají rádi sýkorky, tak by to mohli pochopit, protože vlastně držet nějaký zvíře v kleci, pro něj to musí být jako fr-(hledá zřejmě slovo frustrující) musí to pro ni být nepříjemný bejt drženy někde odkud nemůžou ven.*

Příběhy 2B

Pochopil jsi o čem to bylo? *Chápu, že u jedný – jedna si vzala kousek cukroví a nikdo o tom nevěděl a ta druhá si taky vzala a všimli si toho. A kdybys byl rodičem tady těch dvou holek, koho bys víc potrestal v tomhle případě? Já nevím to je (směje se) vzít si kousek cukroví, to si беру já doma. Tak je to taková drobnost. Já bych jim vynadal jenom za to, že si to vzaly bez dovolení. Ale kdyby si to dovolily, tak to není taková to. Hm, a vynadal bys některý víc nebo míň nebo oběma stejně? Asi možná – nevím asi – nevím asi oboum stejně. A proč? Cukroví je dobrý (smích) a oni se o tom nedozvěděli. A dozvěděli se o tom rodiče, že snědly to cukroví, ta, co o tom nevěděli ty? Tak vlastně každá byla u kamarádky a u tý kamarádky ta jedna rodina se to dozvěděla a druhá ne a pak přišly domů a rodiče se to dozvěděli o obou a potrestali je. Tak podle toho, jestli tu, co snědla to cukroví a oni to věděli tam, jestli ji potrestali nebo ne. To nevím. Jenom vím, že to věděli, ale jestli ji potrestali, to nevím. Třeba jestli ji odtamtud vyhodily nebo něco. Kdyby ji třeba za to vyhodili od tý kamarádky, tak bych třeba už víc potrestal tu druhou, protože obě udělaly to samý, ale nikdo ji za to nepotrestal. A kdyby to bylo – obě, tak asi bych je potrestal stejně. Tak bych jim vynadal, tělesný tresty, to asi ne.*

Srovnání 2A x 2B

Kdo myslíš, že se zachoval hůř? *Ještě jednou? (Vysvětluji znovu otázku.) Co myslíš, že bylo horší? To cukroví. To myslíš, že bylo horší? No, protože to cukroví bylo – musel se na tom někdo napracovat, vlastně byl to jejich majetek a ona ho snědla bez dovolení. Ale toho ptáčka - oni ho chytili a drželi ho v kleci a vlastně ho tím mučili, když to řeknu přehnaně a bylo mu to nepříjemný a ona když ho pustila, tak udělala něco dobrýho vlastně. A s tím cukrovím nic dobrýho neudělala.*

Pokračování 2A

Která myslíš, že to byla. Ta, co dostala výprask, anebo ta, co se musela jít omluvit tý kamarádce? *Udělala to – já bych řek, že zase to udělala ta, co se šla omluvit. A proč? Protože zase si z toho nevzala ponaučení a zase to udělala, protože ho tam drželi v zajetí. Já se ptám, protože někdo mi zase říká, že to udělala znovu ta, co dostala výprask. Protože když se jde člověk omluvit tý kamarádce, tak je to těžší, takže by to už znovu neudělala. Co si o tom myslíš? To je taky logický, ale mě přijde lepší, že to udělala ta, co nedostala žádné výprask.*

7.třída

1F, věk: 12;4

Příběhy 1A

Pochopila jsi o čem to bylo? *Hm. O čem to bylo? No bylo to- že vlastně on pro toho kamaráda udělal sice něco špatného, že ukrad tu bagetu, ale zase udělal něco správného, že to udělal pro něj. Protože neměl co jíst. (Vyprávím 1Ab.) Víš v čem byl rozdíl mezi nima? Že ten mladší byl menší a nebyl tak rychlej a hlavně on kdyby jako, tak odušil jako, kdy je možný, že se otočí. Hm, no prostě ho chytil teda. No prostě ho chytil. Tak a mě by teď zajímalo. Kdybys byla rodičem tady těch dvou kluků, co ukradli tu bagetu, tak koho bys víc potrestala? Jestli toho prvního, kterýho si ten pekař nevšimnul, anebo toho druhého, kterýho chytil. Já bych nějak jako, já bych byla nazlobená na oba. Sice pomohli tomu kamarádovi, že mu dali co jíst, ale zase možná bych – no takhle no, to je složitý. Protože zase ten jeden to udělal šikovně, že on ho neviděl. Což je dobrý, ale asi by ho za to nikdo chválit neměl. Za to, že něco ukrad a nikdo si toho nevšim. Ale zase je to jako, udělal to prostě. A no toho mladšího to je zase takový, že – on má tu výhodu, že je mladší. Takže ho nikdo zas tak moc hrozně nepotrestá, když je menší. A kdyby to byli dvojčata, tak koho bys potrestala víc? Toho, koho chytil, nebo toho, koho neviděl. To je hrozně těžká otázka. No já bych potrestala asi oba stejně. Protože u obou byla šance, že se stane to, co tomu druhému. A pokud oni nebyli tak chudý, jako ty kamarádi, co neměli co jíst, tak jim tu bagetu klidně mohli koupit.*

Příběhy 1B

Pochopila jsi o čem to bylo? Co ty kluci udělali? *Oba udělali v podstatě to samý, že ukradli lízátko. Ale je tam ten rozdíl, že jednoho chytili a jednoho ne. Hm, a kdybys byla rodičem tady těch dvou kluků, koho bys víc potrestala? Já bych potrestala toho, kterýho chytili, protože o tom, kterýho nechtyli, bych se ani nedozvěděla, že to lízátko ukrad. Dobře a kdyby ses to dozvěděla? Kdyby sem se to dozvěděla, tak taky no, - to je hrozně složitý. Protože vlastně – zase nechci potrestat toho, kterýho chytili, protože kdybys ho potrestala, tak to bude vypadat jakoby, že by – pro mě bylo lepší kdyby on – kdyby ho nechtyli. Ale já bych potrestala asi oba stejně, protože oba dva prostě, oba dva to ukradli. Sice jednoho nechtyli, ale ukrad to tak i tak.*

(Po srovnání 1A x 1B) Dobře. Ještě já jsem si teď jenom vzpomněla, jak jsi říkala, že bys je potrestala oba stejně. Mně totiž někdo na to odpovídá, že by potrestal víc toho, koho ten prodavač chytil, protože se to o něm tak jako obecně ví a že by ho potrestal doma víc. Co si o tom myslíš? *No takhle, když se to o něm prostě pak už ví, že krade, tak je to špatný. Ale já bych ho nepotrestala, protože pak bych sama vypadala tak, že potrestám dítě, který chytili a vypadalo by to tak, že sama chci, aby kradlo to dítě dál, ale aby ho neviděli. Aby ho nechtyli. Mě to přijde takhle.*

Srovnání 1A x 1B

Kdo myslíš, že se zachoval hůř? *Jindra. A proč? No protože on to ukrad pro sebe. Což je špatný. Ale když už on to ukrad pro toho chudýho kamaráda, kterej neměl co jíst, tak taky je to špatný, že to ukrad, ale není to zas tak hrozný, protože on to aspoň neudělal sám pro sebe.*

Pokračování 1B

Který myslíš, že to byl? Ten, co dostal výprask, nebo ten, co musel jít zpátky do toho obchodu? *Ten, co musel jít zpátky. A proč? No já si myslím, protože kdyby dostal výprask a*

už jednou ho chytli, tak už nebude mít zas tak velký sebevědomí a nebude si zas tolik myslet, že když ho jako - u toho druhýho. Protože on by si moh myslet: „No tak jednou mě nechtyli, musel jsem tam jít z donucení, abych to zaplatil. A on vlastně on si moh myslet, že ho podruhý zase nechtyí. Kdežto ten, kterýho už chytily si asi nebude už troufat na to, aby to zkusil ještě jednou. Hm a dejme tomu, že by nechtyli ani jednoho a jeden by jenom dostal výprask a druhej by to musel jít zaplatit do toho obchodu, tak bylo by to furt stejný, jak říkáš? Že by to udělal znovu ten, co musel jít zpátky do toho obchodu, nebo by to bylo jinak? Že by to znova musel jít zaplatit? Ne dejme tomu, že oba dva ukradli lízátko a nikoho nikdo nechtyl, akorát že rodiče jednomu dali výprask a jeden to musel jít zaplatit do obchodu. A po měsíci to udělal jeden z nich znovu. Takže ty říkáš, že to udělal ten, co musel jít zaplatit to lízátko jo? Hm. A proč vlastně, já jsem to špatně pochopila? No já jsem to myslela jakože když dostane výprask a – to byl ten – chtyli ho nebo ne? Ne nikoho nechtyli. Jo aha. Tak i když dostal výprask. Tak je to pro něj asi horší. Že už si tolik netroufne, aby to zkusil znova a radši si řekne: „A tak já ho radši spíš zaplatím.“ Ale ten, kterej ho zaplatil, tak on ho zaplatil jakoby z donucení. Musel tam jít a zaplatit to. Ale dobrovolně by to určitě nikdy neudělal. Takže si myslím, že by to znova zkusil ten, co to musel jít zaplatit.

Příběhy 2A

Pochopila jsi o čem to bylo? Hm. (Vyprávím 2Ab.) Tak o čem to bylo? No že u tý jedný - ona jí pustila ven tu sýkorku, ale – a ta kamarádka už věděla, kdo to udělal. Prostě jí došlo, že – kdo jinej by to udělal než ta Berta. No a u tý druhý, ta byla – no já nevím tam to zase – že ona vlastně nevěděla, kdo to udělal. Dobře. Takže obě teda ukradli tu sýkorku těm kamarádkám a vypustily. A kdybys byl rodičem tady těch dvou holek, koho bys víc potrestal? Já tyjo to je. Já na to řeknu ale to samý jako předtím, protože – já řeknu, že bych potrestala obě stejně, protože obě udělaly to, co – jako zase udělaly dobrou věc, že tu sýkorku pustily na svobodu. Je možný, že se jí v tý kleci nelibilo, ale taky je možný, že tam byla spokojená a ta kamarádka se o ni dobře starala. Takže vlastně já bych potrestala asi obě.

Příběhy 2B

Kdybys byla rodičem tady těch dvou holek, koho bys víc potrestala? Já bych je asi moc nepotrestala. Já bych je spíš jako – jim nějak řekla, že to se prostě nedělá. Ale to asi i u tý sýkorky. Protože to, že něco ukradnou je docela rozdíl, než když já nevím u kamarádky sní cukroví. Nebo že vypustí zvíře na svobodu. To mi přijde, že to – je to špatný, ale není to zas tak hrozný, jako když támhle ukradne lízátko. Dobře, takže bys jim to nějak vysvětlila, nebo jim vynadala. A vynadala bys některý víc nebo míň? Ne já oběma stejně. Protože i když se na to nepřišlo, tak já bych věděla, že to udělala stejně.

Srovnání 2A x 2B

Kdo se zachoval hůř? Ta Berta si myslím. Protože zase je fajn, že to zvíře pustila, ale jestli se u mě – ale i kdyby se měla dobře, tak je to horší pro tu její kamarádku. Protože ta kamarádka už to měla za domácího mazlíčka a byla z toho ráda, že má prostě ptáčka doma v kleci zavřenýho, protože kdyby ho pustila, tak ulítne. A prostě byla ráda, že má takhle nějakýho mazlíčka domácího. A ona jí vlastně o tu sýkorku připravila takhle.

Pokračování 2A

Která myslíš, že to byla? Ta, co dostala výprask, nebo ta, co se musela jít omluvit? No asi ta, co se – to já nevím, která to udělala znova. Protože u obou to nakonec ta kamarádka zjistila. Takže v každým případě by věděla, že to udělala znova ta samá pravděpodobně. Ale teda, kdo by to udělal znova, to nevím. Tak ono je to asi

nepravděpodobný. Ale dejme tomu, kdyby třeba se jednalo o to, že by vzaly někomu něco jinýho, tak která myslíš, že by udělala něco podobnýho znovu. Ta, co dostala výprask, nebo ta, co se musela jít omluvit kamarádce? *No to je takový zase – když dostala výprask, tak – už jen že by se to opakovalo a že by na to přišli ty rodiče znova, by jí asi - by asi bylo pro ni špatný. A zase ta druhá - ta kamarádka by si na ní asi dávala zase – no asi by to udělala ta, která se musela tu věc jít koupit. Protože ta kamarádka, tý to vlastně vrátila. A ta kamarádka už počítá s tím, že už to třeba neudělá. Že prostě jí to – peněžně jí to vlastně vrátila. A ona se – ale ona to udělá znova.*

2F, věk: 12;4

Příběhy 1A

Rozumíš, co se stalo Adamovi a co jeho bratrovi? O čem byly ty příběhy? *Adam chtěl svému kamarádovi dát něco k jídlu, protože ještě nevečeřel. Tak ukradl bagetu a nikdo ho při tom nepřistihl. A toho jeho bratra při tom přistihli. Kdybys byla rodičem tady těch dvou kluků, koho bys víc potrestala? Toho, koho přistihl ten pekař, nebo toho, kdo utekl? Asi toho, kdo utekl. Hm, proč myslíš, proč bys to tak udělala? Protože toho, koho chytl, tak ten jakoby už byl potrestanej tím pekařem. A toho, koho nechytli, tak vlastně by si mohl myslet, že mu to zase po druhý projde.*

Příběhy 1B

O čem byly příběhy tentokrát? *Jindřich myslel, že mu bude to lízátko chutnat a viděl v obchodě lízátko, tak ho ukrad, ale prodavač ho viděl, takže vyběhl. U toho druhýho - u jeho bratra - toho neviděl a ten odešel. Dobře, koho by si víc potrestala tady v tom případě? Asi zase toho, kterému to prošlo. Kdo utekl teda? Hm. Musím tě trošku zviklat. Některý děti mi říkají, že by radši potrestaly toho, koho ten prodavač chytl - jakože se nechal chytit. Co myslíš, trváš si na tom? Podle mě jako je to horší. Protože ten, kterej - toho, kterýho chytl, tak byl jakoby potrestanej už tím prodavačem nebo tím pekařem, ale toho, koho nechytli, tak ten vlastně - no, myslí si, nebo no - já nevím, jak bych to řekla. Že prostě ještě nedostal vynadáno za to, co udělal.*

Srovnání 1A x 1B

Kdo myslíš, že se zachoval hůř? *Ten Jindřich, protože si myslel, že mu to lízátko bude chutnat. Kdežto ten Adam to udělal pro svýho kamaráda. Někdo mi zase tvrdí, že ta bageta je horší, že to je jako dražší. Podle mě je dneska asi lízátko dražší než bageta. No tak dejme tomu, že bageta stojí nějakých padesát korun, lízátko možná tak pět. Aha tak to jo. No, já bych to asi řekla tak, jak jsem to řekla předtím.*

Pokračování 1B

Který myslíš, že to byl? Ten, co dostal výprask, nebo ten, co se musel jít omluvit do toho obchodu? *Já si myslím, že to byl ten, co dostal výprask. Hm, proč myslíš? Protože ten, co se tam šel omluvit, tak jakoby si už pamatoval, že už to nikdy neudělá. Ale ten, co dostal jakoby třeba na zadek, tak - no jako tolik si to neuvědomil než ten, co to šel vrátit.*

Příběhy 2A

Tak co se stalo Bertě a její sestře - stručně? *Bertiny kamarádce, ta měla sýkorku, kterou držela v kleci a nechtěla ji pustit a ta Berta ji pustila a přišla na to ta její kamarádka. A v tom druhým případě na to nepřišla. Koho by si víc potrestala, kdybys byla rodičem? Asi toho, kdo - komu na to nepřišla. Čili stejně jako v tom prvním příběhu. Hm.*

Příběhy 2B

Co se stalo tady? *Ta Julie snědla u kamarádky pekáč cukroví a - Jenom kousek z toho pekáče, jo? Jo jenom kousek - a nepřišli jí na to. A v tom druhém případě na to přišli. Co myslíš, že je horší, koho bys víc potrestala, kdybys byla rodičem? Asi zase toho, kterému na to nepřišli zase.*

Srovnání 2A x 2B

Rozhodně byla ta Berta lepší, že pustila tu sýkorku na svobodu, protože to cukroví, to je takový jakože to někdo napeče a pak to někdo sní. Takže myslíš, že Julie se zachovala hůř? Hm. A myslíš, že to, co udělala Berta bylo špatný? No zase - pohoršila si vztah s tou kamarádkou, ale zase udělala dobrou skutek, že pustila tu sýkorku, takže nevím.

Pokračování 2A

Která myslíš, že to byla? *Ta, co to jako - ty, co na to nepřišli? No oboum na to jako přišli - teď jak se k nim zachovali rodiče: Jedna dostala výprask a druhá ta nedostala, ale musela se jít omluvit té kamarádce a koupit jí nového ptáčka. To je jedno jestli jim na to přišli nebo nepřišli. No lepší bylo, když šla koupit toho ptáčka do toho zverimexu, tak to bylo lepší. Protože už z toho byla poučená, že kamarádka se na ní bude zlobit a tak. Hm, takže myslíš, že to spíš neudělala takhle? Hm.*

3M, věk: 12;9

Příběhy 1A

O čem to bylo zhruba? *Že jednomu se to povedlo, ale druhému už ne. A vlastně ten druhý riskoval a ten první taky riskoval kvůli tomu, že by ho chytnul. Kdybys byl rodičem tady těch dvou kluků, koho bys víc potrestal? Toho prvního, protože jakoby (hledá slova). Toho, prvního, kterého si teda nevšimnul ten pekař? Hm, protože jakoby - tomu druhému jakoby poradil jako - ne on mu neporadil ale on mu jako ukázal, že si toho nemusí všimnout ten pekař. Tak to zkusil i ten druhý a tomu to nevyšlo.*

Příběhy 1B

Co se stalo tady? *Že - nepovedlo se to tomu prvnímu a tomu druhému zase jo. Co se jim nepovedlo? Ukrást to lízátko. Koho bys potrestal tady víc, kdybys byl rodičem? Oba dva. Oba dva stejně? Hm. Proč takhle? Protože se to vlastně oba dva pokusili ukrást. Některý děti mi odpovídají, že by radši potrestaly toho, koho ten prodavač chytil, jakože se mu to nepovedlo. Co myslíš? No podle mě ne, protože vlastně za to mají pykat oba dva, protože to vlastně chtěli ukrást. Takže myslíš, že to je stejný? Hm.*

Srovnání 1A x 1B

Kdo myslíš, že se zachoval hůř? *Ten s tím lízátkem, protože to vlastně bylo jenom pro jeho dobro. Pro sebe to měl. A ten první to měl vlastně pro toho nějakýho kluka, kterej měl hlad a neměl co jíst. Některý děti mi říkají, že je horší ukrást tu bagetu, že to je jako dražší. Co myslíš? To by mi vlastně bylo jedno kolik to stojí. Hlavně že by se ten druhý, kterej má hlad najedl. Myslíš, že na tom nezáleží? Hm.*

Pokračování 1B

Který myslíš, že to byl? *Ten, komu se to asi povedlo ukrást, že si myslel, že si ho zase nevšimne. Teď už nezáleží na tom. Myslíš ten, kdo dostal výprask, anebo ten, kdo to lízátko musel jít zaplatit a přiznat se k tomu? Ten, kterej dostal ten výprask. Ten to udělal znovu myslíš? Hm. Proč myslíš? Protože si nemusel přiznávat, že to ukradl. A nemusel si*

to vlastně pak ten - vlastně ten prodavač všimnout, že si to ukradl. Teď tomu nerozumím. Že ten, který dostal ten výprask, tak to ví jenom rodiče, ale nějakou dobu třeba uplynul ten čas a ten prodavač třeba na to mohl zapomenout a mohl to ukrást znova. Už rozumím, tzn. že ten druhý, kdo to musel vrátit, tak o tom už ten prodavač jakoby věděl? Hm.

Příběhy 2A

Co se stalo tady? Že ty obě dvě dívky ukradly sýkorku a obě dvě si myslely, že se jí to jakoby nelíbí, že tam prostě nechce být v tý kleci, tak ji ukradly a pustily. Ale u tý druhý si toho vlastně nevšimla, teda všimla, ale nevěděla, kdo to ukradl. Kdybys byl rodičem, koho bys víc potrestal? Tu druhou, která to ukradla a ta, která vlastnila tu sýkorku, nevěděla, kdo to ukradl. Čili u koho se na to nepřišlo? Hm. Proč takhle? No protože se vlastně nepřiznala, že to byla ona, kdo to ukradl. A u tý první se to vlastně zjistilo. Takže u tý bych to vlastně nebral tak jakoby natvrdo. Jakože bych ji tolik nepotrestal jako tu druhou, aby se to vědělo taky.

Příběhy 2B

Co se stalo tady? Že vlastně obě dvě snědly to cukroví. A vlastně ty, co to upekli, si mysleli, že to první cukroví, co snědla ta její sestra - nebo prostě ta první dívka, tak že to cukroví snědla ta druhá dívka to všechno, co vlastně snědly. To jsou dvě různé rodiny (vysvětluji znovu). Rozumíš tomu? Hm. Kdybys byl rodičem, koho bys víc potrestal? Spíš tu druhou, protože tam toho měli míň než u tý první. Protože u tý první když toho jako když toho snědla málo, tak ještě toho hodně zbylo třeba. Ale u tý druhý rodiny, když by vlastně něco snědla, tak by třeba měli už málo. A kdyby teda měli napečeno stejný množství cukroví, tak bys dělal co? Obě dvě bych potrestal. Obě stejně? Hm.

Srovnání 2A x 2B

Kdo myslíš, že se zachoval hůř? Asi ta sýkorka, protože to jakoby - jakoby to bylo ukradený zvířátko jakoby domácí a to cukroví se mohlo ještě udělat jakoby další a ta sýkorka se nemohla najít tak snadno. Jo, takže myslíš, že se to už nedá napravit, takže to je horší? Hm. Musím tě trochu zviklat, některý děti mi říkají, že horší je to snědení cukroví, že to snědla, protože na to měla chuť, ale tý sýkorce chtěla pomoci. Co myslíš, trváš si na tom? Jo, trvám. Ale jakoby ta sýkorka vlastně mohla mít i tu svojí rodinu, takže ji vlastně i odcizila tý svojí rodině. Jo že to je takový vyrovnaný, jakože to bylo takový stejný na závěr, ale spíš ta sýkorka. Ta sýkorka teda, že byla horší? Hm.

Pokračování 2A

Myslíš si, že to vůbec bylo špatný, to že toho ptáčka ukradly nebo že to bylo vlastně dobře? To je těžký. Na jednu stranu to bylo možná i dobře, že si myslely že se tam tomu ptáčkovu nelíbí. A na druhý straně to bylo špatně, že to ukradli a ona to zvířátko měla hrozně ráda.

Kanárek: Která myslíš, že to byla? Ta, co dostala na zadek, anebo ta, co se musela dojit omluvit? Zase ta, co dostala na zadek, protože o tý se to vlastně taky nezjistilo. To zjistili jenom její rodiče.

4F, věk: 12;10

Příběhy 1A

Pochopilas o co šlo v těch příbězích? No asi jo. O co šlo zhruba? Vlastně o tom, že oba kradli, ale jednoho si nevšiml a druhýho si jakoby všiml. Kdybys byla rodičem, tady těch dvou kluků, koho bys víc potrestala? Asi spíš toho, jak si ho nevšiml. Kdo tedy utekl – proč myslíš takhle? No, protože jakoby to udělal a jakoby ani se potom nepřiznal a ten

kterýho chytil, tak jakoby se přiznat musel a i se omluvil a takhle. Hm, někdo mi tvrdí, že by radši potrestal toho, koho ten pekař chytil, protože se mu nepodařilo utýct, udělat to dobře – co myslíš? To asi ne, protože no vlastně horší to bylo, když to udělal ten Adam. Ten, koho si ten pekař nevšimnul teda? Hm. Takže trváš na tom, že to je horší? Hm.

Příběhy 1B

Co se stalo tady v tom příběhu? No oba dva ukradli lízátko, ale zase jednoho si všiml a jednoho si nevšimnul. Kdybys byla rodičem tady těch dvou kluků, koho bys víc potrestala? Asi zase toho, který to ukradl a nikomu to neřekl a nedostal za to jakoby. Hm, proč toho zrovna? No tak, jde o to vlastně, jak by se to ten rodič jakoby dozvěděl. Kdyby se to nezvěděl, tak ho samozřejmě potrestat nemůže že jo. No ty rodiče se to dozvěděli o obou klucích. Jo tak toho, co si toho nevšimnul, komu to prošlo. Hm, a myslíš, že se zachoval hůř, anebo proč bys ho potrestala? No tak jako zachoval se stejně, ale (váhá) - nevím.

Srovnání 1A x 1B

Kdo myslíš, že se zachoval hůř? Vlastně ten Adam to ukradl pro svého kamaráda, kterej vlastně neměl peníze a vlastně jakoby – sice to ukrad, ale jakoby mu pomohl. Ale ten Jindřich to ukrad pro sebe. Hm, takže kdo myslíš, že se zachoval hůř? Ten Jindřich. Hm, někdo mi tvrdí, že ta bageta je horší, že to je dražší, takže ukradl toho víc. No, tak je to možný, ale jde o ten princip, že to udělal pro kamaráda, kterému chtěl pomoci. Takže si trváš na tom, že ten Jindra se zachoval hůř? Hm.

Pokračování 1B

Kterej myslíš, že to byl? Ten, co dostal výprask, nebo ten, co musel jít to lízátko zaplatit? Ten, co ho musel jít zaplatit. Ten myslíš, že to ukradl znovu to lízátko? Hm. Proč myslíš? No tak většinou když někdo je potrestanej, tak je to pro něj jakoby ponaučení a už by to jako neudělal no a tak když jenom vlastně by se šel omluvit a zaplatit, tak by to udělal znova. Takže myslíš, že to nebyl dostatečnej trest? No tak (váhá) nedostatečnej, takhle se to říct nedá. Ale prostě že jeho to nevytrestalo. Trošku tě zviklám, někdo mi tvrdí, že to ukradl znovu ten, co dostal výprask, protože ten, co se musel jít omluvit, tak že to bylo pro něj větší ponaučení. Co myslíš? To si teda nemyslím.

Příběhy 2A

Co se tady stalo zhruba? Vlastně obě dvě pustily tu sýkorku a u jednoho si to ta kamarádka všimla a věděla, kdo to byl, a u druhýho ne. Kdybys byla rodičem, koho bys víc potrestala? Asi (váhá) no ani jednu, protože vlastně obě ji pustily a udělaly jakoby dobrou věc. Hm, takže myslíš, že to bylo dobře? No bylo to dobře. Někdo mi ale říká, že to bylo špatně, protože ublížila tý kamarádce, že ta kamarádka měla tu sýkorku ráda. Co myslíš? No tak mohla ji mít ráda, ale to se nedělá chytat ty zvířata do klece, protože je to trápení a podle mě kdyby to byla pravá kamarádka, tak by to pochopila a přestala by se zlobit. Hm, takže trváš na tom, že to udělaly dobře? Hm.

Příběhy 2B

Pochopilas tady o co šlo? Jo. Kdybys byla rodičem tady těch holek, koho bys víc potrestala? Já mám otázku. Taková ta sestra její, ta snědla z plechu, kde jich bylo míň? Ne, bylo jich tam stejně. No, tak já nevím. (váhá) Asi možná trošku, ale obě. Že se měly zeptat, když jsou u někoho na návštěvě, ale zase ne jako moc trestat. Hm, takže myslíš, že to nezáleží na tom, jestli na to přišli nebo ne? No, to zase ne, měla jim to říct, že si třeba vzala. U jedný si toho všimli a u jedný si toho nevšimli. Co bylo horší? Asi (váhá) no jak v čem. Třeba tý, u který si toho všimli to mohlo bejt horší, protože třeba na ní tak jako

koukali a pořád na ní dohlíželi a tak, ale zase ta, u který si toho nevšimli, tak (mlčí). Tě trápím co? Já jenom nevím, jak to říct. Jakkoli. (mlčí) Dobře, necháme to. Ještě se tě tedy zeptám – bylo to dobře nebo špatně, že snědli těch pár kousků cukroví? Špatně, protože se měly zeptat, nebo jim to měli sami nabídnout.

Srovnání 2A x 2B

Co bylo horší? *To s tím cukrovím. A proč si to myslíš? No protože to vlastně snědla jenom, aby jako ochutnala, měla to jako pro sebe, ale Berta to udělala jakoby v zájmu toho ptáčka, tý sýkorky.*

Pokračování 2A

Kanárek: Která myslíš, že to byla? *Asi ta, která ho musela jít vrátit. Myslíš, že to udělala znovu? Jo. Měla ho jít vrátit? Hm. Jo tak ta, co ho měla jít vrátit. Proč? Jde o to, jak to bylo. Jestli ona toho ptáčka chtěla a rodiče jí ho nedovolili, že by jako ho chtěla, tak by to udělala znova. Anebo jestli prostě se jí líbil ten (přemýšlí - něco si mumlá). Ty souvislosti my úplně nevíme. Zkrátka to udělala znovu, jedna z nich. No tak ta, co ho musela jít vrátit. Ta, co ho musela jít vrátit myslíš. Někdo mi zase tvrdí, že ta, co dostala výprask, tak že se z toho dostatečně nepoučila. Tak jestli by to udělala na truc, to se nedá říct no. (váhá) Já bych si asi trvala na tom, že ta, co ho musela jít vrátit. Ale je podle mě i možnost, že ta, která ho chtěla na truc ho prostě přinést zpátky i přes ten výprask. Jakože na truc kvůli komu, kvůli rodičům? No jakože prostě ty rodiče nerespektovali, že prostě chtěla toho ptáčka, tak ho ukradla prostě znova i přes to, že dostala výprask.*

5M, věk: 12;11

Příběhy 1A

Rozuměl jsi těm příběhům? *Moc ne. Moc ne (vyprávím znovu). Rozumíš tomu teď? Hm. Kdybys byl rodičem tady těch kluků, koho bys víc potrestal? Toho, kde si toho prodavač všimnul, nebo tam, kde si nevšimnul? Nevšimnul. Tam kde si nevšimnul ten prodavač? A proč myslíš tak? Protože by ho nemusel vytrestat, ale toho koho viděl, tak by mohli? Kdo? Ty rodiče. Teď tomu úplně nerozumím. Ten, kdo jí ukradl, a koho si nevšiml, tak toho by rodiče nemohli potrestat za to. A ten, kdo jí ukradl a prodavač si toho všiml, tak by ho mohl potrestat. A ten druhý by za to jakoby nemohl být potrestanej. Rodiče to ví o obou těch klucích. Prodavač si jednoho nevšiml a jednoho jo, ale rodiče to ví o obou těch klucích. Tak co myslíš teď? Mě nic nenapadá. Kdo se zachoval hůř? Oba dva. Oba dva stejně myslíš? Hm.*

Příběhy 1B

Rozuměl jsi tady těm příběhům? Co se tady stalo? *No, že jeden kluk měl chuť na lízátko a tak ho ukradl a prodavač si ho všiml a chytil ho. A potom ten druhý, ten taky měl chuť na lízátko, ukradl ho a nikdo si ho nevšiml. Kdybys byl rodičem tady těch dvou kluků, koho by si víc potrestal? (mlčí) Oba dva. Oba dva? Hm, někdo mi tady říkal, že by víc potrestal toho, koho si ten prodavač nevšimnul, jakože nebyl potrestanej tím prodavačem, tak že by ho potrestal víc. Co si myslíš o tom? Taky by to asi mohlo jít. Mohlo by to jít? A co si myslíš ty? Já bych potrestal oba dva. Oba dva stejně? Hm.*

Srovnání 1A x 1B

Kdo se zachoval hůř? *Ten Jindřich. Ten se zachoval hůř? A proč myslíš? Protože ten Adam to ukradl pro kamaráda a Jindřich sám pro sebe. Hm, někdo mi říká, že ta bageta, že to je horší, že to je jako dražší než lízátko, to stojí pár korun. Co myslíš? Já bych potrestal oba stejně. Jo? Trváš si na tom? Hm.*

Pokračování 1B

Kterej myslíš, že to byl? *Ten, koho rodiče potrestali.* Tím výpraskem? *Hm.* Myslíš, že to udělal znovu? *Hm.* A proč myslíš? *Protože (váhavě) - protože asi - já nevím jak to říct.* Jakkoli. *Jakože ho ty rodiče potrestali a toho druhého jeho bratra ne. Ten to šel zaplatit, ale jeho nepotrestali.* A když ho potrestali, tak on to udělal znovu? Teď tomu nerozumím. *Hm.* Jo? *Hm.* Ten, co dostal výprask? *Hm.* Někdo mi právě tady říkal, že si myslí, že to udělal znovu ten, co se musel jít omluvit do toho obchodu, protože vlastně nebyl potrestaný, že to jenom zaplatil. Co myslíš? *Já bych spíš trval na tom svém, jak jsem říkal.* Jak jsi říkal, tzn. že ten, co dostal výprask, ten to udělal znovu myslíš? *Hm.*

Příběhy 2A

Pochopil jsi tady ty příběhy? O co tady šlo? *Moc ne.* Nevadí (vyprávím znovu). Rozumíš tomu teď? *Trochu.* Trochu? O co šlo zhruba? *Že Berta ukradla sýkorku, nebo chytila sýkorku do klece a její kamarádka jí říkala, ať jí vypustí, že je v té kleci nešťastná.* Ono to bylo naopak, ona ta kamarádka chytila tu sýkorku, jo? A ta Berta ji vypustila. *Tak ta kamarádka chytila tu sýkorku, tak potom když šla pryč, tak Berta tu sýkorku vzala a vypustila ji.* Výborně. A ta sestra její udělala to samý, jo? *Hm.* Kdybys byl rodičem tady těch holek, koho by si víc potrestal – u jedný ta kamarádka věděla, kdo to byl a u tý druhý nevěděla, kdo to byl. Obě dvě vlastně vypustily sýkorku na svobodu. *Žádnou. Žádnou* bys nepotrestal? Proč? *Protože by ta sýkorka měla být na svobodě.* Takže myslíš, že to udělaly dobře? *Hm.* Někteří, co tu byli, mi řekli, že to udělaly špatně, že ublížily té kamarádce. Co myslíš? *Že tu sýkorku měly vypustit a potom jí vysvětlit, jak by bylo jí, kdyby byla v kleci.* *Hm,* takže trváš na tom, že to bylo dobře, co udělala? *Hm.*

Příběhy 2B

Kdybys byl rodičem, koho bys víc potrestal? *Tu, co si jí nevšimli, že to snědla.* A proč? *Protože u té, co si to všimli, tak ta byla potrestaná a ta druhá ne.* *Hm,* dobře. Někdo mi říká, že by potrestal obě stejně, že udělaly to samý. *Taky by to šlo.* Taky by to šlo? No a někdo zase říká to, co jsi říkal původně. *Já myslím, že by šlo obojí.* Že by šlo obojí, tzn. buď to potrestat jednu nebo obě? *Hm.*

Srovnání 2A x 2B

Kdo se zachoval hůř? *Ta, co snědla to cukroví?* *Hm,* a proč? *Protože se s tím rodiče napekli zbytečně.* Oni to pekli zbytečně a ona to snědla? *Hm.*

Pokračování 2A

Kanárek: Která myslíš, že to byla? Ta, co dostala výprask, nebo ta, co se musela jít omluvit? *Ta, co dostala výprask.* Ta to udělala znovu? *Hm.* A proč? *Protože se jí nemusela jít omluvit, ale rodiče jí potrestali.* Teď tomu nerozumím. Ona se nemusela jít omluvit, takže myslíš, že se z toho nepoučila? *Hm.* I když jí rodiče dali výprask? *Hm.* A ta co se musela jít omluvit se poučila? *Hm.* Někteří mi říkají, že to udělala znovu ta, co se musela jít omluvit. Že ten výprask, to bylo to potrestání, ale ta, co se musela jít omluvit, že nebyla potrestaná. Že to udělala znovu. Co myslíš? *Já si myslím to, co jsem říkal.* Trváš si na tom. *Hm.*

6F, věk 13;3

Příběhy 1A

Co se tam zhruba stalo? *Adam potkal kamaráda, kterej ještě nevečeřel. Tak mu jako chtěl pomoci, tak šel do pekárny. Jenomže neměl peníze, tak ukradl bagetu. Pekař si toho*

nevšiml, tak jakoby se nic nestalo a dal to tomu kamarádovi. A v tom druhém případě? V tom se to stalo jako bratrovi, že taky potkal kamaráda a jako to stejný, jenže ten pekař jakoby ho viděl, tak ho jakoby chytil. Kdybys byla rodičem tady těch dvou kluků, koho bys víc potrestala? No já - jako udělali oba jako to stejný, takže bych jako stejně je potrestala. Protože jako on nemohl jak za to, že ho chytil a že tamtoho druhého nechtyl. Takže bych je potrestala stejně. Musím tě trochu zviklat. Některý děti mi říkají, že by potrestaly víc toho, koho ten pekař nechtyl. Jakože se na to nepřišlo, tak by ho jako potrestaly víc. Co myslíš o tom? No tak tam jde o to, jako jestli to ty rodiče vůbec ví. Ten Adam, jestli to jako ukradl. Tak kdybys to věděla, tak potrestala bych je stejně. Protože oba udělali tu stejnou věc.

Příběhy 1B

Co se stalo tady těm dvěma klukům? Co se jim stalo? Kdybys to mohla převyprávět? Tak ten Jindřich v obchodě dostal chuť na lízátko, tak je ukradl a ten prodavač si toho všimnul a pak se to stalo bratrovi - ukradl taky ty lízátko a ten prodavač si toho nevšimnul. Kdyby si byla rodičem tady těch dvou kluků, koho bys víc potrestala? Zase stejně (směje se). Potrestala bych je zase oba stejně. Stejně bych je potrestala.

Srovnání 1A x 1B

Kdo myslíš, že se zachoval hůř? Hůř se zachoval Jindřich, kterej jakoby si ukradl lízátko pro sebe. Ten Adam chtěl pomoci kamarádovi, kterej vlastně neměl peníze a nevečeřel. Některé děti mi říkají, že byla horší ta bageta, protože byla dražší. Že to je jakoby větší krádež. Co myslíš? Tak taky se z tohoto pohledu na to dá koukat - nebo takhle - ale ten Adam vlastně jakoby nemyslel jenom na sebe, myslel na druhý - myslel na druhý. Ale ten Jindřich, ten si to koupil pro sebe. Takže trváš na tom, že ten Jindra byl horší? Jojojo.

Pokračování 1B

Kterej myslíš, že to byl? Ten, co dostal výprask, nebo ten, co musel jít se omluvit do obchodu? Myslím, že to byl ten, co dostal ten výprask. Hm, a proč? Protože vlastně, Ježíš to je takový, hm, jak bych to řekla (hledá slova). Jakkoli. Že ten, co dostal výprask vlastně jakoby o ty rodiče - nebo jakoby že se neví na - jakoby neví, kdo jakoby ten prodavač, nebo ty lidé v tom obchodě že neví jako, kdo to byl a - uf - že jako se na to nemusí jako znova přijít nebo takhle. A že ten, co vlastně jakoby se musel omluvit, tak že ten - na toho třeba už budou ho hlídat, nebo takhle budou vědět prostě že třeba něco takhle může ukrást, že by to nešel znova dělat. Že by si netroufnul třeba. Takže myslíš, že by to neudělal znovu. No. Někdo tvrdí, že ten výprask, že to jako pořádně bolí a že by si tenhle netroufl znovu krást. Tak to je, to je takový. Co myslíš? Nevím no. (váhá) Já bych to nechala tak, jak jsem to říkala bych to nechala. Jo, takže ten co se musel jít omluvit... Ten co se musel jít omluvit by to víckrát neudělal.

Příběhy 2A

Stručně - pochopila jsi o co šlo? Jo, pochopila. Berta měla kamarádku, která chytila sýkorku a měla ji doma zavřenou. A ona tu kamarádku prosila, aby tu sýkorku pustila. Ale ona nechtěla. Tak když byla pryč ta kamarádka, tak ta Berta tu sýkorku pustila a ta kamarádka na to přišla. Hm a jak je rozdíl mezi tou Bertou a tou její sestrou? Vlastně že jakoby na tu její setru nikdo nepřišel. Kdybys byla rodičem, koho bys víc potrestala? Ty holky zase udělaly to stejný nebo jako stejnou věc, že jedna neudělala víc jedna miň. A u tý jedny se na to přišlo a u tý druhý ne. A zase když by ty rodiče věděli, že to udělali obě, tak bych potrestala je zase stejně. A kdybys teda nevěděla, tak bych potrestala jenom jakoby tu sestru tý Berty. Jakože by to ty rodiče nevěděli? Jo, kdyby... Ty rodiče to ví o obou, že to ukradly. O obou - takže bych je potrestala stejně.

Příběhy 2B

Co se stalo tady? *Že ta Julie snědla u kamarádky jakoby nějaký cukroví - nebo takhle a to samý udělala i ta její sestra, jenže tam se na to přišlo.* Koho bys potrestala víc, kdybys byla rodičem? Tam, kde se na to přišlo, nebo tam, kde se na to nepřišlo? *Tak tady u tohohle jako potrestat nebo dát takovej trest jakože když někdo si dá prostě tak, i když se nezeptá takhle, jestli si může dát, tak bych úplně tak netrestala. Jenom bych si jako probrala jako v klidu a takhle.* Hm, takže myslíš, že to nebylo špatný? *Že to jako tak, tak špatný jako nějaký ty věci ostatní nebylo. Jako nebylo to tak špatný.* Takže co by si udělala, kdybys byla rodičem? *Já bych třeba s těma holkama si jakoby sedla, aby mi třeba jako vysvětlily, aby se tam šly jenom omluvit takhle. Že to, proč to udělaly třeba.*

Srovnání 2A x 2B

Co myslíš, že je horší? *To vůbec takhle jako nedokážu říct, nebo jako je to těžký to posuzovat.* Hm, no je to těžký. *Je to těžký. (váhá) Asi ta sýkorka, že bude horší - nebo takhle jakože když takhle kamarádce pustí to zvíře.* A proč je to horší? *Tak ta kamarádka jakoby tu sýkorku měla jenom jednu a toho cukroví bylo spoustu, jakože se nic tak nestalo. A tu sýkorku to tu kamarádku jakoby - pustila, tak jí to mohlo mrzet. A že tam tolik - u toho cukroví, že to není tak závažná věc.* Někdo mi říká, že to cukroví ta Julie snědla, protože to chtěla jenom pro sebe a že tomu ptáčkovi ta Berta chtěla jako pomoci. Co si myslíš o tom? *Tak ta pomoc jakoby to je samozřejmě lepší, než když myslíte na sebe jenom. (váhá) Já bych to nechala asi tak, jak jsem to říkala.* Že ten ptáček je horší? *Že ten ptáček je horší. Sice jakoby mu chtěla pomoci, ale pořád je to horší.*

Pokračování 2A

Která myslíš, že to udělala? *U té Berty se na to nepřišlo?* To je jedno (vysvětluji znovu). *Já bych jako řekla, že ta Berta (váhavě).* Ta co dostala výprask? *Jestli Berta dostala výprask a nepřišlo se na to.* To je jedno, na obojí se dejme tomu přišlo. *Tak ta Berta, nebo (váhá).* Proč myslíš? *To je takový (mlčí).* Kdo se z toho poučil víc. Z toho výprasku, anebo z toho, že se musela omluvit kamarádce? *Myslím, že se poučila z toho víc, že se musela omluvit teda že jako než ten výprask (nejistě).*

7M, věk: 13;3

Příběhy 1A

Rozuměl jsi těm příběhům? Co se tady zhruba stalo? *No že byli dva bratři a oba dva potkali nějakého kamaráda on byl jako chudej a měl hlad a neměli zrovna peníze a tak ukradli v tom obchodě bagetu.* Hm, a jaký je mezi nima rozdíl? *No že jednoho ten prodavač nechytl, ale druhýho ano.* Kdybys byl rodičem tady těch dvou kluků, koho bys víc potrestal? *Tak asi toho, koho si ten prodavač asi nevšiml.* A proč? *No protože jako nedostal za to žádný vynadání. Jako něco vzal a nic za to jako ne to.* Hm, někdo tady říkal, že by potrestal oba stejně, že udělali to samý. *No to asi taky no ale.* Co myslíš? *No asi potrestat oba stejně, ale ten jeden už to měl od toho pekaře no.* Hm, to znamená, že jeden byl potrestanej od pekaře a druhý od rodičů? *No oba od rodičů, ale ten jeden ještě od toho pekaře.* Takže oba stejně. *Hm.* Někdo mi zas říkal to, co jsi říkal předtím. Co si myslíš ty by mě zajímalo? *No spíš to, že byli potrestaní oba. Radši oba? Hm.*

Příběhy 1B

Co se stalo tady? *Zas byli dva bratři, který - prakticky to samý, akorát neměli žádnýho toho kamaráda, ale ukradli si zase něco a zase jednoho chytnul.* Kdybys byl rodičem tady těch dvou kluků, koho bys víc potrestal? *No asi oba stejně.* Oba stejně –

někdo mi právě zase říkal, že by radši potrestal víc toho, koho ten prodavač nechtyl, že jako se to nikdo nedozvěděl, takže by měl být potrestanej víc. *Tak, pokud by se to nedozvěděl ani ten rodič, tak by ho asi vůbec nepotrestal.* Ty to ví – ty rodiče to ví. *Tak by bylo dobrý potrestat oba stejně.*

Srovnání 1A x 1B

Kdo se zachoval hůř? *Hůř ten, kdo si jenom ukradl to lízátko pro sebe.* Myslíš, že to bylo horší? *Hm. Někdo říkal, že ta bageta je horší, protože to je dražší – co myslíš? No ale zase tím pomohl nějakýmu člověku.* Hm, takže myslíš, že to nebylo tak špatný? *No zase tak špatný ne. Teda jako špatný to bylo, ale zase ne jako když ukradl to lízátko pro sebe.*

Pokračování 1B

Kdo myslíš, že to byl? Ten, co dostal výprask, nebo ten, co musel zaplatit za to lízátko? *Ten, co musel zaplatit.* Myslíš, že to udělal znovu? *Ne ten, koho si ten prodavač nevšimnul.* Proč myslíš? *Protože prostě jako – kdyby to udělal ten, koho prodavač chytil, to si nemyslím, protože ten už jako ví, co se stalo a jako – To je jedno koho chytil (vysvětlují znovu).* Kdo to udělal znovu? *No ten, koho nechtyl, protože ten už věděl, že ho nemusí chytil. Nevím, jak bych to vysvětlil.* Tak dejme tomu, že nechtyl nikoho a rodiče je doma pak potrestali. *No tak asi spíš ten, co dostal ten výprask. Protože jako nemusel nic platit. Já nevím.* Myslíš, že se míň poučil, ten co dostal výprask? *Nevím, poučili se oba ale (váhá).* Je to těžký. *Záludná otázka.* Tak konečný slovo – kdo to udělal znovu, ten, co dostal výprask, nebo ten, co to musel zaplatit? *No spíš ten, co to zaplatil.* Ten, co se šel omluvit to udělal znovu? *Hm.*

Při úvaze nad pokračováním 2A změnil názor: *Ten, co dostal výprask, ten by to měl udělat spíš znova. Nebo jako neměl, ale.* Takže myslíš, že to udělal znovu, protože to o něm nevěděli teda? *Hm.*

Příběhy 2A

Kdybys byl rodičem, koho bys víc potrestal? *Asi oba zase stejně no. To není zase úplně zas tak špatný. No, ale jako asi oba stejně.* Myslíš si, že to udělaly špatně, nebo že udělaly dobře? *Asi špatně, ten kamarád to měl spíš vědět. A navíc je to kamarádovo věc.*

Příběhy 2B

Koho bys víc potrestal, kdybys byl rodičem? *No zase oba stejně.* Oba stejně – nikdo se nezachoval hůř ani líp? *Oba se zachovali stejně.*

Srovnání 2A x 2B

Kdo se zachoval hůř? *Asi ta, co pustila toho ptáčka spíš.* Myslíš, že to bylo horší? *Hm, zase pár kousků cukroví, to zas není tak hrozný.* Proč myslíš, že to bylo horší? *Tak ono těch pár kousků cukroví, toho si nikdo nemusí moc všimnout, ale to že jim vypustila toho ptáčka, to je horší.* Hm, někdo mi tady právě říkal, že to cukroví je horší, že to snědla pro sebe, ale tomu ptáčkoví, že chtěla pomoci – co myslíš? *To jo, ale zase ublížila tím tý kamarádce.*

Pokračování 2A

Která myslíš, že to byla? Ta, co dostala výprask, nebo ta, co se musela jít omluvit kamarádce. *Tak podle toho, jestli to udělala tý samý kamarádce nebo – To je jedno. Nevím, spíš ta, která dostala ten výprask.* Myslíš, že to udělala znovu? *Hm. Proč myslíš? No, já jsem si teď konc uvědomil, že vlastně ono, jak už o jedný to už jako věděla a jako mohli si na ní dávat bacha aby jim něco neukradla a ta druhá vlastně o kterej to nevěděla, tak vlastně o tý to jako nikdo nevěděla a mohl to udělat znovu.* Myslíš ta rodina, kterým ten

ptáček zmizel? Že to o tý, co se šla omluvit, že to o ní věděli? *No. To samý o těch bratrech.* (Opakujeme si pokračování o Jindrovi a jeho bratrovi.)

8M, věk: 13;5

Příběhy 1A

Rozuměl jsi těm příběhům? Co se stalo Adamovi a co jeho bratrovi? *Hm. V čem je rozdíl? Že ten pekař si toho nevšimnul toho Adama a u jeho bratra si toho všimnul. A čeho si teda všimnul? Že ukradl bagetu. Kdybys byl rodičem, koho bys víc potrestal? Adama, nebo jeho bratra? No asi stejně oba. Oba stejně? No, protože udělali vlastně ten stejnej čin. Některý děti mi říkají, že by potrestaly víc toho, koho ten pekař nechytíl, že jako nebyl potrestanej, tak by ho víc potrestaly. Co si myslíš o tom? No, taky by to byla možnost no. Myslíš, že by to taky tak šlo? Hm. A někdo zase říká, že oba stejně. Tak co si myslíš ty? Nevím, že asi oba stejně.*

Příběhy 1B

Co se stalo tady? *No tak Jindřich ukrad lízátko a on na to přišel ten prodavač a jeho bratr to taky ukrad ty lízátko a tam si toho nevšimnul. Dobře. Kdybys byl rodičem, koho bys víc potrestal? No asi oba stejně zase. Oba stejně? Proč bys potrestal oba stejně, když u jednoho se na to nepřišlo a u jednoho jo? No, že vlastně zase udělali oba stejnej čin.*

Srovnání 1A x 1B

Co bylo horší? *Potrestal bych asi víc toho Jindřicha, protože ten to ukrad pro sebe, ale Adam to myslel dobře. Takže myslíš, že Jindřich se zachoval hůř? Hm. Někdo mi tvrdí, že ta bageta je horší, protože stojí víc. Co si myslíš o tom? Hm, asi hm (váhá) nevím, asi jako předtím. Ten Adam to udělal jako pro kamaráda a Jindřich pro sebe. Takže myslíš – trváš si na tom, že Jindřich se zachoval hůř? Hm.*

Pokračování 1B

Kterej myslíš, že to byl? Ten, co dostal výprask, nebo ten, co se musel vrátit do obchodu? *Ten, co musel jít do obchodu a zaplatit ho. Ten myslíš, že ukradl to lízátko znovu? Proč myslíš? No, protože vlastně nebyl pořádně poučenej. Hm, takže myslíš, že ten, co dostal výprask, že byl poučenej? Hm. Trošku tě ještě zviklám. Některý děti mi říkají, že to ukradne ten, co dostal výprask, jakože to nikdo neví a tím pádem si myslí, že mu to zase projde. Asi na tom budu trvat.*

Příběhy 2A

Rozumíš těm příběhům? Co se teď stalo zhruba? *Hm, počkat ta Bertina kamarádka zavřela tu sýkorku? Hm (vysvětluji znovu). Rozumíš tomu? Hm. Kdybys byl rodičem tady těch holek, koho bys víc potrestal? Asi obě stejně. Obě stejně? Myslíš, že nikdo se nezachoval hůř? Hm.*

Příběhy 2B

Co se stalo tady v tom příběhu? *No ta Julie, ona snědla cukroví a nevšimnul si toho nikdo a ta její kamarádka, tam vlastně si toho všimli a domysleli si, že to byla ona. Hm, koho bys potrestal, kdybys byl rodičem? Asi obě stejně. Obě stejně? Myslíš, že nikdo se nezachoval hůř nebo líp? Hm.*

Srovnání 2A x 2B

Kdo se zachoval hůř? *Asi, no nevím (váhá). Asi ta, co snědla cukroví. Myslíš, že to bylo horší? Hm. Proč myslíš? Protože ten ptáček, ten by chtěl zůstat v tý přírodě. Ale to*

cukroví – no asi tak. Hm, někdo mi tvrdí, že horší je ten ptáček, jakože tý kamarádce víc ublížila. A to cukroví, tam se jako nic tak nestalo. Hm, no asi na tom budu trvat. Jo, že to cukroví je horší? Hm.

Pokračování 2A

Když se ještě vrátím k Bertě - myslíš si, že to bylo špatně, že ukradla toho ptáčka a pustila ho na svobodu? *No, (váhá) myslím si, že horší bylo ukrást toho ptáčka než (nerozumím).* A celkově – myslíš, že to bylo špatně ukrást toho ptáčka, nebo že to bylo dobře, že pomohla tomu ptáčkovi. *No, tak napůl.*

Která myslíš, že to byla? *Myslím, že to byla ta, co jí ho koupila. Že to udělala znovu? Hm. Proč myslíš? No, protože zase nebyla moc potrestaná.* Hm, takže myslíš, že výprask víc poučil? *Hm.*